

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

**ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:

ΑΔΑΜΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Α.Μ.:9817

ΒΟΛΑΝΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Α.Μ.:10446

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Δρ. Ν. Κοσμάς

**ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΡΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	12
1.1. Τι είναι η Κοινωνία της Πληροφορίας	12
1.2. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες για την Ελλάδα σήμερα.....	13
1.3. Βασικές αρχές και στόχοι του κυβερνητικού έργου για την Κοινωνία της Πληροφορίας	16
1.4. Ο ρόλος του κράτους, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών	18
1.5. Από το στόχο στο αποτέλεσμα: η υλοποίηση των δράσεων	20
2. ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	22
2.1. Οι νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των πολιτών και των επιχειρήσεων	22
2.2. Συστήματα πληροφορικής για καλύτερη διαχείριση.....	23
2.3. Παραγωγή, διαχείριση και διάθεση των δημοσίων πληροφοριών	25
2.4. Πρόσβαση στις δημόσιες πληροφορίες	27
2.5. Εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων	28
2.6. Θεσμικές παρεμβάσεις για την υλοποίηση των προγραμμάτων εκσυγχρονισμού	29
2.7. Ο αναπτυξιακός ρόλος της Δημόσιας Διοίκησης.....	30
3. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	32
3.1. Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και στην επιστημονική έρευνα	32
3.2. Μία νέα αντίληψη για την παιδεία του 21ου αιώνα	33
3.3. Υποδομές και δίκτυα στα σχολεία	35
3.4. Παραγωγή και διάχυση εκπαιδευτικού λογισμικού και παιδαγωγικού περιεχομένου	37
3.5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα	38
4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ-ΤΗΤΑ	41
4.1. Εισαγωγή: Νέες τεχνολογίες, οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα.....	41
4.2. Τεχνολογία, βιομηχανία και νέες επιχειρήσεις.....	43
4.3. Νέες τεχνολογίες και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων	45
4.4. Ηλεκτρονικό Επιχειρείν και Ηλεκτρονικό Εμπόριο.	48
4.5. Η έρευνα και καινοτομία στην Κοινωνία της Πληροφορίας.....	51
5. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ.....	56
5.1. Η δυναμική αναπροσαρμογή της εργασίας στην Κοινωνία της Πληροφορίας.....	56
5.2. Νέες τεχνολογίες και θέσεις εργασίας.....	57
5.3. Δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης στην Κοινωνία της Πληροφορίας...	58
5.4. Αναγνώριση, προώθηση, και ανάπτυξη της τηλε-εργασίας	60
6. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ : ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ.....	64

6.1. Η τεχνολογία στην υπηρεσία της κοινωνίας	64
6.2. Βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας	64
6.3. Κοινωνία της Πληροφορίας και βιώσιμη ανάπτυξη	67
6.4. Οι μεταφορές στην Κοινωνία της Πληροφορίας.....	68
7. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ..	71
7.1. Φιλόδοξη πολιτική για τον πολιτισμό στην ψηφιακή εποχή.....	71
7.2. Η μελλοντική μορφή της «πολιτιστικής βιομηχανίας».....	72
7.3. Τεκμηρίωση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προβολή και αξιοποίηση του ελληνικού πολιτισμού	73
7.4. Προστασία της ελληνικής γλώσσας, προώθηση ελληνικών θέσεων και επαφή με την ομογένεια	76
8. ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	78
8.1. Ένα νέο περιβάλλον για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης	78
8.2. Απελευθέρωση και ανάγκη αναδιάρθρωσης των μηχανισμών ελέγχου της αγοράς	80
8.3. Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και διασφάλιση της πολιτικής και πολιτισμικής πολυφωνίας.....	82
8.4. Ο ρόλος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης	84
9. Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΜΟΧΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	88
9.1. Ισότιμη συμμετοχή των περιφερειών στον παγκόσμιο ιστό	88
9.2. Θεσμικό και αναπτυξιακό πλαίσιο για την ανάληψη πρωτοβου-λιών	89
9.3. Άξονες δράσεων και αρχές εφαρμογής.....	91
9.4. Ενδεικτικές περιπτώσεις δράσεων στις περιφέρειες	95
10. ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ	98
10.1. Τηλεπικοινωνιακές υποδομές και δίκτυα: οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας.....	98
10.2. Οι ραγδαίες εξελίξεις στις υπηρεσίες τηλεπικοινωνίας	100
10.3. Βασικές αρχές στην ανάπτυξη εθνικής υποδομής επικοινωνιών	101
10.4. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών.....	103
10.5. Παροχή καθολικής υπηρεσίας.....	105
11. ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	108
11.1. Ο νομοθέτης μπροστά σε καινοφανή προβλήματα.....	108
11.2. Η πρόσβαση στην πληροφορία και η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δικαιωμάτων των πολιτών	110
11.3. Ο καταναλωτής στην Κοινωνία της Πληροφορίας	112
11.4. Η προστασία της πνευματικής δημιουργίας.....	113
11.5. Ηλεκτρονικές συναλλαγές: ενίσχυση μέσω της διασφάλισης	114

11.6. Το δίκαιο για την εργασία στην Κοινωνία της Πληροφορίας.....	115
11.7. Νέο ποινικό δίκαιο για τον κυβερνοχώρο.....	116
11.8. Βασικές αρχές για την εξέλιξη του δικαίου στην Κοινωνία της Πληροφορίας	116
12. ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΟΧΟ ΣΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟ-ΦΟΡΙΑΣ.....	119
12.1. Πλαίσιο δράσης με συγκεκριμένους μηχανισμούς υλοποίησης	119
12.2. Θεσμικές και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις	120
12.3. Πρωτοβουλίες ρυθμιστικού και κανονιστικού χαρακτήρα	121
12.4. Η χρηματοδότηση των δράσεων για την Κοινωνία της Πληροφορία	122
12.5. Ενεργή συμμετοχή της χώρας στις διεθνείς εξελίξεις	122
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	125

Πρόλογος

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αλλάζουν ραγδαία τον τρόπο εργασίας, διασκέδασης, επικοινωνίας και συναλλαγής, και μεταλλάσσουν τις βάσεις του οικονομικού ανταγωνισμού. Δημιουργούν διεθνώς μια νέα Κοινωνία της Πληροφορίας, με νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη, την ευημερία και την ποιότητα ζωής.

Η ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας σε αυτή την Κοινωνία της Πληροφορίας αποτελεί κύρια κυβερνητική επιλογή. Σε μια στιγμή όπου άλλες χώρες κινούνται με ταχύτατους ρυθμούς, η έλλειψη συνολικής στρατηγικής και η καθυστέρηση στην υλοποίησή της θα μας καταδικάσει στο περιθώριο του Ευρωπαϊκού και παγκόσμιου γίνεσθαι.

Σε αυτή την εργασία παρουσιάζουμε την πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας, εξετάζοντας την πολιτική και τους στόχους της ελληνικής πολιτείας με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών προς όφελος όλων των Ελλήνων πολιτών για την δημιουργία ενός σύγχρομου Δημοσίου κράτους και σύγχρονης Δημόσιας Διοίκησης.

Η πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα

Νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη, την ευημερία και την ποιότητα ζωής. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αλλάζουν τον τρόπο εργασίας, διασκέδασης, επικοινωνίας και συναλλαγής, και μεταλλάσσουν τις βάσεις του οικονομικού ανταγωνισμού. Αποτελούν εργαλείο για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, δημιουργούν νέους τρόπους εργασίας, νέες δεξιότητες, και την ανάγκη συνεχούς μάθησης και μεταβολής του εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα επιτρέπουν τη βελτίωση των υπηρεσιών στην υγεία, την πρόνοια, το περιβάλλον, και συμβάλλουν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ελληνικής γλώσσας. Μέλημα της πολιτείας είναι η Κοινωνία της Πληροφορίας που διαμορφώνεται να είναι μια κοινωνία για όλους, χωρίς διακρίσεις σε πληροφοριακά έχοντες και μη-έχοντες όπου διαφυλάσσονται τα δικαιώματα του πολίτη καθώς και η ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης.

Η συνολική στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας στηρίζεται σε μερικές βασικές αρχές: ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση για όλους, δημιουργία περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας και την άνθηση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, διαφύλαξη ατομικών ελευθεριών και λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών. Με βάση αυτές τις αρχές, οριοθετούνται οι παρακάτω στόχοι, για την υλοποίηση των οποίων χρειάζεται συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σε μία κοινωνία των πολιτών που συμμετέχει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της Κοινωνίας της Πληροφορίας:

- Βελτίωση των υπηρεσιών προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις (εκσυγχρονισμός της λειτουργίας του κράτους, μεγαλύτερη διαφάνεια).
- Καλύτερη ποιότητα ζωής (εφαρμογές τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην υγεία και την πρόνοια, το περιβάλλον και τις μεταφορές).
- Εκπαιδευτικό σύστημα και έρευνα προσαρμοσμένα στην ψηφιακή εποχή (εκπαίδευση με νέες τεχνολογίες, δικτύωση σχολείων και Πανεπιστημίων).
- Δυναμική οικονομική ανάπτυξη (δημιουργία νέων επιχειρήσεων, ανάπτυξη νέων κλάδων, αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας).
- Αύξηση της απασχόλησης (νέες θέσεις εργασίας, βελτίωση και προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας, ανάπτυξη νέων μορφών εργασίας όπως η τηλε-εργασία).
- Ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού με νέα μέσα (τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, προστασία της ελληνικής γλώσσας, επαφή με την ομογένεια).
- Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο, διασφάλιση πολυφωνίας και ελεύθερης έκφρασης).

- Ισότιμη συμμετοχή των περιφερειών στον παγκόσμιο χώρο (αποκέντρωση, ενθάρρυνση πρωτοβουλιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).
- Ανάπτυξη της εθνικής υποδομής επικοινωνιών (πρωτοβουλίες αναπτυξιακού χαρακτήρα, απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, καθολική υπηρεσία).
- Προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και του καταναλωτή, διαφύλαξη συνθηκών ανταγωνισμού, δημοκρατικός έλεγχος στην ψηφιακή εποχή.

Ανοιχτή και αποτελεσματική διακυβέρνηση

Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την δημιουργία σύγχρονου δημοκρατικού κράτους, με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, και τη βελτίωση των σχέσεων κράτους και πολίτη. Για τη βελτίωση των υπηρεσιών προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις ήδη λειτουργούν ή βρίσκονται σε στάδιο υλοποίησης εφαρμογές και υπηρεσίες των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Η περαιτέρω ανάπτυξή τους στοχεύει στη δημιουργία περιβάλλοντος διαδικτύωσης στη δημόσια διοίκηση, στην μετατροπή υπάρχουσας πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή, στη δημιουργία και συντήρηση βάσεων δεδομένων, στην υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, στην παροχή πληροφοριών και στις ηλεκτρονικές συναλλαγές με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. .

Κοινωνία της Πληροφορίας, κοινωνία της γνώσης

Η Κοινωνία της Πληροφορίας είναι πρώτα απ' όλα μία κοινωνία της γνώσης, κι' αυτό καθιστά αναγκαία τη μεταβολή του εκπαιδευτικού συστήματος. Για τη δημιουργία μιας παιδείας προσαρμοσμένης στις ανάγκες του 21ου αιώνα, η πολιτεία προωθεί την εξοικείωση των μαθητών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα πολυμέσα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στηρίζοντας συγχρόνως την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Με την ενεργοποίηση και της τοπικής κοινωνίας, δημιουργούνται εργαστήρια πληροφορικής και νέων τεχνολογιών, δικτυώνονται τα σχολεία με τον παγκόσμιο ιστό του Internet, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται η παραγωγή ψηφιακού υλικού εκπαιδευτικών πολυμέσων. Τέλος, για τη συμμετοχή της ερευνητικής κοινότητας στην παγκόσμια αναζήτηση και διάδοση πηγών γνώσης, επεκτείνεται η υποδομή διασύνδεσης πανεπιστημίων και ερευνητικών ινστιτούτων.

Η τεχνολογία, μοχλός για την ανάπτυξη, εργαλείο για την ανταγωνιστικότητα

Στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ο οικονομικός ανταγωνισμός είναι βασισμένος στην τεχνολογία. Για την ενίσχυση της οικονομικής μηχανής με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, υλοποιούνται παρεμβάσεις στις αγορές

προϊόντων, εργασίας και κεφαλαίου, σχεδιάζονται πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της βιομηχανίας πληροφορικής, ενώ θεσμοθετείται υποστήριξη σε θέματα τεχνογνωσίας στις νέες τεχνολογίες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, η πολιτεία δημιουργεί το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο, με την προσαρμογή της εμπορικής νομοθεσίας, την υιοθέτηση ηλεκτρονικών πληρωμών, και μέτρων που δημιουργούν συνθήκες εμπιστοσύνης και προστασίας του καταναλωτή. Παράλληλα στηρίζεται η εισαγωγή πρωτοποριακών εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και η δημιουργία ηλεκτρονικών κέντρων εμπορίου. Τέλος, για την αξιοποίηση της βιομηχανικής καινοτομίας, δίνονται κίνητρα σε επιχειρήσεις και ερευνητικούς φορείς για συνεργασία σε κοινά προγράμματα.

Νέες θέσεις εργασίας, νέες δεξιότητες, νέες μορφές εργασίας

Η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, απαιτεί νέες δεξιότητες, και νέες ευέλικτες μορφές εργασίας. Με αυτό το στόχο η πολιτεία σχεδιάζει και υλοποιεί ρυθμιστικές και επενδυτικές παρεμβάσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε αναδυόμενους τομείς και επαγγέλματα σε ζήτηση. Μεριμνά επίσης με προγράμματα επανειδίκευσης, κίνητρα για αναζωογόνηση περιοχών και κλάδων σε ύφεση για την αντιμετώπιση της μείωσης της απασχόλησης σε συγκεκριμένους τομείς και επαγγέλματα. Για την καλύτερη προετοιμασία των νέων έτσι ώστε να παραμένουν υλοποιούνται προγράμματα σπουδών και δια βίου κατάρτισης. Παρεμβάσεις σχεδιάζονται και για την προώθηση νέων μορφών εργασίας όπως η τηλε-εργασία: διάχυση βέλτιστων πρακτικών, προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, προώθηση πιλοτικών έργων στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, ανάπτυξη τηλε-κέντρων σε απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης ειδική μέριμνα δίνεται στην προσαρμογή, στις νέες απαιτήσεις που δημιουργεί η Κοινωνία της Πληροφορίας, των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και των ατόμων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Βελτίωση της ποιότητας ζωής: υγεία και πρόνοια, περιβάλλον, μεταφορές

Στην υγεία και στην πρόνοια στόχος είναι η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, με τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και εγκατάσταση πληροφοριακών συστημάτων στα νοσοκομεία, τη διασύνδεση με την εθνική επικοινωνιακή υποδομή, την εκπαίδευση υγειονομικού προσωπικού στις νέες τεχνολογίες, και την παροχή κινήτρων για εφαρμογές τηλεϊατρικής. Παράλληλα προωθείται ο ενιαίος ηλεκτρονικός φάκελος ασθενούς, σε ένα περιβάλλον όπου διασφαλίζονται η ασφάλεια, η εμπιστευτικότητα, και η αξιοπιστία τηλεϊατρικών υπηρεσιών. Στο περιβάλλον, ενθαρρύνεται η παραγωγή αγαθών με λιγότερα υλικά, ενώ υλοποιούνται δράσεις που στοχεύουν στη χρήση τηλεματικών υπηρεσιών για την τεκμηρίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι πρωτοβουλίες στις μεταφορές στοχεύουν στη δημιουργία «ευφών μεταφορών» με τη χρήση πληροφοριακών

υποδομών και εφαρμογών τηλεματικής για τη βελτίωση της διαχείρισης και της εξυπηρέτησης στις χερσαίες, θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές.

Προστασία και προβολή του ελληνικού πολιτισμού

Οι δράσεις για τον πολιτισμό είναι πολύ σημαντικές στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Οι άξονες της πολιτικής αφορούν την αξιοποίηση της πληροφορικής, της τηλεματικής και των πολυμέσων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (τεκμηρίωση μνημείων, εγγράφων), την προβολή και οικονομική αξιοποίηση του ελληνικού πολιτιστικού περιεχομένου, τη στήριξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας και την ενθάρρυνση χρήσης νέων τρόπων έκφρασης, την ενίσχυση και καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας στο νέο περιβάλλον παγκοσμιοποίησης, καθώς και την αξιοποίηση της τεχνολογίας για ουσιαστική επαφή με την ομογένεια (πληροφόρηση, διδασκαλία της γλώσσας, κοινές πρωτοβουλίες) και τη διαφύλαξη της ελληνικής ταυτότητας στην ψηφιακή εποχή.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Ο τρόπος και η ίδια η έννοια της ενημέρωσης και της ψυχαγωγίας αλλάζουν ριζικά με την ανάπτυξη της ψηφιακής συνδρομητικής τηλεόρασης, τον πολλαπλασιασμό των καναλιών και τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, το Internet, τις ηλεκτρονικές εφημερίδες, την ανταλλαγή πληροφοριών στο δίκτυο και την ανοιχτή πρόσβαση. Η πολιτεία δημιουργεί ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο ενθαρρύνει τις επιχειρηματικές δράσεις σε περιβάλλον υγιούς ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα διαφυλάσσει την πολυφωνία και την ελεύθερη έκφραση, και διασφαλίζει τα δικαιώματα των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώνονται οι νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις για την ανάπτυξη συνδρομητικών υπηρεσιών και ενδυναμώνεται ο ρόλος και η λειτουργία ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών.

Ισότιμη συμμετοχή των περιφερειών στον παγκόσμιο χώρο

Οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της Ελλάδας συνιστούν πρόκληση αξιοποίησης των ευκαιριών της νέας τεχνολογίας για μία ισόρροπη ανάπτυξη. Με προϋπόθεση την καθολική υπηρεσία τηλεπικοινωνιών και ραδιοτηλεοπτική κάλυψη, άξονες δράσης είναι η ενίσχυση της υποδομής επικοινωνιών, η προώθηση νέων τηλε-υπηρεσιών (εργασίας, ιατρικής, εκπαίδευσης, συναλλαγών), η ενίσχυση τοπικών εταιριών (πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών, εκπαίδευσης), η επιτόπια εξυπηρέτηση πολιτών (ηλεκτρονικά κέντρα μοναδικής εξυπηρέτησης), η ενθάρρυνση της χρήσης τραπεζών πληροφοριών, και η τοπική εφαρμογή κεντρικά σχεδιασμένων πρωτοβουλιών (π.χ. δασολόγιο, κτηματολόγιο, περιουσιολόγιο). Η υλοποίηση των δράσεων θα γίνει με την ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών και με προσήλωση στις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Ανάπτυξη της εθνικής τηλεπικοινωνιακής υποδομής

Η εθνική τηλεπικοινωνιακή υποδομή αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της Κοινωνίας της Πληροφορίας και η ανάπτυξή της θα καταστήσει δυνατή τη γρήγορη, φιλική και με χαμηλό κόστος αποθήκευση, διακίνηση και επεξεργασία της ψηφιοποιημένης πληροφορίας. Για την ευρεία παροχή προηγμένων τηλεπικοινωνιακών και οπτικό- ακουστικών υπηρεσιών από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα σε εύλογο κόστος, καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσουν τα επενδυτικά προγράμματα των εταιριών που δραστηριοποιούνται στις τηλεπικοινωνίες, και η προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου στο περιβάλλον της τεχνολογικής σύγκλισης. Για τη δημιουργία αυτού του πλαισίου, η πολιτεία λαμβάνει πρωτοβουλίες για την κοστολόγηση, τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της καθολικής υπηρεσίας, καθώς και για τη διατύπωση κανόνων ανταγωνισμού (ως προς τη διασύνδεση, αριθμοδότηση, αδειοδότηση και διαχείριση φάσματος) και τον έλεγχο εφαρμογής τους στις απελευθερωμένες τηλεπικοινωνίες.

Προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, δημοκρατικός έλεγχος

Η μεταλλαγή που επιφέρει η τεχνολογία θέτει σε δοκιμασία την επάρκεια του ισχύοντος δικαίου και απαιτεί τον αναπροσανατολισμό του από τους θεσμούς της βιομηχανικής κοινωνίας σε αυτούς της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Οι νομοθετικές και ρυθμιστικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί ή βρίσκονται σε επεξεργασία καλύπτουν ευρύ φάσμα: την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών (πρόσβαση στην πληροφόρηση, στις πληροφορίες του δημοσίου τομέα, προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), την προστασία δικαιωμάτων των καταναλωτών, ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας (συγγραφικά δικαιώματα, ψηφιακή αξιοποίηση των έργων), νομικά θέματα στις ηλεκτρονικές συναλλαγές (εγκυρότητα συναλλαγών, αναγνώριση ψηφιακής υπογραφής, πλαίσιο κρυπτογράφησης), εργασιακή και ασφαλιστική νομοθεσία για την τηλε-εργασία, όπως και ποινικά ζητήματα (εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο, αθέμιτο περιεχόμενο στο Internet, προστασία ανηλίκων).

Από τον στόχο στο αποτέλεσμα: Πώς θα εφαρμοστεί το σχέδιο δράσης

Για την υλοποίηση των επιμέρους δράσεων, προβλέπονται παρεμβάσεις σε πολλά επίπεδα: οργανωτικές, ρυθμιστικές, και παρεμβάσεις για επιτελικό σχεδιασμό και παρακολούθηση. Δεδομένου ότι μεσοπρόθεσμα η χρηματοδότηση δράσεων προβλέπεται να γίνει στο πλαίσιο του τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, θα είναι καθοριστική η δημιουργία του κατάλληλου μηχανισμού σχεδίασης και υλοποίησης. Τέλος για τη βελτίωση της γνωστικής βάσης για τη λήψη αποφάσεων προβλέπεται η δημιουργία Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

1.1. Τι είναι η Κοινωνία της Πληροφορίας

Οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας είναι μια κομμάτι της καθημερινότητας. Τις χρησιμοποιούμε κάθε φορά που καλούμε κάποιον από ένα κινητό τηλέφωνο ή πληρώνουμε με μία πιστωτική κάρτα, όταν στο ταμείο του σουπερμάρκετ «σαρώνονται» οι κωδικοί των προϊόντων που αγοράσαμε, ή όταν χρησιμοποιούμε ένα από τα χιλιάδες προϊόντα και υπηρεσίες που ενσωματώνουν ή βασίζονται στις νέες τεχνολογίες. Με περισσότερο ή λιγότερο ορατό τρόπο, οι τεχνολογίες αυτές αλλάζουν το πως ζούμε, δουλεύουμε, διασκεδάζουμε, μαθαίνουμε και συναναστρεφόμαστε.

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η ραγδαία εξέλιξη αυτών των νέων τεχνολογιών, η ευρεία τους διάχυση σε όλη την οικονομία και η ενσωμάτωσή τους σε όλες σχεδόν τις διαστάσεις της καθημερινής ζωής χτίζουν μία παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας με νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη, την απασχόληση, την ευημερία και την ποιότητα ζωής των Ελλήνων. Μέλημα της πολιτείας είναι η νέα αυτή κοινωνία που διαμορφώνεται να είναι μια κοινωνία για όλους.

Κοινωνία διαφάνειας και δημοκρατίας. Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την δημιουργία σύγχρονου δημοκρατικού κράτους, με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, τη βελτίωση των σχέσεων κράτους και πολίτη, και την ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών. Η ψηφιοποίηση όγκου πληροφοριών που κατέχει η κεντρική, περιφερειακή και τοπική διοίκηση δίνουν τη δυνατότητα για πιο αποτελεσματική και ορθολογική διοίκηση, περισσότερες και καλύτερες υπηρεσίες προς τον πολίτη, αλλά και μεγαλύτερη διαφάνεια και δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών στα κοινά.

Κοινωνία ανάπτυξης. Στην ψηφιακή εποχή, ο οικονομικός ανταγωνισμός είναι βασισμένος στην τεχνολογία και τη γνώση. Με τη διάδοση των νέων τεχνολογιών και την παγκοσμιοποίηση, οι βιομηχανικές οικονομίες μεταμορφώνονται σε οικονομίες που στηρίζονται ευθέως στην παραγωγή, διανομή και χρήση της γνώσης και της πληροφορίας, με νέες μεθόδους παραγωγής και τύπους κατανάλωσης. Η μορφή των νέων τεχνολογιών δίνει νέες δυνατότητες και ευκαιρίες ισότιμης συμμετοχής στην παγκόσμια αγορά σε μικρότερες χώρες όπως η Ελλάδα.

Κοινωνία εκπαίδευσης και απασχόλησης. Οι νέες τεχνολογίες αλλάζουν τις δομές της εργασίας, δημιουργώντας απαιτήσεις για νέες

δεξιότητες, και νέους τρόπους εργασίας όπως η τηλε-εργασία. Η σόρευση και αποδοτική κατανομή της γνώσης αναγνωρίζονται πλέον ως ο κύριος μοχλός αύξησης της παραγωγικότητας και του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης. Στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, η προσαρμοστικότητα στην αλλαγή και οι ευέλικτες δομές στην απασχόληση είναι πρωταρχικής σημασίας για οικονομική απόδοση και ανταγωνιστικότητα. Ταυτόχρονα, η έμφαση στη γνώση και τις δεξιότητες δημιουργεί την ανάγκη συνεχούς δια βίου μάθησης, και επιβάλλει αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα και στα συστήματα κατάρτισης.

Από τη πληροφορική επανάσταση στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Ο όρος «Κοινωνία της Πληροφορίας» αναφέρεται σε μια μορφή κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης όπου η απόκτηση, αποθήκευση, επεξεργασία, αποτίμηση, μεταβίβαση και διάχυση πληροφοριών οδηγεί στη δημιουργία γνώσης και στην ικανοποίηση αναγκών ατόμων και επιχειρήσεων παίζοντας έτσι κεντρικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα, την παραγωγή πλούτου και τη διαμόρφωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών. Στις ανεπτυγμένες οικονομίες, ποικίλοι τομείς με έμφαση στη γνώση, όπως η πληροφορική και οι επικοινωνίες, η εκπαίδευση ή η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, φθάνουν ως το 50% του ΑΕΠ και απασχολούν συνεχώς αυξανόμενο τμήμα του εργατικού δυναμικού.

Κοινωνία με ποιότητα ζωής. Βασικός στόχος της χρήσης των νέων τεχνολογιών στην Κοινωνία της Πληροφορίας είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής. Οι εφαρμογές πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών δίνουν τη δυνατότητα καλύτερων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας (με μεγαλύτερη πρόσβαση στην ιατρική γνώση και εξειδίκευση), μεγαλύτερης ασφάλειας και πάταξης της εγκληματικότητας, καλύτερων και ασφαλέστερων μεταφορών, διαφύλαξης του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, της γλώσσας και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κοινωνία για όλους. Η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών εγκυμονεί τον κίνδυνο δημιουργίας νέων διακρίσεων ανάμεσα σε πληροφοριακά έχοντες και μη- έχοντες, και την περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων και εργαζομένων. Με άλλα λόγια δημιουργεί τον κίνδυνο εμφάνισης ενός νέου αναλφαβητισμού. Άλλοι κίνδυνοι αφορούν τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και τη διαφύλαξη των ατομικών ελευθεριών στην ηλεκτρονική εποχή. Χρέος της πολιτείας είναι να φροντίσει έτσι ώστε η Κοινωνία της Πληροφορίας να δίνει ίσες ευκαιρίες και τα απαραίτητα εφόδια, να είναι αλληλέγγυη και να διασφαλίζει τα δικαιώματα του πολίτη.

1.2. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες για την Ελλάδα σήμερα

Σε σύγκριση με άλλες ανεπτυγμένες χώρες, η Ελλάδα υστερεί στην πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας και για να συμμετάσχει ενεργά και ισότιμα στη νέα ψηφιακή εποχή χρειάζεται σημαντική προσπάθεια. Το στοίχημα είναι μεγάλο: η αδράνεια, η έλλειψη των κατάλληλων πρωτοβουλιών και της προετοιμασίας για τα δεδομένα της νέας κοινωνίας που διαμορφώνεται θα έχουν σαν επακόλουθο κόστος την περιθωριοποίηση από το ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Η πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας αποτελεί μια συνεχή δυναμική αλλαγή οικονομικών και κοινωνικών δομών, πολιτικών αλλά και συνηθειών. Για να επιτευχθεί χρειάζεται σειρά μέτρων και τολμηρών παρεμβάσεων από την πλευρά της πολιτείας, νέες πρωτοβουλίες από τον ιδιωτικό τομέα και την ερευνητική κοινότητα, και ενεργή συμμετοχή από όλους τους πολίτες.

Η δομή της οικονομίας. Οι πιο δραστικές αλλαγές που επιφέρουν οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας είναι στην οικονομία. Σε σύγκριση με άλλες οικονομίες ανεπτυγμένων χωρών, η δομή της Ελληνικής οικονομίας παραμένει σε μεγάλο βαθμό παραδοσιακή στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες, με ανεπαρκή έρευνα και επενδύσεις σε νέα προϊόντα και διαδικασίες παραγωγής, χαμηλό ποσοστό διάχυσης νέων τεχνολογιών, και σχετικά μικρούς κλάδους πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών. Όλοι αυτοί είναι παράγοντες ανασταλτικοί για την αναπτυξιακή διαδικασία. Ο επιτυχής εκσυγχρονισμός του βιομηχανικού ιστού περιπλέκεται από τον γεωγραφικό κατακερματισμό της χώρας από μια ανάπτυξη βασισμένη σε βιομηχανικές «μονοκαλλιέργειες» σε αρκετούς εύλωτους τομείς και περιοχές.

Ανάγκη διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Για την αντιμετώπιση αυτών των αδυναμιών, απαραίτητη είναι η συνεχής βελτίωση των «συνθηκών πλαισίου» που καθορίζουν τις επενδύσεις και τη δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων και θέσεων εργασίας βασισμένων στις νέες τεχνολογίες. Η σημερινή μακροοικονομική πολιτική και οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις αγορές εργασίας, κεφαλαίου, προϊόντων και υπηρεσιών στοχεύουν στην κατεύθυνση αυτή, με τη δημιουργία ενός δυναμικότερου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Η λειτουργία του δημόσιου τομέα. Οι δυσλειτουργίες σε κρατικές υπηρεσίες και μηχανισμούς του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα αποτελούν σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για την δημιουργία μίας Κοινωνίας της Πληροφορίας. Ακατάλληλες δομές, γραφειοκρατία, ανεπαρκής στελέχωση, ελλιπής προγραμματισμός και ανυπαρξία απολογισμού εμποδίζουν την επιτυχή εισαγωγή, αφομοίωση και χρήση των νέων τεχνολογιών στον δημόσιο τομέα και την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη.

Μια σειρά κυβερνητικών πρωτοβουλιών μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών έχουν ως στόχο πιο αποτελεσματικές διαδικασίες και καλύτερες υπηρεσίες για τον πολίτη και τις επιχειρήσεις. Παράλληλα το κυβερνητικό πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης

οργανισμών ή εταιριών που βρίσκονται σήμερα υπό κρατικό έλεγχο θα έχει σαν αποτέλεσμα την εισαγωγή μεγαλύτερων κινήτρων και δυναμισμού στην προσφορά ορισμένων υπηρεσιών.

Η επάρκεια δικτύων και υποδομών. Προϋπόθεση για την Κοινωνία της Πληροφορίας είναι η δημιουργία των απαραίτητων δικτύων επικοινωνίας για τη διακίνηση των νέων υπηρεσιών στην ψηφιακή κοινωνία. Είναι συνεπώς απαραίτητη η επιτάχυνση της δημιουργίας κατάλληλων τηλεπικοινωνιακών υποδομών σε καθεστώς απελευθέρωσης και με επαρκές και ευέλικτο κανονιστικό πλαίσιο από την πλευρά της πολιτείας. Στα επενδυτικά προγράμματα του ΟΤΕ για την αναβάθμιση της τηλεπικοινωνιακής υποδομής της χώρας προστίθενται σήμερα και νέα δίκτυα από άλλους φορείς για γενικές ή συγκεκριμένες κατηγορίες χρηστών (επιχειρήσεις, σχολεία, ερευνητική κοινότητα), όπως και σειρά νέων επικοινωνιακών υπηρεσιών.

Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση. Απαραίτητες επίσης είναι και οι παρεμβάσεις στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση για τη δημιουργία κατάλληλων παιδαγωγικών υποδομών (σε παιδαγωγική ύλη, προσωπικό, υλικό εξοπλισμό) για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και την καλλιέργεια επαρκούς ανθρώπινου κεφαλαίου με τις κατάλληλες δεξιότητες και την απαραίτητη για την Κοινωνία της Πληροφορίας προσαρμοστικότητα.

Κινητικότητα στον ιδιωτικό τομέα. Παρά τα αναμφισβήτητα πολλά και περίπλοκα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στην πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας, σήμερα στη χώρα μας υπάρχει μεγάλη κινητικότητα και πλήθος πρωτοβουλιών από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Στον ιδιωτικό τομέα και στην ερευνητική κοινότητα η ίδρυση και ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων εστιασμένων στις νέες τεχνολογίες, το σημαντικό ερευνητικό έργο και η σταθερή διάχυση και αποδοχή πολλών νέων τεχνολογιών από τους καταναλωτές, είναι σημάδια μιας νέας δυναμικής.

Πρωτοβουλίες της πολιτείας. Στον δημόσιο τομέα, η κυβέρνηση έχει δρομολογήσει σειρά πρωτοβουλιών για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης με την εισαγωγή συστημάτων πληροφορικής και τηλεπικοινωνιακών δικτύων, κανονιστικές ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της αγοράς, νομοθετικές πρωτοβουλίες για την προστασία του πολίτη στο νέο ψηφιακό περιβάλλον, και παρεμβάσεις για την ανάπτυξη εφαρμογών πληροφορικής για την υγεία, την παιδεία, το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την ποιότητα ζωής γενικότερα. Πέρα από την κεντρική διοίκηση, σειρά πρωτοβουλιών αναλαμβάνουν και σε τοπικό επίπεδο οι περιφέρειες και η τοπική αυτοδιοίκηση για την ισότιμη συμμετοχή τους στη νέα ψηφιακή εποχή.

Η επανάσταση της πληροφορικής ταιριάζει στην Ελλάδα. Στην ιστορία της χώρας μας, τεχνολογία και πολιτισμός είναι δύο έννοιες που συμβαδίζουν. Ταυτόχρονα, η ίδια η φύση της επανάστασης των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (γνώση με δυνατότητες ανάπτυξης σε μικρή κλίμακα) δίνουν μια μοναδική ευκαιρία στην Ελλάδα για υπέρβαση.

Χαρακτηριστικά των Ελλήνων όπως η ευρηματικότητα, η διάθεση για ρίσκο και εξεύρεση λύσεων και η προσέγγιση των προβλημάτων με βάση τον πειραματισμό, βοηθούν επίσης σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Η σημερινή συγκυρία, με την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την Ευρωπαϊκή ενοποίηση, ανοίγει μία νέα προοπτική. Την ευκαιρία αυτή πρέπει να την εκμεταλλευτούμε με κάθε τρόπο, γιατί στη νέα κατανομή ρόλων στην Κοινωνία της Πληροφορίας, τα μεγαλύτερα οφέλη θα είναι ορατά για τις κοινωνίες που θα πετύχουν πρώτες να αξιοποιήσουν τα νέα εργαλεία παραγωγής και να βελτιώσουν τη ζωή των πολιτών τους και τη θέση τους στο διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.

Η πρωτοβουλία eEurope

Η πρωτοβουλία eEurope δρομολογήθηκε από την ΕΕ τον Δεκέμβριο του 1999 με στόχο να δημιουργήσει μια ψηφιακά εγγράμματη Ευρώπη που θα στηρίζεται σε επιχειρηματική παιδεία ενώ ταυτόχρονα θα αποκλείει τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αποτελεί το «κείμενο-πλαίσιο» για όλες τις δράσεις ανάπτυξης της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ευρώπη. Τον Ιούνιο του 2000 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα ενέκρινε το σχέδιο δράσης eEurope 2002 ενώ τον Νοέμβριο του 2000 το Συμβούλιο της Νίκαιας ενέκρινε την έκθεση προόδου του Σχεδίου Δράσης. Οι δράσεις στοχεύουν σε τρεις βασικούς στόχους:

1. Φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο
2. Επένδυση σε δεξιότητες και ανθρώπινο δυναμικό
3. Προώθηση/εξάπλωση της χρήσης του Διαδικτύου

(http://europa.eu.int/information_society/europe/index_en.htm)

1.3. Βασικές αρχές και στόχοι του κυβερνητικού έργου για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Η ανάγκη μιας συγκροτημένης κυβερνητικής στρατηγικής. Τα θέματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι κατεξοχήν οριζόντια. Κάθε Υπουργείο ή εποπτευόμενος φορέας, και κάθε περιφέρεια, έχει ορισμένα προγράμματα ή δράσεις για την ανάπτυξη εφαρμογών πληροφορικής και δικτύων. Είναι συνεπώς επιτακτική η ανάγκη μίας οριζόντιας κυβερνητικής στρατηγικής για την Κοινωνία της Πληροφορίας, με δράσεις που αλληλοσυμπληρώνονται και έχουν συνέργια μεταξύ τους.

Η συνολική στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα στηρίζεται σε μερικές βασικές αρχές:

- **Καινοτομία και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες:** η Κοινωνία της Πληροφορίας θα αναπτυχθεί στηριζόμενη στους μηχανισμούς της αγοράς, και το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να διευκολύνει τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και την καινοτομία,
- **Δημοκρατία και ατομικές ελευθερίες:** η Κοινωνία της Πληροφορίας πρέπει να ενισχύει τις δημοκρατικές διαδικασίες και να διαφυλάσσει τα δικαιώματα των πολιτών,
- **Τσες ευκαιρίες και αλληλεγγύη:** η Κοινωνία της Πληροφορίας πρέπει να δίνει σε όλους τους πολίτες πρόσβαση στις ευκαιρίες, τη γνώση και τις αγορές που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες και να είναι αλληλέγγυη σε όσους δεν καταφέρουν να ενταχθούν

~~Με βάση αυτές τις αρχές, η πολιτική για την Κοινωνία της Πληροφορίας εκφράζεται από μια σειρά γενικών στόχων. Για την επίτευξή τους, αναγκαία προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη της κατάλληλης υποδομής επικοινωνιών.~~

- **Βελτίωση των υπηρεσιών προς τον πολίτη** με χρήση των νέων τεχνολογιών για εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του κράτους, καλύτερη εξυπηρέτηση, πρόσβαση στις πληροφορίες και διαφάνεια,
- **Καλύτερη ποιότητα ζωής** με εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στην υγεία και την πρόνοια, τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, και τη βελτίωση της υποδομής των μεταφορών,
- **Εύρωστη οικονομική ανάπτυξη** με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, την ανάπτυξη νέων κλάδων, και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας,
- **Αύξηση της απασχόλησης** με βελτίωση, ανάπτυξη και προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- **Δημιουργία παιδείας για τον 21^ο αιώνα** με εξοπλισμό και δικτύωση όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εκπαίδευση και μετεκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού, χρήση παιδαγωγικού περιεχομένου βασισμένου στα πολυμέσα και στο διαδίκτυο αλλά και νέα προγράμματα σπουδών προσαρμοσμένα στις νέες απαιτήσεις και στους νέους στόχους
- **Διεύρυνση της δημοκρατίας** με την ενθάρρυνση μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά, καθώς και με τη λήψη μέτρων προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη στην ψηφιακή εποχή,

- **Προώθηση της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας** με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, την προβολή του ελληνικού πολιτισμού αλλά και την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας,
- **Ισχυρή Ελλάδα** με τη χρήση πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών για καλύτερη ασφάλεια και άμυνα, προώθηση των Ελληνικών συμφερόντων και εδραίωση της ομογένειας σε «ενεργούς Έλληνες πολίτες».

1.4. Ο ρόλος του κράτους, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών

Η μελλοντική μορφή της Κοινωνίας της Πληροφορίας δεν είναι μία απλή διαδικασία παθητικής προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες. Θα εξαρτηθεί από το ρόλο και τις δραστηριότητες του κράτους, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και από τη συμμετοχή και συνεργασία από όλους τους φορείς του κοινωνικού βίου, ο καθένας με διακριτούς αλλά συμπληρωματικούς ρόλους.

Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα είναι πρωταρχικός: Τα βασικά εργαλεία στην Κοινωνία της Πληροφορίας (οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και τα περιφερειακά τους, το λογισμικό για τις ποικίλες εφαρμογές, οι υποδομές για τα δίκτυα που θα επιτρέψουν την μεταβίβαση των πληροφοριών) παράγονται και υποστηρίζονται από τον ιδιωτικό τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας έχει συνεπώς καθοριστικό ρόλο στην επένδυση στις νέες τεχνολογίες, στην παραγωγή των νέων προϊόντων και την προσφορά των νέων υπηρεσιών, και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Η εμπειρία άλλων χωρών σε αυτόν τον τομέα δείχνει ότι σημαντικό μέρος των προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων στις νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αναπτύσσονται από νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Το ίδιο συμβαίνει και για την ανάπτυξη ενός αυξανόμενου μέρους των βασικών υποδομών επικοινωνίας, μετά την διάσπαση "φυσικών μονοπωλίων", ιδιαίτερα στις τηλεπικοινωνίες. Μεγάλη σημασία συνεπώς έχει η βελτίωση των ευκαιριών, φορέων και συνθηκών για την δημιουργία και άνθηση νέων επιχειρήσεων.

Ο ρόλος του κράτους είναι στρατηγικός. Στην πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας, ο ρόλος του κράτους παραμένει σημαντικός αλλά είναι διαφορετικός από το παρελθόν. Είναι αυτός του κράτους-επιτελείου, που προωθεί προσαρμογές στην οικονομία και την κοινωνία, επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό, ενώ διαφυλάσσει τα συμφέροντα και δικαιώματα των πολιτών στην ψηφιακή εποχή.

Η πολιτεία έχει σημαντικό ρυθμιστικό και κανονιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αγοράς στην Κοινωνία της Πληροφορίας, τον οποίο εκπληρώνει με τη δημιουργία ενός ευέλικτου και εξελισσόμενου θεσμικού πλαισίου, καθώς και τη διαφύλαξη συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού.

Για την προσφορά υπηρεσιών στον πολίτη, η πολιτεία προωθεί εφαρμογές στις δημόσιες υπηρεσίες, την παιδεία, την υγεία και την πρόνοια, το περιβάλλον, τις μεταφορές, τον πολιτισμό. Παράλληλα, για την αποτελεσματική διαχείριση του δημόσιου χρήματος η ενίσχυση της παραγωγής και χρήσης υπηρεσιών βασισμένων στις νέες τεχνολογίες γίνεται με τρόπους παρέμβασης συμβατούς με τα κίνητρα και τους μηχανισμούς της ελεύθερης αγοράς. Αυτό σημαίνει εξακρίβωση των αναγκών των χρηστών, και παροχή της δυνατότητας επιλογής της τεχνολογικής λύσης από τους ίδιους όπου αυτό είναι δυνατό.

Η πολιτεία επίσης χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες για να εγγυηθεί την ασφάλεια, τη λειτουργία της δημοκρατίας και τις συνταγματικές ελευθερίες, την πρόσβαση όλων των πολιτών στα νέα μέσα επικοινωνίας και στις υπηρεσίες που προσφέρουν, και την προστασία της ιδιωτικότητας του πολίτη στις συναλλαγές. Τέλος, είναι αλληλέγγυη προς τους πολίτες που έχουν δυσκολίες στο να συμμετάσχουν ισότιμα στην ψηφιακή εποχή.

Η κοινωνία των πολιτών συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Η τεχνολογία πρέπει να βρίσκεται στην υπηρεσία της κοινωνίας και όχι το αντίθετο. Συνεπώς η Κοινωνία της Πληροφορίας θα είναι μία κοινωνία δημοκρατική μόνο εφόσον στη διαμόρφωσή της συμμετέχουν ενεργά οι πολίτες ατομικά και μέσω συλλογικών οργάνων σε συνεχή διάλογο με τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Στην χώρα μας σήμερα, τείνει να δημιουργηθεί ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε λίγους (αλλά ραγδαία αυξανόμενους) χρήστες πληροφορικής ή δικτύων επικοινωνίας όπως το Internet και σε πολλούς άλλους που αντιμετωπίζουν τις νέες τεχνολογίες στην καλύτερη περίπτωση σαν μυστήριο και στη χειρότερη σαν κίνδυνο για το μέλλον τους. Αυτή η διαφορά νοοτροπίας είναι σε ένα βαθμό θέμα διαφορετικών γενεών και δεδομένης της μεγαλύτερης εξοικείωσης των νέων με τις νέες τεχνολογίες με την πάροδο του χρόνου θα εξαλειφθεί. Η πολιτεία έχει όμως σημαντικό χρέος ενημέρωσης και διαπαιδαγώγησης για τη διευκόλυνση αυτής της μεταβατικής περιόδου.

Παρά το γεγονός ότι η τάση προς την ψηφιοποίηση της πληροφορίας και τη μεγαλύτερη χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή δεν είναι αναστρέψιμη, πολλές από τις επιλογές στα πλαίσια της Κοινωνίας της Πληροφορίας έχουν στην ουσία πολιτικό χαρακτήρα και δεν είναι τεχνολογικά προκαθορισμένες. Οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται συνεπώς πάνω σε πιο στέρεες βάσεις από πολίτες εξοικειωμένους με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Το Συμβούλιο Πληροφορικής

Σκοπός του είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για τη βέλτιστη συνεργασία μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα, των επιχειρήσεων και των επιστημόνων πληροφορικής ώστε να συμβάλει στην αποτελεσματική αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στους φορείς του Δημοσίου Τομέα και στην διαμόρφωση ενός υγιούς πλαισίου λειτουργίας της αγοράς. Μεταξύ άλλων γνωμοδοτεί επί θεμάτων στρατηγικής και προγραμματισμού για την πληροφορική και εισηγείται παρεμβάσεις και μέτρα για διαδικασίες υλοποίησης και λειτουργίας συστημάτων πληροφορικής στον Δημόσιο Τομέα καθώς και κανόνες λειτουργίας της αγοράς πληροφορικής. Το συμβούλιο περιλαμβάνει εκπροσώπους υπουργείων, επιστημόνων και επιχειρήσεων πληροφορικής και εισηγείται προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

1.5. Από το στόχο στο αποτέλεσμα: η υλοποίηση των δράσεων

Ρεαλιστικό πλαίσιο δράσης με συγκεκριμένα ορόσημα. Για να μεταφραστούν οι γενικοί στόχοι οι οποίοι αναφέρθηκαν παραπάνω σε πρακτικά αποτελέσματα για την οικονομία και την κοινωνία, χρειάζεται ρεαλιστικό πλαίσιο δράσης με συγκεκριμένα ορόσημα. Η κυβερνητική στρατηγική και οι πιο σημαντικές επιμέρους δράσεις παρουσιάζονται στα θεματικά κεφάλαια που ακολουθούν. Οι δράσεις είναι τριών τύπων: δραστηριότητες που έχουν ολοκληρωθεί (με έμφαση στην πρακτική τους χρησιμότητα), δράσεις σε εξέλιξη, και παρουσίαση νέων δραστηριοτήτων.

Προβλήματα εφαρμογής και μέσα υλοποίησης. Η εφαρμογή στην πράξη και η υλοποίηση σχεδίων ήταν ανέκαθεν το αδύναμο σημείο σε πολλές κυβερνητικές πρωτοβουλίες στην Ελλάδα. Το πιο καλοσχεδιασμένο πλαίσιο στρατηγικής μένει κενό περιεχομένου όταν δεν υπάρχουν ή λειτουργούν λανθασμένα οι μηχανισμοί υλοποίησης. Γι αυτό το λόγο είναι απαραίτητες μία σειρά παρεμβάσεων (οι οποίες παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο του κειμένου) που δίνουν το πλαίσιο για τις επιμέρους δράσεις των θεματικών ενότητων:

- **Θεσμικές και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις:** Αναδιοργάνωση υπηρεσιών πληροφορικής στον δημόσιο τομέα, αναβάθμιση υπηρεσιών εποπτείας, βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για δημόσια έργα πληροφορικής με την θεσμοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων και διαδικασιών που επιταχύνουν παρόμοια έργα σε καθεστώς μεγαλύτερης διαφάνειας.
- **Ρυθμιστικές και κανονιστικές πρωτοβουλίες:** Συμπλήρωση του θεσμικού πλαισίου για την απελευθέρωση των επικοινωνιών, ενίσχυση του ρόλου και των συνθηκών λειτουργίας εποπτικών και κανονιστικών οργάνων, συζήτηση για τον μελλοντικό τους ρόλο στο πλαίσιο των

τεχνολογικών εξελίξεων, αλλά και για τη χρήση μηχανισμών αυτορρύθμισης από την αγορά.

- **Αναπτυξιακές παρεμβάσεις και δημόσιες επενδύσεις.** Στο πλαίσιο του αναπτυξιακού ρόλου της πολιτείας, επανεξέταση κινήτρων και μηχανισμών στήριξης για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων και ορθολογική διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

2. ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

2.1. Οι νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των πολιτών και των επιχειρήσεων

Στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, η Δημόσια Διοίκηση έχει την υποχρέωση να παρέχει στους πολίτες και στις επιχειρήσεις υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, σε σύντομο χρόνο και με το μικρότερο δυνατό κόστος. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας προσφέρουν τα απαραίτητα εργαλεία για την επίτευξη αυτού του σκοπού, ενώ ταυτόχρονα διευκολύνουν τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης σε πλαίσιο διαφάνειας και δημοκρατικής συμμετοχής. Μιας τέτοιας μορφής ανοικτή και αποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση:

- δημιουργεί ολοκληρωμένες δομές και μηχανισμούς παραγωγής, διαχείρισης και διάθεσης των δημοσίων πληροφοριών, ικανοποιώντας τις ανάγκες πληροφόρησης και εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων, και
- συνεισφέρει στην πορεία της χώρας προς την Κοινωνία της Πληροφορίας ως ρυθμιστικός και αναπτυξιακός παράγοντας της εθνικής οικονομίας, διευκολύνοντας τη δημιουργία κρίσιμης μάζας χρηστών και δημιουργών πληροφορίας.

Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης. Τα τελευταία χρόνια, βρίσκονται σε εξέλιξη σειρά θεσμικών και οργανωτικών αλλαγών στον ελληνικό Δημόσιο Τομέα. Η αποκέντρωση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του κράτους στις περιφέρειες και στις νομαρχιακές και τοπικές αυτοδιοικήσεις μετατρέπει τα υπουργεία σε κέντρα στρατηγικού σχεδιασμού. Οι συγχωνεύσεις και καταργήσεις δημοσίων υπηρεσιών και κρατικών νομικών προσώπων, η αναδιοργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών, καθώς και η εισαγωγή δημοσίων επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο, μεταβάλλουν δραστικά τη φυσιογνωμία της κρατικής μηχανής. Η Δημόσια Διοίκηση εκσυγχρονίζεται και εξελίσσεται σε αποτελεσματικό φορέα διαμόρφωσης δημόσιας πολιτικής και εποπτείας της εφαρμογής της.

Νέες τεχνολογίες. Η επιτυχία των επιχειρούμενων αλλαγών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τις οποίες παρέχουν οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας. Παρά την υλοποίηση αρκετών έργων κατά την τελευταία δεκαετία, η πληροφορική δεν έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στην Δημόσια Διοίκηση. Η καθυστέρηση αυτή έχει δημιουργήσει "φαύλο κύκλο" με τη διατήρηση των παραδοσιακών γραφειοκρατικών και αναποτελεσματικών δομών, μηχανισμών και νοοτροπιών. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια αύξησης του ρυθμού ανάπτυξης εφαρμογών πληροφορικής εντάσσεται στο ευρύτερο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων.

Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού. Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης δεν μπορεί παρά να στηριχθεί στο ανθρώπινο δυναμικό της. Σε ότι αφορά στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, οι παρεμβάσεις εστιάζονται:

- στην προσαρμογή του προσοντολογίου για νέους υπαλλήλους, με ενσωμάτωση γνώσεων σε θέματα πληροφορικής και νέων τεχνολογιών
- στην κάλυψη των ελλείψεων σε εξειδικευμένα στελέχη πληροφορικής.
- στην επιμόρφωση των εν ενεργεία υπαλλήλων σε θέματα οργάνωσης, διοίκησης και πληροφορικής.

Ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων επιμόρφωσης καλύπτει όλα τα επίπεδα της διοίκησης, από τους νεοεισερχομένους υπαλλήλους μέχρι τα ανώτερα και ανώτατα στελέχη, και στοχεύει στα ακόλουθα:

- να αναπτυχθούν οι δεξιότητες των δημοσίων υπαλλήλων ώστε να καταστούν ικανοί χρήστες των νέων τεχνολογιών και να εθιστούν στην ομαδική εργασία,
- να βελτιωθεί η επίδοση και η αποτελεσματικότητα των υπαλλήλων και να αναβαθμισθεί το περιβάλλον εργασίας τους, και
- να υποστηριχθεί η μεταρρυθμιστική προσπάθεια από την υπαλληλική ιεραρχία ώστε να εξασφαλισθεί η συνέχεια και η συνέπεια των υλοποιούμενων δράσεων.

2.2. Συστήματα πληροφορικής για καλύτερη διαχείριση

Στις δημόσιες υπηρεσίες, ήδη λειτουργούν ή βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης αρκετά συστήματα πληροφορικής. Τα συστήματα αυτά υποστηρίζουν σημαντικές διαχειριστικές λειτουργίες της διοίκησης και βάσεις δεδομένων για τις θεμελιώδεις για τη λειτουργία του κράτους πληροφορίες.

Έργα του 2ου ΚΠΣ. Στο πλαίσιο του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης έχουν υλοποιηθεί σε δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς έργα πληροφορικής συνολικού προϋπολογισμού της τάξης των 200 δισεκατομμυρίων δραχμών. Τα έργα αυτά:

- βελτιώνουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα σημαντικών τομέων της Δημόσιας Διοίκησης, όπως η βεβαίωση και είσπραξη των φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών, η χορήγηση και καταβολή συντάξεων, η συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, η

παροχή υπηρεσιών υγείας, ο υπολογισμός και η καταβολή επιδομάτων και επιδοτήσεων κλπ.

- επιτρέπουν την άσκηση ορθολογικής διαχείρισης των διαθέσιμων πόρων και συμβάλλουν στη μείωση του κόστους και στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.
  - δημιουργούν το κατάλληλο τεχνικό περιβάλλον για την υποστήριξη της διοικητικής διαδικασίας με συστήματα αυτοματισμού γραφείου και εργαλεία λήψης αποφάσεων.
  - συμβάλλουν στη δημιουργία βάσεων δεδομένων με στοιχεία για τις επιχειρήσεις, τους επαγγελματίες, την απασχόληση, τη βιομηχανία, το εμπόριο, την εν γένει οικονομική δραστηριότητα, τις χρήσεις γης, το περιβάλλον, τις μεταφορές, την υγεία.
-
- θέτουν τις βάσεις για τη δημιουργία ενδοϋπηρεσιακής και διυπηρεσιακής δικτυακής υποδομής, η οποία εξασφαλίζει τη διασυνδεσιμότητα και διαλειτουργικότητα των συστημάτων.
  - αντιμετωπίζουν ειδικές ανάγκες όπως η εισαγωγή του Ευρώ στις συναλλαγές.

Η αντιμετώπιση του Προβλήματος του Έτους 2000

Το Πρόβλημα του Έτους 2000, δηλαδή η συμβατότητα των πληροφοριακών συστημάτων με την ηλεκτρονική αναγνώριση ημερομηνιών μετά την 1/1/2000, αναγνωρίστηκε έγκαιρα ως πραγματικό και επείγον θέμα και αντιμετωπίστηκε με επιτυχία, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα της χώρας. Μάλιστα, με την ευκαιρία των σχετικών δράσεων αντικαταστάθηκε ένας σημαντικός αριθμός πεπαλαιωμένων συστημάτων, ενώ καθιερώθηκε η χρήση δοκιμών μεθόδων ανάπτυξης, λειτουργίας και συντήρησης συστημάτων.

Η αρχική προετοιμασία της Δημόσιας Διοίκησης για το πρόβλημα έγινε από την Υπηρεσία Ανάπτυξης Πληροφορικής του ΥΠΕΣΔΔΑ κατά την περίοδο 1997-8. Ο τελικός συντονισμός της προσπάθειας αντιμετώπισης του προβλήματος στην Ελλάδα έγινε από τη διυπουργική «Ομάδα Δράσης 2000», η οποία λειτούργησε από το Δεκέμβριο 1998 μέχρι το Μάρτιο 2000 με τη συμμετοχή εκπροσώπων των συλλογικών φορέων των ιδιωτικών επιχειρήσεων, καθώς και των εταιρειών και επιστημόνων πληροφορικής.

Η συνολική προσπάθεια για την αντιμετώπιση του Προβλήματος του Έτους 2000 και η θετική κατάληξή της κατέδειξαν, αφενός, την ιδιαίτερη ανάγκη για στενή και ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των φορέων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και, αφετέρου, την ευκαιρία για αλλαγή την οποία προσφέρει κάθε πρόβλημα και η οποία πρέπει να αξιοποιείται κατάλληλα.

Δράσεις σε εξέλιξη. Η περαιτέρω ανάπτυξη των συστημάτων πληροφορικής της Δημόσιας Διοίκησης, η οποία χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο με πόρους του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης κατά την περίοδο 2000-2006, στοχεύει στην υλοποίηση έργων σε τομείς κρίσιμους για τη λειτουργία του κράτους και σε τομείς στους οποίους έχει διαπιστωθεί σχετικά μεγαλύτερη καθυστέρηση.

Συγκεκριμένα, για την επόμενη οκταετία προωθούνται έργα αναδιοργάνωσης και πληροφορικής σε τομείς όπως έσοδα και δαπάνες, πληρωμές κάθε είδους, κοινωνική ασφάλιση, υγεία, δημόσια τάξη, δικαιοσύνη, εκπαίδευση, απασχόληση, χωροταξία, περιβάλλον, μεταφορές, περιφερειακή διοίκηση, αυτοδιοίκηση, κλπ. Προωθείται, επίσης, η ολοκλήρωση του περιβάλλοντος διαδικτύωσης των διαφόρων συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης και προγραμματίζεται σειρά μικρών πιλοτικών, αλλά επεκτάσιμων, έργων σε τομείς όπου δεν είναι δυνατή η υλοποίηση έργων μεγάλης κλίμακας.

2.3. Παραγωγή, διαχείριση και διάθεση των δημοσίων πληροφοριών

Το Δημόσιο είναι ο μεγαλύτερος κάτοχος πληροφορίας στην Ελλάδα. Από τη φύση των δραστηριοτήτων του, το δημόσιο είναι ο μεγαλύτερος ιδιοκτήτης, δημιουργός, αλλά και χρήστης πληροφοριών στη χώρα. Οι πληροφορίες αυτές είναι σημαντικές:

- για τον ίδιο το Δημόσιο Τομέα στο πλαίσιο της άσκησης των συνήθων καθηκόντων και, ιδιαίτερα, στην υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων,
- για τους πολίτες, τόσο στο πλαίσιο των δημοκρατικών δικαιωμάτων τους όσο και με την ιδιότητά τους ως καταναλωτών κρατικών υπηρεσιών,
- για τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες χρειάζονται διαφόρων ειδών πληροφορίες για τη λειτουργία τους και τη χάραξη στρατηγικής, και
- για τη βιομηχανία πληροφοριών (περιεχομένου), η οποία χρησιμοποιεί τις πληροφορίες ως πρώτη ύλη για προϊόντα και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας.

Ψηφιοποίηση της πληροφορίας. Αποτελεί πρωταρχικό στόχο για τη Δημόσια Διοίκηση η μετατροπή της υπάρχουσας δημόσιας πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή, η οργάνωσή της σε υποστηριζόμενες βάσεις δεδομένων και η εξασφάλιση της πρόσβασης πολιτών και επιχειρήσεων σε αυτές τις βάσεις με ηλεκτρονικό τρόπο, μέσα σε χρονικό ορίζοντα οκτώ ετών.

Η προσαρμογή των πληροφοριακών συστημάτων στο Ευρώ

Σχετικά με την προσαρμογή στο Ευρώ, εκπονήθηκαν μελέτες για τις οικονομικές, οργανωτικές και τεχνικές συνιστώσες του θέματος από το Υπουργείο Οικονομικών και το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Στις μελέτες αυτές λαμβάνεται μέριμνα για τις αλλαγές οι οποίες πρέπει να γίνουν στα πληροφοριακά συστήματα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα ώστε να υπάρξει ομαλή μετάβαση στο Ευρώ. Βάσει των μελετών αυτών, τα έργα προσαρμογής πληροφοριακών συστημάτων υλοποιούνται, περιλαμβάνοντας τους φορείς της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης, ενώ χρηματοδοτούνται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» του 3ου ΚΠΣ. Την γενικότερη ευθύνη για την μετάβαση της χώρας έχει η Διευρυμένη Ομάδα Δράσης για το ΕΥΡΩ (<http://www.euro-hellas.gr/>) η οποία συστάθηκε με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εθνικής Οικονομίας και συμμετέχουν εκπρόσωποι από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Ανάπτυξης, Τράπεζα της Ελλάδος, ΣΕΒ, ΓΣΕΕ, ΕΕΤ, υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΘΟ. Η Ομάδα Δράσης άρχισε τη λειτουργία της τον Μάιο του 2000.

Η σταδιακή δημιουργία βάσεων δεδομένων θα καταστήσει δυνατή την ουσιαστική παροχή πληροφόρησης προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, αλλά και, γενικότερα, την παροχή σύνθετων και αναβαθμισμένων υπηρεσιών.

Απαραίτητη υποδομή Η δημιουργία, διάθεση και χρήση της πληροφορίας προϋποθέτουν για τις δημόσιες υπηρεσίες την ύπαρξη συστημάτων αυτοματισμού γραφείου, τις κατάλληλες λειτουργικές διασυνδέσεις για πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων και τράπεζες πληροφοριών και τη δυνατότητα επικοινωνίας με ανταλλαγή μηνυμάτων τουλάχιστον ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Με δεδομένη την αλματώδη αύξηση της χρήσης του Internet και στην Ελλάδα, η πρόσβαση και δημιουργία σελίδων στον παγκόσμιο ιστό (World Wide Web), καθώς και η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για αξιοποιήσιμο σύστημα "επεξεργασίας" πληροφορίας. Οι προϋποθέσεις αυτές ήδη έχουν εξασφαλισθεί για τις περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες.

Διάθεση πληροφοριών Για λόγους διαφάνειας και υποχρέωσης του κράτους για παροχή πληροφόρησης προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, συγκεκριμένες κατηγορίες δημοσίων δεδομένων και επεξεργασμένων πληροφοριών διατίθενται δωρεάν και είναι προσβάσιμες από όλους. Πληροφορίες οι οποίες είναι αποτέλεσμα επεξεργασίας δεδομένων ή πρόκειται να διατεθούν σε ιδιωτικούς φορείς οι οποίοι θα προσθέσουν αξία, για εμπορικούς σκοπούς θα διατίθενται στους ενδιαφερόμενους επί αμοιβή.

Με το σκεπτικό αυτό δημιουργούνται, για παράδειγμα, βάσεις δεδομένων όπως αυτές του Εθνικού Τυπογραφείου και του Διαρκή Κώδικα Νομοθεσίας (.Ραπτάρχη).

Λόγω των αυξημένων αναγκών της κοινωνίας και της οικονομίας για ασφαλή και χαμηλού κόστους πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα, προωθείται άμεσα η διαμόρφωση ολοκληρωμένου πλαισίου διάθεσης πληροφοριών το οποίο αφορά στο εύρος, στους περιορισμούς και στις εξαιρέσεις του δικαιώματος πρόσβασης στις δημόσιες πληροφορίες, τους κανόνες διάθεσης πληροφοριών στο εμπόριο (πολιτικές τιμολόγησης, πνευματικά δικαιώματα, πρακτικές θεμιτού ανταγωνισμού), καθώς και το σεβασμό του θεμελιώδους δικαιώματος για προστασία της ιδιωτικής ζωής.

2.4. Πρόσβαση στις δημόσιες πληροφορίες

Διαφανής λειτουργία του κράτους Θεμελιώδες χαρακτηριστικό της Δημόσιας Διοίκησης στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι η προαγωγή της δημοκρατικής λειτουργίας και της διαφάνειας. Προς την κατεύθυνση αυτή, η Δημόσια Διοίκηση φροντίζει όχι μόνο για τη διαθεσιμότητα της πληροφορίας, αλλά και για την προσπελασιμότητά της από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για ασφάλεια. Με δεδομένη την υστέρηση στη διείσδυση των προσωπικών υπολογιστών στα νοικοκυριά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στόχος είναι να παρέχονται ηλεκτρονικά σημεία επικοινωνίας με τη Δημόσια Διοίκηση σε διάφορους δημόσιους χώρους. Ήδη στην κατεύθυνση αυτή λειτουργούν τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών στις μεγάλες πόλεις της χώρας. Τα σημεία αυτά αποκτούν βαρύνουσα σημασία σε γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές, καθώς και στις περιπτώσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και «μειονεκτικών» ομάδων πολιτών.

Εμπιστευτικότητα των συναλλαγών. Η επιτυχία της Κοινωνίας της Πληροφορίας και η διεύρυνση των δυνατοτήτων τις οποίες αυτή προσφέρει εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την διασφάλιση ενός συνολικού πλαισίου ασφαλών συναλλαγών. Η προστασία του ατόμου από τη μη νόμιμη χρήση προσωπικών πληροφοριών αποτελεί τη μία διάσταση αυτού του θέματος (κεφάλαιο 11).

Η άλλη διάσταση αναφέρεται στη δυνατότητα εξακρίβωσης της ταυτότητας του συναλλασσόμενου με ηλεκτρονικό τρόπο με κάποιο δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα. Η τεχνολογία παρέχει σειρά προϊόντων και μηχανισμών, όπως οι έξυπνες κάρτες, οι ψηφιακές υπογραφές και η κρυπτογράφηση, οι οποίες καλύπτουν από τεχνικής πλευράς τις απαιτήσεις για εμπιστευτικότητα και ασφάλεια των συναλλαγών. Η σχετικά μικρή διάδοση των προϊόντων και μηχανισμών αυτών στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα στη Δημόσια Διοίκηση, απαιτεί την άμεση μελέτη και υιοθέτησή τους όπου αυτό κρίνεται συμφέρον, με συντονισμένο και συστηματικό τρόπο.

2.5. Εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων

Προτεραιότητα στον πολίτη. Η βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων είναι ένας από τους σημαντικότερους στόχους της προσπάθειας εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης.

Σήμερα, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις ταλαιπωρούνται στις συναλλαγές τους με το δημόσιο επειδή οι δημόσιες υπηρεσίες αδυνατούν να διεκπεραιώσουν αποτελεσματικά συναλλαγές μεταξύ τους και να επαναχρησιμοποιήσουν πληροφορίες οι οποίες τους είναι ήδη γνωστές από προηγούμενες συναλλαγές με τους ίδιους συναλλασσόμενους. Η βελτίωση της εξυπηρέτησης στηρίζεται στη δημιουργία του κατάλληλου τεχνικού και λειτουργικού περιβάλλοντος διεπικοινωνίας των δημοσίων υπηρεσιών, το οποίο θα επιτρέψει «να κινείται μεταξύ των υπηρεσιών ο φάκελος και όχι ο πολίτης».

Παρά το γεγονός ότι η έλλειψη "πελατοκεντρικών" εφαρμογών και η ανυπαρξία ολοκληρωμένου περιβάλλοντος διεπικοινωνίας αποτελούν σημαντικούς περιοριστικούς παράγοντες, τα υλοποιούμενα έργα πληροφορικής και επικοινωνιών στη Δημόσια Διοίκηση δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη διεύρυνση και ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών και την καλύτερη ανταπόκριση του δημοσίου στις ανάγκες του ιδιωτικού τομέα.

Δράσεις του Υπουργείου Οικονομικών

Το Υπουργείο Οικονομικών υλοποιεί με χρηματοδότηση του προγράμματος "Κλεισθένης" του Β. Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» σημαντικό αριθμό έργων πληροφορικής στους τομείς της φορολογίας (πρόγραμμα TAXIS), των τελωνείων, κλπ. Τα έργα αυτά αναφέρονται σε ιδιαίτερα κρίσιμους για τη λειτουργία του κράτους τομείς και συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όλους τους συναλλασσόμενους με το Υπουργείο, στην αποτελεσματική υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, στην πάταξη της διαφυγής φόρων και δασμών, και στην περιστολή των δημοσίων δαπανών.

Το TAXISnet

Οι υπηρεσίες TAXISnet (www.taxisnet.gr) για την φορολογική εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων περιλαμβάνουν, μεταξύ των άλλων, την ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ με πληρωμή του φόρου μέσω υπηρεσιών του Τραπεζικού Συστήματος, την ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων Φόρου Εισοδήματος, την εξατομικευμένη ηλεκτρονική πληροφόρηση για τα αποτελέσματα εκκαθάρισης του Φόρου Εισοδήματος καθώς και την ηλεκτρονική έκδοση πιστοποιητικών μέσω fax. Ορισμένες από τις υπηρεσίες αυτές, όπως και άλλες υπηρεσίες γενικής πληροφόρησης, είναι επίσης διαθέσιμες μέσω τηλεφωνικού κέντρου εξυπηρέτησης κλήσεων και μέσω του ιστοχώρου της Γενικής Γραμματείας Πληροφορικών Συστημάτων

(www.gsis.gov.gr). Οι υπηρεσίες TAXISnet, όπως και τα πληροφοριακά συστήματα Φορολογίας TAXIS και Τελωνείων ICIS, έχουν προσαρμοστεί πλήρως στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα ενώ η ανταπόκριση των πολιτών και επιχειρήσεων στην αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών TAXISnet έχει υπάρξει εξαιρετικά θετική. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από την έναρξη παραγωγικής λειτουργίας (Μάιος 2000) μέχρι τον Ιανουάριο 2002 γίνονται δεκτές, κατά μέσο όρο, 500 περίπου εγγραφές νέων χρηστών ανά εργάσιμη ημέρα. Ο συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων χρηστών ξεπερνά τις 200.000, ενώ περίπου 400.000 δηλώσεις έχουν υποβληθεί ηλεκτρονικά, με συνολικό εισπραχθέν ποσό άνω των 600 εκατ. ευρώ.

Ηλεκτρονικές συναλλαγές. Σε ότι αφορά την ηλεκτρονική επικοινωνία των πολιτών και των επιχειρήσεων με τις δημόσιες υπηρεσίες, αυτή προβλέπεται να εξασφαλισθεί πλήρως μέσα στην επόμενη τριετία. Παράλληλα, σχεδιάζεται η δημιουργία ενός γενικευμένου πλαισίου ηλεκτρονικών συναλλαγών με το δημόσιο, το οποίο θα ακολουθεί τη φιλοσοφία μίας μοναδικής υπηρεσίας εξυπηρέτησης (one-stop services). Οι παραδοσιακοί τρόποι συναλλαγής (φυσική παρουσία, αλληλογραφία, τηλέφωνο, τηλεομοιοτυπία) θα διατηρηθούν, αλλά θα κυριαρχήσουν βαθμηδόν οι ηλεκτρονικές συναλλαγές.

IKAnet (www.ikanet.gr)

Το ΙΚΑ στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού του αναπτύσσει δύο νέες υπηρεσίες, οι οποίες αποτελούν το εφάπτηρο για να προσφερθούν πρόσθετες υπηρεσίες ποιότητας σε ασφαλισμένους και εργοδότες. Ένας από τους βασικούς μοχλούς για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των υπηρεσιών του ΙΚΑ, είναι η εκμετάλλευση του Διαδικτύου (Internet) και των νέων τεχνολογιών e government για την επικοινωνία των συναλλασσομένων με το Ίδρυμα. Οι νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- Υπηρεσίες Πληροφόρησης
- Υπηρεσίες Συναλλαγής

Η πρώτη υπηρεσία συναλλαγών που θα εισαχθεί είναι η ηλεκτρονική υποβολή Αναλυτικής Περιοδικής Δήλωσης (ΑΠΔ) με στόχο:

- Τη βελτίωση της συναλλαγής με το ΙΚΑ
- Την εξάλειψη της ανάγκης για φυσική παρουσία του συναλλασσομένου εργοδότη στις υπηρεσίες του Ιδρύματος

2.6. Θεσμικές παρεμβάσεις για την υλοποίηση των προγραμμάτων εκσυγχρονισμού

Για την επίτευξη των στόχων της καλύτερης εξυπηρέτησης του πολίτη και των επιχειρήσεων και την επιτυχή υλοποίηση των σχεδιαζόμενων δράσεων, καθώς και, γενικότερα, την ουσιαστική συμβολή της Δημόσιας Διοίκησης στην πορεία της Ελλάδας προς την Κοινωνία της Πληροφορίας, προωθούνται οι ακόλουθες θεσμικές παρεμβάσεις:

- *Ενίσχυση υπηρεσιών στρατηγικού σχεδιασμού, συντονισμού και εποπτείας της υλοποίησης των επιμέρους δράσεων*
- *Εξασφάλιση επιτελικού συντονισμού της ανάπτυξης της πληροφορικής στο Δημόσιο Τομέα. Αίρονται τυχόν αλληλοεπικαλύψεις, αποφεύγεται η*

σπατάλη πολύτιμων πόρων και υπάρχει βέλτιστη δυνατή χρήση κωδικών αριθμών, ατομικών δελτίων

- *Δημιουργία ευέλικτων και σωστά στελεχωμένων μονάδων πληροφορικής στις δημόσιες υπηρεσίες. Επαναπροσδιορίζεται ο ρόλος των μονάδων πληροφορικής, δημιουργούνται Επιτροπές Πληροφορικής σε κάθε Υπουργείο*
- *Καθορισμός ενιαίου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής με βάση συγκεκριμένα τεχνικά, λειτουργικά, οργανωτικά και διοικητικά πρότυπα*
- *Εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης έργων πληροφορικής. Απλοποιούνται οι διαδικασίες υλοποίησης έργων πληροφορικής, εισάγεται σταδιακά, μέσα από διαδικασίες ανοιχτής διαβούλευσης των φορέων του δημόσιου τομέα και των εταιριών πληροφορικής, το σχήμα της ανάθεσης εργασιών σε τρίτους (outsourcing) και η περιγραφή εργασιών σε επίπεδο παρεχόμενης υπηρεσίας (service level).*
- *Συστηματοποίηση των προμηθειών πληροφορικής. Μελετάται η καθιέρωση της προμήθειας τυποποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών πληροφορικής μέσω προγραμματικών συμφωνιών.*

Παράλληλα με τις προαναφερθείσες παρεμβάσεις, δημιουργούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες μηχανισμοί διαρκούς παρακολούθησης και αποτίμησης των σχετικών με την Κοινωνία της Πληροφορίας στη Δημόσια Διοίκηση δράσεων και πρωτοβουλιών. Επιπρόσθετα, καλλιεργείται η στενή συνεργασία με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας διοίκησης, κρατικών προμηθειών, τεχνικών προτύπων, ασφάλειας συστημάτων, νομικών θεμάτων, κλπ.

2.7. Ο αναπτυξιακός ρόλος της Δημόσιας Διοίκησης

Κεντρικός στόχος είναι η Δημόσια Διοίκηση να παρέμβει ουσιαστικά στην όλη αναπτυξιακή πορεία της χώρας προς την Κοινωνία της Πληροφορίας, τόσο με δράσεις ρυθμιστικού χαρακτήρα, όσο και με δράσεις οι οποίες επιδιώκουν τη, σε σύντομο χρονικό διάστημα, δημιουργία κρίσιμης μάζας χρηστών προϊόντων και υπηρεσιών πληροφορικής και την ενδυνάμωση των ελληνικών επιχειρήσεων του κλάδου. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν:

- *Τη διαμόρφωση κανονιστικού πλαισίου για τη δημιουργία, διακίνηση και επεξεργασία πληροφοριών στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.*

- *Τις ειδικότερες θεσμικές ρυθμίσεις για τη διασφάλιση του απορρήτου, την ηλεκτρονική υπογραφή, την προστασία του πολίτη, την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, την τηλε-εργασία, κλπ.*
  - *Την καθιέρωση προτύπων και μητρώων τα οποία διευκολύνουν την ανάπτυξη της αγοράς*
  - *Την ενημέρωση των πολιτών και των επιχειρήσεων για τις νέες τεχνολογίες με κατανοητό τρόπο, ώστε να αρθούν οι όποιες επιφυλάξεις και φοβίες.*
  - *Τη δημιουργία υγιούς πλαισίου λειτουργίας της αγοράς πληροφορικής με εξασφάλιση συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού και με άρση αντικινήτρων για επενδύσεις.*
-
- *Τη σταδιακή καθιέρωση ηλεκτρονικών συναλλαγών με τις δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. σε θέματα φορολογίας, κρατικών προμηθειών κλπ) και, γενικότερα, νέων λειτουργιών στην οικονομία, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο.*

3. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

3.1. Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και στην επιστημονική έρευνα

Η γνώση μοχλός προόδου και ανάπτυξης. Η διαρκώς αυξανόμενη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας σε όλο σχεδόν το φάσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας σηματοδοτεί την έλευση μίας νέας εποχής με κύριο χαρακτηριστικό την ανάγκη χειρισμού της πληροφορίας και την ανανέωση της γνώσης με ταχείς ρυθμούς. Δημιουργούνται έτσι αυξημένες απαιτήσεις διαρκούς ενημέρωσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα. Το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει την πρόκληση αυτή, προετοιμάζοντας τους αυριανούς πολίτες οι οποίοι θα κληθούν να ζήσουν σε μία κοινωνία διαρκούς ανανέωσης της γνώσης. Κύριο μέλημά του η διασφάλιση της ισότιμης και επαρκούς συμμετοχής όλων των πολιτών στη διαμορφούμενη Κοινωνία της Πληροφορίας. Υποχρέωση της πολιτείας είναι η εξασφάλιση για όλα τα παιδιά ίσων ευκαιριών στη μάθηση και στην απόκτηση ικανοτήτων που θα τα καταστήσουν ικανά να παρακολουθούν απρόσκοπτα τις τεχνολογικές εξελίξεις και να εξοικειώνονται με αυτές, συμμετέχοντας ενεργά και ισότιμα στον ψηφιακό κόσμο του αύριο.

Η σημασία της έρευνας και της καινοτομίας. Η θέση μιας χώρας στο παγκόσμιο τοπίο που διαμορφώνεται με την έλευση της νέας χιλιετίας, θα καθορισθεί σε σημαντικό βαθμό από τη συμμετοχή της στην παραγωγή και τον εμπλουτισμό της γνώσης και της καινοτομίας, μέσα από την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων σε νευραλγικούς και καινοτόμους τομείς. Για την Ελλάδα παρούσιάζεται μία σημαντική ευκαιρία, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που αφορούν την ιδιοσυγκρασία, την παράδοση, και τις ικανότητες του επιστημονικού της δυναμικού, να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Με τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, του καταλλήλου πλαισίου και την απόδοση της αρμόζουσας έμφασης σε καινοτόμες ερευνητικές δραστηριότητες, μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη θέση της στην ενωμένη Ευρώπη και στην παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας.

Πλαίσιο πολιτικής. Για την ισότιμη συμμετοχή όλων στην Κοινωνία της Πληροφορίας και τη βελτίωση της θέσης της χώρας μας στην Ευρώπη και τον κόσμο, η κυβερνητική πολιτική για την παιδεία και την έρευνα διαμορφώνεται γύρω από τους εξής άξονες:

- Διδασκαλία της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών σαν μάθημα βασικής παιδείας, διδασκαλία με τη χρήση των νέων τεχνολογιών
  - Προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις νέες μεθοδολογίες χρήσης των ΤΠΕ ως εργαλεία μάθησης.
  - Κατάλληλη κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών, προσαρμογή των προγραμμάτων βασικής μόρφωσης των εκπαιδευτικών και λήψη μέτρων ενθάρρυνσης των εκπαιδευτικών, ώστε να χρησιμοποιούν στη σχολική πράξη τις ψηφιακές τεχνολογίες.
  - Βελτίωση των υποδομών πληροφορικής και των δικτύων επικοινωνιών σε σχολεία, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.
-
- Ενίσχυση της παραγωγής και διάχυσης εκπαιδευτικού λογισμικού και παιδαγωγικού περιεχομένου μαζί με συνοδευτικές μαθητικές δραστηριότητες (βιβλίο δασκάλου, βιβλίο μαθητικών δραστηριοτήτων).
  - Ενίσχυση της έρευνας, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην έρευνα, τη διάδοση και τη διάχυση των επιστημονικών αποτελεσμάτων.
  - Ενίσχυση των σπουδών πληροφορικής στη Γ. βάρθμια, στην Τεχνική και στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση με στόχο την ποιοτική και ποσοτική κάλυψη σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό για την υποστήριξη των υποδομών της κοινωνίας της πληροφορίας.

3.2. Μία νέα αντίληψη για την παιδεία του 21ου αιώνα

Ανάγκη για αυξημένες επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό. Η εποχή που βιώνουμε απαιτεί αυξημένες επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό. Όπως συμβαίνει σε κάθε μεταβατικό στάδιο, παρουσιάζονται ευκαιρίες, για όλες τις χώρες, βελτίωσης και ισχυροποίησης της θέσεώς τους παγκοσμίως. Οι χώρες που θα προετοιμάσουν, εγκαίρως και με τον καλύτερο τρόπο, το ανθρώπινο δυναμικό τους, ώστε να καταστεί ικανό να συμμετέχει ενεργά σε μία παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας, θα αποκτήσουν σημαντικό πλεονέκτημα και θα αποκομίσουν το μέγιστο όφελος. Θα αποτελέσουν τους πρωτοπόρους που θα προσδιορίσουν και θα καθορίσουν τις προτεραιότητες για το μέλλον.

Η πρωτοβουλία eLearning

Η πρωτοβουλία «eLearning: να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο» εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 24 Μαΐου 2000. Η εν λόγω πρωτοβουλία -σε συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα- παρουσίασε τις αρχές, τους στόχους και τις γραμμές δράσης της eLearning, που ορίζονται ως «η χρήση των νέων τεχνολογιών πολυμέσων και του Internet, για τη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης με διευκόλυνση της πρόσβασης σε πόρους και υπηρεσίες, καθώς και των ανταλλαγών και της εξ' αποστάσεως συνεργασίας». Η πρωτοβουλία eLearning είχε ενοϊκή αντιμετώπιση από τους Υπουργούς Παιδείας και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Feira τον Ιούνιο 2000.

Η χώρα μας καλείται να αντιμετωπίσει αυτή την πρόκληση, αξιοποιώντας την λαμπρή της κληρονομιά στον τομέα της παιδείας και της επιστήμης, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες προόδου και ανάπτυξης στο πλαίσιο της ενωμένης Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, η επαναξιολόγηση και ο επαναπροσδιορισμός του εκπαιδευτικού μας συστήματος, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο και τις δυνατότητες επίδρασης σ' αυτό των νέων τεχνολογιών, αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

Διδασκαλία της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών σαν μάθημα βασικής παιδείας. Η ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού των σχολείων, καθηγητών και μαθητών, στη χρήση των νέων τεχνολογιών και η παροχή σε όλους των αναγκαίων βασικών γνώσεων και των απαραίτητων δεξιοτήτων, αποτελεί πρωταρχικό και κρίσιμο παράγοντα για την απρόσκοπτη πρόσβασή τους στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διδασκαλία της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών, καθώς και η εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση των ηλεκτρονικών και οπτικοακουστικών μέσων και μέσων επικοινωνίας, πρέπει να αποτελούν μαθήματα βασικής παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η ισότιμη συμμετοχή τους στο αυριανό ψηφιακό οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Διδασκαλία με τη χρήση τεχνολογιών πληροφορίας, επικοινωνίας και οπτικοακουστικών μέσων. Στόχο αποτελεί η δημιουργία ενός σχολείου σύγχρονου και ελκυστικού για τους μαθητές. Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να συνεισφέρουν στην ποιοτική βελτίωση και στον επαναπροσανατολισμό της διαδικασίας της μάθησης, μετατρέποντας το σχολείο σε χώρο αναζήτησης και ανακάλυψης της γνώσης, ανταλλαγής ιδεών και απόψεων, και δημιουργικής απασχόλησης.

Οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς να μαθαίνουν. Οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν την ικανότητα να εξερευνούν, να αναζητούν, να ανακαλύπτουν, να συλλέγουν και να παράγουν πληροφορία με σκοπό τη συγκρότηση γνώσεων. Να μπορούν να διαχειρίζονται τις πολλαπλές αναπαραστάσεις των γνώσεων, να τις επεξεργάζονται με κριτική σκέψη και μεθοδικότητα, να τις παρουσιάζουν σε κατάλληλη μορφή και να τις διανέμουν.

Να μάθουν να επικοινωνούν με τους άλλους για την επίλυση προβλημάτων μέσα από αυθεντικές δραστηριότητες (projects). Να μάθουν να συνεργάζονται αναπτύσσοντας ομαδικό πνεύμα και κοινωνική συμπεριφορά, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τις κλίσεις και το ταλέντο τους. Πρέπει να μάθουν πώς να μαθαίνουν, προσαρμοζόμενοι σε μία κοινωνία όπου βασικό της χαρακτηριστικό και απαίτηση είναι η δια βίου κατάρτιση και εκπαίδευση.

Έμφαση στην ενημέρωση και κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού. Οι νέες τεχνολογίες επαναπροσδιορίζουν και αναβαθμίζουν το ρόλο του εκπαιδευτικού στο εκπαιδευτικό σύστημα. Παρέχουν τη δυνατότητα, να μη μεταφέρει απλώς στεγνή γνώση στους μαθητές του, αλλά να μπορεί να μεταβληθεί σε ουσιαστικό καθοδηγητή τους στην αναζήτηση, επεξεργασία και παραγωγή της γνώσης. Κεντρικός στόχος και κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας είναι η διαρκής ενημέρωση, επιμόρφωση και εξοικείωση του συνόλου των εκπαιδευτικών στη χρήση των νέων τεχνολογιών, ώστε να μπορούν να τις χρησιμοποιούν στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και στην προσωπική τους διαρκή ενημέρωση και αναζήτηση πηγών γνώσης. Στόχος είναι το σύνολο των εκπαιδευτικών να έχει επιμορφωθεί στις νέες τεχνολογίες ως το 2003. Ανάλογη προσπάθεια επιβάλλεται και για τα στελέχη της διοίκησης τόσο των σχολείων, όσο και των Διευθύνσεων και Γραφείων, κεντρικών και περιφερειακών, που ασκούν και υλοποιούν πολιτική στο χώρο της εκπαίδευσης.

Επιμόρφωση από απόσταση. Επίσης απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού παροχής επιμόρφωσης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών, αξιοποιώντας και τις δυνατότητες της επιμόρφωσης από απόσταση. Η ενίσχυση και ανάπτυξη παρόμοιων κέντρων επιμόρφωσης μέσω δικτύου, θα εξυπηρετήσει ιδιαίτερα τις ανάγκες διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των μαθητών απομακρυσμένων και δυσπρόσιτων περιοχών της χώρας καθώς και του διάσπαρτου Απόδημου Ελληνισμού. Στην προσπάθεια αυτή καλούνται να συμβάλλουν τόσο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και οι Διευθύνσεις Σπουδών του Υπουργείου Παιδείας, όσο και τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ινστιτούτα της χώρας, καθώς και ο ιδιωτικός τομέας και οι τοπικοί φορείς (δήμοι, επιμελητήρια, επιστημονικές ενώσεις).

3.3. Υποδομές και δίκτυα στα σχολεία

Η αξιοποίηση της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών στη βελτίωση και πρόοδο του εκπαιδευτικού συστήματος απαιτεί την εξασφάλιση υποδομής στα σχολεία και επικεντρώνεται στους ακόλουθους στόχους:

- *Δημιουργία και εξοπλισμός εργαστηρίων πληροφορικής και οπτικοακουστικών μέσων σε όλα τα σχολεία της χώρας, για την υποστήριξη της διδασκαλίας τόσο των αντίστοιχων, όσο και των*

υπολοίπων μαθημάτων καθώς και των δραστηριοτήτων της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ο στόχος είναι αντιμετωπίζοντας την έλλειψη αιθουσών και καταργώντας τη διπλή βάρδια στα σχολεία, να υπάρχει παράλληλα η απαιτούμενη υποδομή σε κάθε σχολείο, ώστε οι μαθητές να μπορούν να εξασκούνται, κατά τον ελεύθερο χρόνο τους, στις νέες τεχνολογίες, ιδιαίτερα οι μαθητές που δεν διαθέτουν κατ' οίκον τον απαραίτητο εξοπλισμό. Στη προσπάθεια αυτή πολύτιμη θα είναι η συνεισφορά της τοπικής αυτοδιοίκησης και γενικότερα της τοπικής κοινωνίας (επιστημονικές ενώσεις, ιδιωτικές εταιρείες, επιμελητήρια κλπ.) με τη δημιουργία και διάθεση κατάλληλα εξοπλισμένων αιθουσών στη νεολαία.

- *Δημιουργία τοπικών δικτύων και πανεκπαιδευτικού δικτύου, που θα συνδέει όλα τα σχολεία με τα ΑΕΙ & ΤΕΙ, τα Ερευνητικά Ινστιτούτα, τις βιβλιοθήκες και τα Μουσεία και γενικά με πηγές εκπαιδευτικής πληροφόρησης, καθώς και με τον παγκόσμιο ιστό του Internet. Είναι αναγκαία η δημιουργία ανθρώπινων και φυσικών δικτύων που θα εκμεταλλευτούν τις υπάρχουσες υποδομές στον Ακαδημαϊκό και τον ιδιωτικό τομέα (GU-NET, ΕΔΕΤ, GEANT, παροχείς Internet). Μεγάλες δυνατότητες παροχής πληροφόρησης και εκπαιδευτικών υπηρεσιών δημιουργούνται και με την καθιέρωση της ψηφιακής και καλωδιακής τηλεόρασης. Στόχος είναι σε κάθε εκπαιδευτικό, μαθητή και φοιτητή να παρέχονται μέσα από το σχολικό δίκτυο βασικές δικτυακές υπηρεσίες (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, χώρος για προβολή στο διαδίκτυο, συμμετοχή σε δικτυακές συζητήσεις κ.λ.π.) αλλά και προηγμένες εκπαιδευτικές τηλεματικές υπηρεσίες όπως συμμετοχή και παρακολούθηση κύκλων επιμόρφωσης, χρήση δικτυακών εκπαιδευτικών εργαλείων και ψηφιακών βιβλιοθηκών, διανομή εκπαιδευτικού υλικού, συνεργασίες μέσα από δικτυακές εφαρμογές παρακολούθηση ημερίδων κλπ).. Το κάθε σχολείο θα έχει τον δικτυακό του τόπο και την ηλεκτρονική διεύθυνση του.*
- *Εξοπλισμό κάθε αίθουσας διδασκαλίας ή κάθε εκπαιδευτικού με υπολογιστή πολυμέσων και τις απαραίτητες περιφερειακές συσκευές και συσκευές προβολής και οπτικοακουστικών μέσων..*

Στη γιγαντιαία αυτή προσπάθεια είναι αναγκαία η συμβολή όλων. Το κράτος πρέπει να αναλάβει την προμήθεια του αρχικού εξοπλισμού και την αξιοποίησή του στην εκπαιδευτική διαδικασία, δημιουργώντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις και το αναγκαίο πλαίσιο.

Η γρήγορη απαξίωση του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και οι διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες βελτίωσης και επέκτασής του που επιβάλλονται από τις ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας, καθιστούν απαραίτητη τη συμβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Χρειάζεται συνεργασία με φορείς παροχής πρόσβασης στο Internet, καθώς και παραγωγούς εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού και συμφωνία για ειδικές τιμές και ευνοϊκούς όρους για τα μέλη

της εκπαιδευτικής κοινότητας (σχολεία, μαθητές, φοιτητές, καθηγητές). Σημαντικό ρόλο καλείται να διαδραματίσει και η τοπική κοινωνία των σχολείων (Δήμος, επιχειρήσεις, ενώσεις και επιμελητήρια) ενθαρρύνοντας και ενισχύοντας οικονομικά τις μαθητικές δραστηριότητες.

3.4. Παραγωγή και διάχυση εκπαιδευτικού λογισμικού και παιδαγωγικού περιεχομένου

Για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας με την ενίσχυση της παραγωγής εκπαιδευτικών εφαρμογών πολυμέσων προωθούνται οι ακόλουθες δράσεις και στόχοι :

- *Θεσμοθέτηση στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο γραφείου πιστοποίησης και προτυποποίησης εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού, για τη δημιουργία προτύπων και την πιστοποίηση του παραγόμενου εκπαιδευτικού λογισμικού, όσον αφορά την καταλληλότητα χρήσης του στην εκπαίδευση. Με αυτό τον τρόπο θα καταστεί δυνατό σε δασκάλους, μαθητές και γονείς, να επιλέγουν, από διαπιστωμένα κατάλληλο υλικό, αυτό που θα τους βοηθήσει στην προσπάθεια απόκτησης και αφομοίωσης της γνώσης.*
- *Ενίσχυση της δημιουργίας εκπαιδευτικού λογισμικού και εφαρμογών πολυμέσων, καθώς και κατάλληλων δραστηριοτήτων για την υποβοήθηση της διδασκαλίας στα σχολεία, από τα ΑΕΙ και τα Ερευνητικά Ινστιτούτα καθώς και από τον ιδιωτικό τομέα.*

Πολλές πρωτοβουλίες στοχεύουν στην ενίσχυση της παραγωγής και της δικτυακής διάθεσης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και εκπαιδευτικών σεναρίων.

- *Διασύνδεση ψηφιακών βιβλιοθηκών στο εκπαιδευτικό δίκτυο. Το Υπ. Πολιτισμού έχει ήδη ψηφιοποιήσει και διαθέσει στο Internet (κόμβος ΟΔΥΣΣΕΥΣ) επιμορφωτικό υλικό με το περιεχόμενο των Αρχαιολογικών χώρων και Μουσείων της χώρας, υλικό που διαρκώς εμπλουτίζεται.*
- *Δημιουργία νέων ψηφιακών βιβλιοθηκών και σύνδεσή τους στο εκπαιδευτικό δίκτυο. Η ψηφιοποίηση υπάρχοντος και η παραγωγή νέου ψηφιακού εκπαιδευτικού και πολιτισμικού υλικού, θα συμβάλει αφ. ενός στην διάσωση και διατήρησή του και αφετέρου θα καταστήσει δυνατή την πρόσβαση σ' αυτό του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας συμπεριλαμβανομένου και του Απόδημου Ελληνισμού. Σε αυτή την προσπάθεια συμβάλλει η πολιτεία, οι διάφορες πολιτιστικές*

και μορφωτικές ενώσεις αλλά και ο επιχειρηματικός κόσμος με την προσφορά χορηγιών.

- Ενθάρρυνση και παροχή υποστήριξης στα σχολεία ώστε να καταστούν ικανά να δημιουργούν τα ίδια ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό και να αναπτύσσουν εκπαιδευτικά σενάρια, αξιοποιώντας την εμπειρία και τις ικανότητες των εκπαιδευτικών που τα στελεχώνουν καθώς και την ενεργητικότητα των μαθητών. Για το σκοπό αυτό θα δημιουργηθεί ειδική ομάδα υποστήριξης και αξιολόγησης αυτού του εκπαιδευτικού υλικού με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών φορέων. Το υλικό που θα παράγεται θα διατίθεται και στο Internet και θα αποτελεί σημαντική πηγή πληροφόρησης και για τον Απόδημο Ελληνισμό, που θα συμμετέχει ενεργά και στην παραγωγή του.

3.5. Τριτοβάθμια εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα

Οι αυξημένες απαιτήσεις της εποχής σε γνώσεις υψηλού επιπέδου, διαρκώς ανανεούμενες και εμπλουτιζόμενες, οδηγούν σε χάραξη πολιτικής για το χώρο της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που κινείται στους άξονες που ακολουθούν.

Υψηλό επίπεδο γενικής παιδείας. Η τάση εξειδίκευσης που επικράτησε τις περασμένες δεκαετίες παγκοσμίως δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες της σημερινής εποχής, που απαιτούν συχνές και γρήγορες αλλαγές των γνώσεων και ικανοτήτων του επιστημονικού προσωπικού. Απαιτούνται λοιπόν πανεπιστημιακά τμήματα που να παρέχουν υψηλό επίπεδο γενικής παιδείας παρέχοντας τη δυνατότητα εξειδίκευσης σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργεί απαιτήσεις για αύξηση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Σε αυτό θα συντελέσει η διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, διδασκαλία και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η χρήση των δικτύων και των πολυμέσων στον εμπλουτισμό της παρεχόμενης ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και της ερευνητικής δραστηριότητας αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ουσιαστική αναβάθμισή τους. Η αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, ανεξαιρέτως γνωστικού αντικείμενου κρίνεται απαραίτητη. Η ενσωμάτωση της διδασκαλίας και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στο σύνολο των σχολών θα βοηθήσει στη δημιουργία του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού που θα στελεχώσει τον παραγωγικό ιστό

της χώρας και θα αποτελέσει τον κρίσιμο πληθυσμό για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο σύνολο των δραστηριοτήτων της καθημερινής ζωής.

Δια βίου κατάρτιση. Η ανάγκη για να διασφαλιστεί η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα προσόντων και δεξιοτήτων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας επιβάλλει συστήματα εκπαίδευσης τα οποία να μπορούν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις κάθε εποχής. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο αποτελεί μία απάντηση στις ανάγκες αυτές. Οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες εφαρμογής και αξιοποίησης της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης. Θα δοθούν κίνητρα στα πανεπιστημιακά τμήματα να παρέχουν το εκπαιδευτικό υλικό των μαθημάτων τους στο Internet. Επίσης θα δημιουργηθούν κέντρα εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης που θα παρέχουν, βασιζόμενα στις νέες τεχνολογίες, προγράμματα εκπαίδευσης σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα.

Ενίσχυση των μεταπτυχιακών σπουδών. Οι ανάγκες εξειδικευμένων γνώσεων που επιτάσσουν οι συνθήκες στην αγορά εργασίας, απαιτούν την οργάνωση και λειτουργία ολοένα και περισσότερων Μεταπτυχιακών Σπουδών. Στόχος η δημιουργία ποσοτικά και ποιοτικά επαρκούς αριθμού Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων, που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις. Σ' αυτό κρίνεται απαραίτητη η συμβολή του επιχειρηματικού κλάδου, τόσο στην οικονομική ενίσχυση των προγραμμάτων, όσο και στην παροχή βοήθειας για τη διασύνδεσή τους με την παραγωγή. Ιδιαίτερα απαιτείται η δημιουργία διεπιστημονικών Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων που θα δίνουν έμφαση στην εφαρμογή της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών σε άλλες επιστήμες (π.χ. Ιατρική, βιολογία, οικονομικά, γλώσσα).

Έμφαση και ενίσχυση στην έρευνα. Η επιστημονική έρευνα αποτελεί βασικό παράγοντα προόδου και ευημερίας μίας χώρας και ο ρόλος της ενισχύεται σημαντικά και διαρκώς με την πάροδο του χρόνου. Η Ελλάδα εκμεταλλεζόμενη την ποιότητα του επιστημονικού της δυναμικού, καθώς και τις ευνοϊκές κλιματολογικές, περιβαλλοντολογικές και πολιτισμικές της συνθήκες, πρέπει να ενισχύσει τα υπάρχοντα και να δημιουργήσει νέα αξιόλογα ερευνητικά κέντρα, αυξάνοντας τη συμμετοχή της και την επιρροή της στις διεθνείς εξελίξεις. Επίσης έχει τη δυνατότητα να προσελκύσει ικανό αριθμό ξένων και να επιτύχει τον επαναπατρισμό Ελλήνων επιστημόνων αυξημένου κύρους, για την ενίσχυση του ήδη πλούσιου ανθρώπινου δυναμικού της. Μία δυναμική και με προοπτική πολιτική για το μέλλον προσδιορίζεται από τα ακόλουθα:

- *Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην επιστημονική έρευνα και στη διάδοση και διάχυση των επιστημονικών αποτελεσμάτων.* Οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στην αναζήτηση πηγών γνώσης και στη διάδοση των επιστημονικών ανακαλύψεων και επιτευγμάτων, έχει συμβάλει στην παγκοσμιοποίηση της έρευνας και προσφέρει τη δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής στα ερευνητικά

ιδρύματα, ανεξάρτητα της απόστασής τους από τα κέντρα επιστημονικής έντασης. Η αξιοποίησή τους λοιπόν από την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα θα βοηθήσει στην αύξηση και διάχυση παγκοσμίως του ερευνητικού έργου που παράγεται στη χώρα μας.

- *Ενίσχυση και αξιοποίηση της έρευνας στις τεχνολογίες αιχμής.* Έμφαση πρέπει να δοθεί στην έρευνα που αφορά τεχνολογίες αιχμής, ιδιαίτερα σε εφαρμογές της πληροφορικής σε άλλους επιστημονικούς τομείς (βιολογία, ιατρική, κλπ.) που αποτελούν νευραλγικούς χώρους, που θα καθορίζουν στο μέλλον τη θέση μίας κοινωνίας στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.
- *Ανάπτυξη της εκπαιδευτικής έρευνας.* Η ενίσχυση της εκπαιδευτικής έρευνας θα βοηθήσει σημαντικά στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και στην ανάπτυξη νέων σύγχρονων και αποδοτικών μορφών διδασκαλίας. Η διαμόρφωση εκπαιδευτικών σεναρίων με χρήση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, ιδιαίτερα δε δικτυακών εφαρμογών, αναβαθμίζει την παρεχόμενη εκπαίδευση.
- *Ενίσχυση της έρευνας στον τομέα της Γλωσσικής τεχνολογίας.* Η έρευνα στη Γλωσσική τεχνολογία είναι ένας από τους πλέον ευαίσθητους και στρατηγικούς τομείς επένδυσης για τη χώρα μας, λόγω της Ελληνικής γλώσσας. Όσο θα αυξάνεται η άντληση γνώσεων και πληροφόρησης από το Internet, τόσο θα απειλούνται οι γλώσσες που υποστηρίζονται από μικρές πληθυσμιακά κοινωνίες. Η ανάγκη διατήρησης και διάδοσης της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, όπως και επαφής με τον Ελληνισμό της διασποράς επιβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια στον τομέα αυτό.
- *Βελτίωση των υποδομών και των δικτύων επικοινωνιών των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ινστιτούτων.* Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στον ακαδημαϊκό και ερευνητικό χώρο απαιτεί εξοπλισμό και δημιουργία των αναγκαίων υποδομών. Επίσης επεκτείνεται και ενισχύεται η δικτυακή υποδομή διασύνδεσης των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ινστιτούτων, τόσο μεταξύ τους όσο και με τα ιδρύματα του εξωτερικού. (GEANT, EDET, GUNET).

4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1. Εισαγωγή: Νέες τεχνολογίες, οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα

Η οικονομική πολιτική σήμερα. Μετά την μακρο-οικονομική σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας, η έμφαση της οικονομικής πολιτικής μετατοπίζεται στην αναπτυξιακή πολιτική με επίκεντρο τις μικρο-οικονομικές πολιτικές και παρεμβάσεις διαρθρωτικού χαρακτήρα. Η μακρο-οικονομική προσαρμογή θα πρέπει να ολοκληρωθεί με τη διαρθρωτική προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στις σύγχρονες εξελίξεις.

Η στρατηγική επιδίωξη της χώρας μας είναι η ενεργός και δημιουργική προσαρμογή στις διεθνείς τάσεις. Η καθυστέρηση μιας σχεδιασμένης προσαρμογής οδηγεί τελικώς σε μεγαλύτερο παραγωγικό και κοινωνικό κόστος. Άλλωστε, η ανάπτυξη δεν νοείται ως απλή διαδικασία ποσοτικής μεγέθυνσης- αν και είναι αναγκαία- αλλά ως μια ευρύτερη διαδικασία διεύρυνσης των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των πολιτών- μεταξύ των οποίων και η πρόσβαση στην πληροφορία, αφού ο ψηφιακός αποκλεισμός αποτελεί σύγχρονο απτό κίνδυνο.

Η νέα πορεία μπορεί να σηματοδοτηθεί από τον στόχο της «σύγκλισης της ανταγωνιστικότητας» με την ταυτόχρονη ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας στην «ηλεκτρονική Ευρώπη» (e-Europe). Η συμμετοχή της χώρας στην ONE αποτελεί γεγονός ιστορικά σημαντικό για τη νεότερη Ελλάδα, που όμως αναπότρεπτα συνεπάγεται τη λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων σε ένα περιβάλλον εντονότερου ανταγωνισμού. Είναι φυσικό, με την άνοδο στην «πρώτη κατηγορία της παγκόσμιας ανταγωνιστικής κατάταξης» να ανεβαίνει και ο πήχης των ανταγωνιστικών προϋποθέσεων και απαιτήσεων και μάλιστα σε συνθήκες ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων και εν πολλοίς αναγκαίων θεσμικών προσαρμογών.

Τίθεται, έτσι, στην ημερήσια διάταξη το πρόβλημα της κάλυψης του χάσματος της ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ, αλλά και γενικότερα στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας. Η ελληνική οικονομία, παρά τι προόδους που έχει σημειώσει στην παγκόσμια κατάταξη των διαφόρων μετρήσεων της ανταγωνιστικότητας στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 εξακολουθεί να υστερεί τόσο σε σχέση με τους εταίρους της στην ΕΕ όσο και με άλλες χώρες.

Η τεχνολογία μοχλός ανάπτυξης. Οι σύγχρονες οικονομίες βρίσκονται σε μία φάση μεταλλαγής από βιομηχανικές σε μεταβιομηχανικές, οικονομίες που στηρίζονται ολοένα και περισσότερο στην παραγωγή, διανομή και χρήση γνώσης και πληροφορίας. Η τεχνολογία αποτελεί πλέον τον κύριο υποκινητή της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης. Καινοτόμες

δραστηριότητες βασισμένες στις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών δημιουργούν νέα ή καλύτερα προϊόντα και υπηρεσίες και αλλάζουν τη διάρθρωση της οικονομίας.

Παγκοσμιοποίηση και ανταγωνισμός. Η αλματώδης προώθηση και αξιοποίηση της τεχνολογίας στις παραγωγικές αλλά και σε πολλές κοινωνικές διαδικασίες καθώς και η κατάργηση των προστατευτικών συνόρων για το εμπόριο, τις επενδύσεις και την κίνηση κεφαλαίων, ενοποιούν τις εθνικές οικονομίες και αλλάζουν τη φύση του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Οι ανταγωνιστικές πιέσεις που φέρνει η παγκοσμιοποίηση αυξάνουν τις επενδύσεις, την καινοτομία και την οικονομική αποδοτικότητα, τη διεθνή διάχυση της τεχνολογίας, και οδηγούν σε μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης και υψηλότερα εισοδήματα.

~~Διαρθρωτικές προσαρμογές.~~ Όμως η παγκοσμιοποίηση αυξάνει και τις πιέσεις για προσαρμογή και αναδιάρθρωση των οικονομιών, πιέσεις οι οποίες μπορεί να θίξουν ανειδίκευτους εργάτες όσο και επιχειρήσεις και βιομηχανίες ευάλωτες στον διεθνή ανταγωνισμό. Ωστόσο, τα οφέλη για τις οικονομίες και τις κοινωνίες στην ψηφιακή εποχή ανήκουν στους πρωτοπόρους, και επιτυχημένες εθνικές στρατηγικές για απόκομιση οφέλους με ταυτόχρονο περιορισμό του κόστους είναι οι στρατηγικές που περιλαμβάνουν έναν μέγιστο δυνατό βαθμό ανοικτής οικονομίας και προσαρμοστικότητας που στηρίζεται σε ευρεία συναίνεση για αλλαγή.

Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στις επιχειρήσεις. Στη σημερινή κοινωνία καμία επιχείρηση ή οργανισμός δεν μπορεί να αγνοήσει τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας γιατί αυτό θα σήμαινε ότι αγνοεί μία δύναμη με την οποία μπορεί να καλυτερεύσει τις υπηρεσίες της, να διευρύνει τις αγορές της, να αυξήσει τα κέρδη της ή αντίθετα να θέσει σε κίνδυνο την επιβίωσή της. Οι επιχειρήσεις εκείνες που καταφέρνουν να συνδυάσουν αρμονικά τις ΤΠΕ με τη συνολική επιχειρηματική τους στρατηγική έχουν τις περισσότερες πιθανότητες επιβίωσης, ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης.

Πλαίσιο δράσης. Χρειάζεται συνεπώς δράση και από την πολιτεία και από τον ιδιωτικό τομέα για να μετατρέψουμε τον κίνδυνο της τεχνολογικής ανεργίας και παρακμής σε ευκαιρία για πλήρη απασχόληση και ευημερία. Η δράση πρέπει να βασίζεται στην υποδομή νέων τεχνολογιών για την ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας. Η υποδομή αυτή δίνει τη δυνατότητα για αναβάθμιση των επιχειρήσεων, ως προς την προστιθέμενη αξία που προσφέρουν και τη διασύνδεση με τις νέες διεθνείς αγορές για τη διάθεση των αγαθών και των υπηρεσιών τους. Οι στόχοι της Κυβέρνησης για την Κοινωνία της πληροφορίας συνεργούν και με τους γενικότερους στόχους πολιτικής σε μια συνεκτική προσέγγιση ώστε να επιτευχθεί η προσαρμογή και η αναβάθμιση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, με βασικούς μοχλούς:

- α) την τεχνολογική αναβάθμιση και καινοτομία
- β) την επιχειρηματικότητα ανοικτών οριζόντων και
- γ) την ενίσχυση της απασχόλησης (ποσοτική και ποιοτική).

Ειδικότερα σε σχέση με την ψηφιακή οικονομία κεντρικός στόχος είναι η ανάπτυξη της νέας οικονομίας στην Ελλάδα με:

- τη δημιουργία νέων έξυπνων και ευέλικτων επιχειρήσεων
  - την ανάδειξη νέων τομέων της νέας οικονομίας
  - την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων μέσω των νέων τεχνολογιών
-
- τη δημιουργία νέων ειδικοτήσεων για τις νέες αγορές.

4.2. Τεχνολογία, βιομηχανία και νέες επιχειρήσεις

Νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Στην Κοινωνία της Πληροφορίας, η δικτυακή και τηλεπικοινωνιακή υποδομή καθιστά την παραγωγή "προϊόντων" σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητη από γεωγραφικούς ή γεωπολιτικούς περιορισμούς. Επιπλέον, το είδος των "προϊόντων" που παράγεται και ανταλλάσσεται αλλάζει. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής και της απασχόλησης είναι πλέον στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών, στον οποίο σταδιακά οι υψηλής τεχνολογίας δραστηριότητες αποκτούν μεγαλύτερο βάρος. Ταυτόχρονα, από ενδιάμεσα προϊόντα και υπηρεσίες για την αύξηση της αποδοτικότητας των συστημάτων παραγωγής, περνάμε πλέον σε υπηρεσίες πολυμέσων, που χρησιμοποιούνται από τον τελικό χρήστη σαν καταναλωτικά αγαθά.

Νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η δημιουργία νέων επιχειρήσεων βασισμένων στις νέες τεχνολογίες και η προώθηση της επιχειρηματικότητας γενικότερα αποτελούν κλειδιά για την ανανέωση του βιομηχανικού ιστού. Στις χώρες - πρωτοπόρους στην πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας, η πλειοψηφία των νέων προϊόντων και υπηρεσιών και των νέων θέσεων απασχόλησης δημιουργούνται από νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Η είσοδος νέων εταιριών στην αγορά είναι στο επίκεντρο των δυναμικών και ανταγωνιστικών οικονομιών.

Ρυθμιστικές και επενδυτικές παρεμβάσεις. Για τη διευκόλυνση της δημιουργίας δυναμικών επιχειρήσεων βασισμένων στην τεχνολογία και την ηλεκτρονική πληροφορία, και γενικότερα για την αναδιάρθρωση του

παραγωγικού ιστού σχεδιάζεται και υλοποιείται σειρά παρεμβάσεων με ρυθμιστικό και επενδυτικό χαρακτήρα:

- *Διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών.* Υιοθετούνται δράσεις που περιλαμβάνουν την απλοποίηση διοικητικών διαδικασιών για την ίδρυση νέων εταιριών και την μείωση των φραγμών εισόδου τους στην αγορά.
- *Καλύτερη χρηματοδότηση νέων εταιρειών με επιχειρηματικά κεφάλαια υψηλού κινδύνου.* Στόχος η ανάπτυξη κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital funds) στην Ελλάδα μέσω της δημιουργίας δημοσίων-ιδιωτικών κεφαλαίων υπό την διαχείριση στελεχών του ιδιωτικού τομέα και με σκοπό την τελική τους μεταλλαγή σε αυτοσυντηρούμενα ιδιωτικά κεφάλαια.

Νέες τεχνολογίες και ο αναπτυξιακός ρόλος της Ελλάδας στα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο. Η Ελλάδα έπαιξε και θα παίζει σημαντικό αναπτυξιακό ρόλο στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή εκμεταλλεζόμενη κυρίως το υψηλό επίπεδο ανθρώπινο δυναμικό, την τεχνολογική ανάπτυξη και το γεγονός ότι είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η γρήγορη αξιοποίηση της νέας υποδομής της πληροφορίας δίνει τη δυνατότητα στη χώρα μας να παγιώσει ρόλο πόλου έλξης για την προσφορά υπηρεσιών στην Κοινωνία της Πληροφορίας τόσο στα Βαλκάνια όσο και στη Μέση Ανατολή.

Οποιαδήποτε καθυστέρηση στη δημιουργία της υποδομής αυτής, θα μας καταδίκαιζε σε μόνιμη υστέρηση στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον και θα μας αφαιρούσε τα οποιαδήποτε τεχνολογικά πλεονεκτήματα έχουμε αυτή τη στιγμή και μας επιτρέπουν να αξιοποιήσουμε την Κοινωνία της Πληροφορίας σαν μοχλό ανάπτυξης και καλυτέρευσης των σχέσεών μας με τις γειτονικές χώρες. Για το σκοπό αυτό, οι σχεδιαζόμενες δράσεις είναι:

- *Ενίσχυση της συνεργασίας και της διείσδυσης ελληνικών επιχειρήσεων πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών σε γειτονικές χώρες μέσω κοινών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, και μεταφορά τεχνογνωσίας με τη συνδρομή Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών.*
- *Σύναψη πρωτοκόλλων συνεργασίας με κυβερνήσεις γειτονικών χωρών σε θέματα έρευνας, θεσμικών πρωτοβουλιών αλλά και εδραίωσης του ρόλου της Ελλάδας ως συντονιστή πρωτοβουλιών της Ε.Ε. για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή.*

Στο πλαίσιο αυτό το Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας έχει ήδη συνάψει Συμφωνητικά Συνεργασίας με ομόλογους φορείς χωρών της Ν.Α. Ευρώπης και ως απόρροια αυτών συγκρότησε κοινοπραξία που πρόσφατα υπέβαλε πρόταση στο IST Πρόγραμμα της Ε.Ε. για την ανάπτυξη σύγχρονης δικτυακής υποδομής για τα Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα της περιοχής.

Αναβάθμιση της βιομηχανίας πληροφορικής και επικοινωνιών σε σημαντικό κλάδο της οικονομίας. Οι Ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες αναμένεται να διαδραματίσουν στρατηγικό ρόλο στην πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας και μπορούν να πρωτοστατήσουν στην ανάπτυξη των τεχνολογιών αυτών προς όφελος όλων των Ελληνικών επιχειρήσεων ανεξάρτητα μεγέθους ή τομέα της οικονομίας στον οποίο ανήκουν. Παρέχοντας υποδομές υψηλής ποιότητας αλλά και νέα προϊόντα και υπηρεσίες, θα συμβάλλουν στην υλοποίηση υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, στην προσέλκυση ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, στην ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- *Υποστήριξη ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών για την Κοινωνία της Πληροφορίας με προτεραιότητα στην αναδυόμενη βιομηχανία ηλεκτρονικού πληροφοριακού περιεχομένου (πολιτιστική κληρονομιά, παιδαγωγικά προγράμματα, ηλεκτρονική ψυχαγωγία).*
- *Ρυθμιστικές παρεμβάσεις για την ανάπτυξη ανταγωνιστικής βιομηχανίας τηλεπικοινωνιών και υπηρεσιών ευρείας ζώνης (π.χ. καλωδιακή τηλεόραση) με την απελευθέρωση της αγοράς, τη δημιουργία του απαιτούμενου ρυθμιστικού / νομικού πλαισίου και την αξιοποίηση του δημόσιου τομέα ως πρωτοπόρου χρήστη.*
- *Προσέλκυση ξένων επιχειρήσεων υψηλού τεχνολογικού περιεχομένου καθώς επίσης περιφερειακών κέντρων εξειδίκευσης (π.χ. εκπαιδευτικά κέντρα, κέντρα ανάπτυξης εξειδικευμένων λύσεων) και διεθνών εταιριών, μέσω ειδικού καθεστώτος κινήτρων (φορολογία, τεχνολογικά πάρκα) και αξιοποίησης του έργου του Ελληνικού Κέντρου Επενδύσεων.*

4.3. Νέες τεχνολογίες και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στην Κοινωνία της Πληροφορίας πρέπει να αναθεωρήσουν τις δραστηριότητές τους και να τις προσαρμόσουν στις νέες ευρείες γνωστικές δυνατότητες. Οι ΤΠΕ μειώνουν το χρόνο του κύκλου παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών, βελτιώνουν την ποιότητα και τη χρονική απόκριση, προκαλούν νέους τρόπους προώθησης των προϊόντων και εξυπηρέτησης των πελατών.

Ευκαιρίες για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Οι οιωνοί για επιτυχία των Ελληνικών επιχειρήσεων στην κούρσα προς την Κοινωνία της Πληροφορίας είναι αρκετά ευνοϊκοί. Η νέα τεχνολογία περιορίζει τα μειονεκτήματα του μικρού μεγέθους και της απόστασης από τα κέντρα αποφάσεων και τις αγορές. Ταυτόχρονα, η γνώση ως αποφασιστικός συντελεστής παραγωγής καθιστά την ποιότητα, την εφευρετικότητα και την ευελιξία του ανθρώπινου δυναμικού ως κυρίαρχο παράγοντα επιτυχίας.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην ένταξη των μικρομεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων στο νέο αυτό περιβάλλον, ώστε να διευκολυνθεί η βιομηχανική και εμπορική τους δραστηριότητα στον Ελληνικό χώρο, αλλά και στις διεθνείς αγορές. Με γνώμονα επίσης την αύξηση της παραγωγικότητας θα απλοποιηθούν και θα αυτοματοποιηθούν οι συναλλαγές τους με το κράτος και θα τους δοθεί βοήθεια για την αντιμετώπιση τεχνικών και θεσμικών προβλημάτων. Οι παρεμβάσεις οι οποίες σχεδιάζονται ή υλοποιούνται στους τομείς αυτούς είναι:

- *Κίνητρα για την εισαγωγή και εκμετάλλευση καινοτόμων εφαρμογών πληροφορικής στην μεταποίηση και τις υπηρεσίες εφόσον επιτρέπουν αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων και παροχή νέων υπηρεσιών/ προϊόντων στα πλαίσια επιχειρηματικού σχεδίου.*
- *Πρωτοβουλία για τη δημιουργία ηλεκτρονικού περιεχομένου το οποίο θα περιλαμβάνει εφαρμογές που συνδέουν ή χρησιμοποιούν επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου μεταξύ τους (π.χ. τράπεζες, ναυτιλιακά γραφεία, τουριστικοί οργανισμοί), με αξιοποίηση των επαγγελματικών οργανισμών και επιμελητηρίων όχι μόνο για πληροφόρηση αλλά και για εξασφάλιση κοινών προδιαγραφών, προτύπων, κλπ.*
- *Μέτρα για καλύτερη διασύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος και των επιχειρήσεων για αποτελεσματικότερη εξειδικευμένη εκπαίδευση στην πληροφορική και πιο ορθολογιστική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.*
- *Μελέτες και μέτρα για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πληροφορικής με έμφαση στις αναγκαίες οργανωτικές αλλαγές, στη νέα δομή οργάνωσης της εργασίας και των διαδικασιών στις επιχειρήσεις, και στην αναπροσαρμογή των εργασιακών σχέσεων.*

Πρόσβαση, χρήση και αξιοποίηση πληροφοριακών υποδομών από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν εν γένει τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους για να πραγματοποιήσουν τις αλλαγές, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρειάζονται ειδικότερη αντιμετώπιση. Ταυτόχρονα όμως είναι αυτές που έχουν την ευελιξία να αξιοποιήσουν ουσιαστικά την πληροφορική και να έχουν μία παρουσία στο διεθνές εμπορικό πεδίο, χωρίς ιδιαίτερα υψηλές επενδύσεις. Για το σκοπό αυτό, υπάρχουν:

- *Μέτρα έτσι ώστε η πλειοψηφία των Ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσα σε 5 χρόνια να έχει τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης στις αγορές που συνδέονται με την υποδομή της πληροφορίας για αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους κυρίως στο διεθνές περιβάλλον.*
- *Πρωτοβουλίες μόνιμης υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε θέματα ενημέρωσης και πληροφόρησης, τεχνογνωσίας, ανθρώπινων πόρων και επενδύσεων για την εισαγωγή και χρήση της πληροφορικής ώστε να ξεπεραστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν (κυρίως πόρων) σε υιοθέτηση νέων πρακτικών και τεχνολογιών.*
- *Ειδικά κίνητρα για τις κλαδικές συνενώσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της πληροφορικής (virtual clusters) για την ανάπτυξη κοινών επιχειρηματικών διαδικασιών και τη δημιουργία ιδεατών επιχειρήσεων (virtual enterprises) με έμφαση στην ηλεκτρονική διανομή προϊόντων όπου αυτό είναι εφικτό.*

Απλοποίηση και αυτοματοποίηση των συναλλαγών των επιχειρήσεων με το κράτος. Η χώρα μας αντιμετωπίζει προβλήματα απομόνωσης από κέντρα αποφάσεων, τα οποία απορρέουν από τη γεωγραφική της θέση και δυστυχώς σε μία μικρογραφία υπάρχουν και στο εσωτερικό της. Η πολιτεία αναγνωρίζει πως θέματα ενημέρωσης και συναλλαγών με το δημόσιο, είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις και, με τις σημερινές συνθήκες οδηγούν συχνά σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Συνεπώς οι αρμόδιοι φορείς σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις με τους εξής στόχους (τα θέματα αυτά καλύπτονται και στο κεφ. 2):

- *Άμεση και ηλεκτρονική πληροφόρηση των επιχειρήσεων έτσι ώστε μέσω Internet η επιχείρηση να ενημερώνεται καθημερινά για νόμους, αποφάσεις, διατάξεις, ανακοινώσεις κλπ. Της κεντρικής, περιφερειακής και τοπικής διοίκησης, με εύκολο και φθηνό τρόπο.*
- *Απλοποίηση και αυτοματοποίηση των συναλλαγών των επιχειρήσεων με τους δημόσιους οργανισμούς με τη χρήση νέων τεχνολογιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας έτσι ώστε σε 4 χρόνια οι σημαντικότερες και πιο χρονοβόρες συναλλαγές να γίνονται ηλεκτρονικά προσκομίζοντας σημαντικά οφέλη στις επιχειρήσεις και στο δημόσιο.*
- *Η δράση για τις ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες περιλαμβάνει την ένταξη της έννοιας των προμηθειών αυτών στο νομοσχέδιο για τις προμήθειες, την έναρξη πιλοτικών προγραμμάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης αλλά και την πειραματική λειτουργία συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών του δημοσίου έτσι ώστε σε 5 χρόνια να πραγματοποιείται το 1/5 των δημόσιων προμηθειών ηλεκτρονικά.*

- *Εξασφάλιση της ελληνοποίησης χαρακτήρων και χρήση διεθνών προτύπων σε σειρά από θέματα όπως η ηλεκτρονική ανταλλαγή παραστατικών ή θέματα υγιεινής και ασφάλειας χρηστών, με σκοπό την απρόσκοπτη και σωστή αξιοποίηση των τεχνολογιών στα πλαίσια διεθνών συμφωνιών και προτύπων.*
- *Δημιουργία μηχανισμών πιστοποίησης και προτυποποίησης προϊόντων και εφαρμογών / υπηρεσιών για την Κοινωνία της Πληροφορίας με τη δημιουργία ειδικών εργαστηρίων σε συνεργασία με τη βιομηχανία, με ακαδημαϊκά ερευνητικά ιδρύματα κλπ.*
- *Διασφάλιση ηλεκτρονικής τραπεζικής υποδομής από την πλειοψηφία των τραπεζών τόσο για τις ουσιαστικές τραπεζικές συναλλαγές με γνώμονα την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων όσο και για τη δημιουργία της αναγκαίας υποδομής για διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.*

4.4. Ηλεκτρονικό Επιχειρείν και Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

Νέες μορφές συναλλαγών. Το ηλεκτρονικό εμπόριο δίνει τη δυνατότητα να εκτελούνται συναλλαγές με τη χρήση υπολογιστών και τεχνολογιών δικτυακής υποδομής. Βασίζεται στην ηλεκτρονική επεξεργασία και μεταφορά δεδομένων, ενώ παράλληλα μπορεί να πλαισιωθεί από κείμενο, ήχο και video. Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η ηλεκτρονική ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών, η ηλεκτρονική τιμολόγηση φορτίων, οι ηλεκτρονικές δημοπρασίες, οι ηλεκτρονικές πληρωμές, η συνεργασιακή σχέση στη σχεδίαση και παραγωγή προϊόντων, το καταναλωτικό marketing, κλπ. Το ηλεκτρονικό επιχειρείν, αποσκοπεί στην αυτοματοποίηση της επικοινωνίας μεταξύ εμπορικών εταιρών με σκοπό την απλοποίηση των επιχειρηματικών διαδικασιών, τη δημιουργία νέων υπηρεσιών / προϊόντων, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, τη δημιουργία της "παγκόσμιας αγοράς" κυρίως μέσω της ώθησης του Internet.

Ο καταλυτικός ρόλος του ηλεκτρονικού εμπορίου. Το ηλεκτρονικό εμπόριο δρα ως καταλύτης στις υπάρχουσες ισορροπίες και καταρρίπτει παραδοχές και δεδομένα που μέχρι πριν λίγα χρόνια θεωρούνταν απαράβατοι κανόνες για το παγκόσμιο εμπόριο. Έτσι, χώρες που μέχρι πρόσφατα βρίσκονταν στη σκιά άλλων ισχυρότερων κρατών απέκτησαν σημαντικά στρατηγικά πλεονεκτήματα εκμεταλλευόμενες τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.

Για να ωφεληθεί η κοινωνία συνολικά από τις ευκαιρίες που δημιουργεί το ηλεκτρονικό εμπόριο χρειάζεται πλαίσιο πολιτικής που θα κατευθύνει και θα διευκολύνει την ανάπτυξή του. Η διαμόρφωση ενός τέτοιου πλαισίου όμως δεν είναι εύκολη στην αρχή ενός φαινομένου που μπορεί να αλλάξει τόσο

ριζικά τον τρόπο συναλλαγών. Πολλοί παρομοιάζουν τη σημερινή συγκυρία με αυτήν της εμφάνισης του αυτοκινήτου στις αρχές του αιώνα. Παρότι τότε όπως και τώρα ήταν σαφές ότι οι επιπτώσεις θα ήταν σημαντικές, συγκεκριμένες προβλέψεις ήταν δύσκολες όταν λίγοι ήξεραν να οδηγούν, οι περισσότεροι δρόμοι ήταν ακατάλληλοι για τα αυτοκίνητα, και οι μηχανικοί αυτοκινήτων ανύπαρκτοι. Με κάποια σιγουριά μπορούσε να πει κανείς ότι θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις στις βιομηχανίες πλαστικών και χάλυβα, αλλά ποιος μπορούσε να προβλέψει την μόλυνση, την κυκλοφοριακή συμφόρηση ή την αυξημένη γεωπολιτική σημασία της Μέσης Ανατολής;

Πλαίσιο πολιτικής. Το όραμα που διέπει τη δέσμευση των δράσεων για το ηλεκτρονικό επιχειρείν θα πρέπει να στοχεύει στην ανάδειξη της Ελλάδας σε ισότιμο και ισχυρό εταίρο του σύγχρονου διεθνούς εμπορικού περιβάλλοντος. Η ορθολογική χρήση των τεχνολογιών και των πρακτικών του ηλεκτρονικού επιχειρείν μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη στρατηγικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για τις ελληνικές επιχειρήσεις, με συνέπεια την αύξηση της παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας.

Η πολιτεία προσφέρει το κατάλληλο ρυθμιστικό και νομοθετικό πλαίσιο. Για το ηλεκτρονικό εμπόριο, ο ρόλος της πολιτείας επικεντρώνεται κυρίως στην παροχή ενός σαφούς και συνεκτικού νομικού πλαισίου, και στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος που θα προωθή τον ανταγωνισμό και μέσα στο οποίο το ηλεκτρονικό εμπόριο μπορεί να ανθήσει. Πιο συγκεκριμένα, οι κύριοι άξονες της πολιτικής για το ηλεκτρονικό εμπόριο συνοψίζονται στα εξής:

- *Οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης.* Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές δεν θα αναπτυχθούν αν δεν ληφθούν μέτρα για την ασφάλεια και την ιδιωτικότητα συναλλαγών και δεδομένων καθώς και μέτρα για την προστασία των καταναλωτών. Οι πρωτοβουλίες της πολιτείας αφορούν συνεπώς την διαμόρφωση ενός πλαισίου οδηγιών για την προστασία της ιδιωτικότητας, για τις εμπορικές συναλλαγές μέσω δικτύου, όπως επίσης και νομοθεσία που σχετίζεται με την κρυπτογραφία και την αυθεντικοποίηση/πιστοποίηση της ταυτότητας και των δικαιωμάτων πρόσβασης στο ηλεκτρονικό δίκτυο.
- *Διαμόρφωση κανόνων του παιχνιδιού.* Για την ομαλή λειτουργία του ηλεκτρονικού εμπορίου, η Ελλάδα συμμετέχει στη διαμόρφωση διεθνών «κανόνων του παιχνιδιού» έτσι ώστε το εμπορικό δίκαιο, η φορολογία, η εμπορική πολιτική και η πολιτική πρόσβασης των αγορών να διασφαλίζουν διαφάνεια, υγιείς και δίκαιες συνθήκες ανταγωνισμού για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Σε παρόμοια θέματα, μόνο διακρατικές συμφωνίες ή διαμόρφωση διεθνών κωδίκων συμπεριφοράς με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου σε σωστές βάσεις.

- *Πρόσβαση και χρήση των υποδομών πληροφορικής και επικοινωνίας.* Η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση των δυνατοτήτων πρόσβασης στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και από τη σύγκλιση τεχνολογιών και υπηρεσιών των αγορών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών. Στο πλαίσιο της απελευθέρωσης της τηλεπικοινωνίας και της εξάπλωσης του Internet, οι πρωτοβουλίες αφορούν και την ανάγκη ρύθμισης διαχειριστικών απαιτήσεων όπως αυτές που αφορούν τα κοινά πρότυπα διασυνδεσιμότητας, πρόσβασης και διαλειτουργικότητας.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο αναβαθμίζει τις πρωτοπόμενες εταιρείες. Η χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου αποφέρει άμεσα οφέλη για τις επιχειρήσεις όπως η μείωση του κόστους και η επέκταση σε νέες αγορές με σκοπό την παροχή νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Επιπλέον, δημιουργούνται νέοι τρόποι πρόσβασης στην αγορά και κατανόησης των μηχανισμών και των λειτουργιών που τη διέπουν. Η αλληλεπίδραση στις ηλεκτρονικές συναλλαγές και η δυνατότητα για εξατομικευμένο εμπόριο βοηθά στο σχεδιασμό και τη δημιουργία νέων προϊόντων/υπηρεσιών, με βάση τις προσωπικές ανάγκες κάθε καταναλωτή. Αυτά όμως προϋποθέτουν σημαντικές τεχνολογικές επενδύσεις και αναδιοργάνωση των διαδικασιών και για τον σκοπό αυτό σχεδιάζονται δράσεις:

- *Η υποβοήθηση της εισαγωγής και της αξιοποίησης εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου σε ιδιωτικές επιχειρήσεις με κλαδική διάσταση, που προϋποθέτουν τη δημιουργία νέων υπηρεσιών/προϊόντων, την ενίσχυση του ρόλου των πληροφοριομεσιτών, δημιουργία .εικονικών επιχειρήσεων. (virtual enterprises), την ηλεκτρονική σχεδίαση/παραγωγή αλλά και διανομή των προϊόντων κλπ.,*
- *Η δημιουργία περιφερειακών / τοπικών ηλεκτρονικών αγορών για αναβάθμιση συναλλαγών / σχέσεων στις τοπικές κοινωνίες, συμμετοχή των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο παγκόσμιο εμπορικό περιβάλλον και δημιουργία φιλικής και εύκολα προσβάσιμης ηλεκτρονικής αγοράς.*
- *Η ανάπτυξη κέντρων διευκόλυνσης του ηλεκτρονικού εμπορίου που, ως Έμπιστες Τρίτες Οντότητες στο περιβάλλον του ηλεκτρονικού εμπορίου, θα παρέχουν υπηρεσίες διακίνησης, πιστοποίησης και φύλαξης ηλεκτρονικών μηνυμάτων και συναλλαγών, καθώς και έκδοσης και πιστοποίησης ψηφιακών υπογραφών.*

Η Ελλάδα ισότιμος και ισχυρός εταίρος στο διεθνές ηλεκτρονικό επιχειρείν. Η Ελλάδα διαθέτει όλα τα εχέγγυα για τη μετατροπή της σε έναν από τους βασικούς συμμετέχοντες στο διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Η γεωγραφική της θέση, ο εξαγωγικός

της προσανατολισμός, η μακρόχρονη εμπορική της παράδοση και η ισχύς της σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με το εμπόριο, τις υπηρεσίες και τις μεταφορές (π.χ. τουρισμός, ναυτιλία) αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για τη δραστηριοποίηση της χώρας μας στο σύγχρονο εμπορικό περιβάλλον στο κατώφλι του επόμενου αιώνα.

4.5. Η έρευνα και καινοτομία στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Η καινοτομία είναι το θεμέλιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Η πολιτεία ενθαρρύνει την καινοτομία, το μέγεθος των αλλαγών που μπορεί να επιφέρει η Κοινωνία της Πληροφορίας στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό τομέα, και σε θέματα ποιότητας ζωής.

Αξιόλογα αποτελέσματα με μικρούς πόρους. Οι εθνικοί πόροι οι οποίοι διατίθενται για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) είναι χαμηλοί (περίπου το 0,7% του ΑΕΠ με εκτιμήσεις έτους 1999) και η υποστήριξη της έρευνας από τον ιδιωτικό τομέα αρκετά περιορισμένη. Το ποσοστό της έρευνας που χρηματοδοτείται από τον ιδιωτικό τομέα στη χώρα μας παραμένει από τα χαμηλότερα των ανεπτυγμένων χωρών, δηλαδή 24% ως προς τη συνολική ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη για ΕΤΑ. Αν και οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν εμφανίζουν έντονη προσπάθεια στην έρευνα, ούτε υψηλές τεχνολογικές επιδόσεις, οι εξελίξεις είναι προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ του Υπουργείου Ανάπτυξης) πολλών εθνικών προγραμμάτων Ε&Τ στην περίοδο 1990-1999 στηριζόμενα από το Α. και το Β. ΚΠΣ και από Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, όπου ήταν απαραίτητη η συμμετοχή της επιχείρησης και προωθήθηκε ενεργά η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημιακών, ερευνητικών και παραγωγικών φορέων, λειτούργησε καταλυτικά για τον πολλαπλασιασμό τα τελευταία χρόνια της συνολικής ερευνητικής προσπάθειας. Ακόμη, δημιουργήθηκε σημαντική «κρίσιμη μάζα» Ε&Τ υποδομής και ερευνητών σε ένα ποσοστό επιχειρήσεων (κυρίως αυτών που δραστηριοποιούνται στη ΚτιΠ) που επιδίωκε ολοένα και πιο διευρυμένη παρουσία στα διεθνή προγράμματα Ε&Τ.

Χάρη στην ορθή εκμετάλλευση του Β. Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης καθώς και τις καλές προοπτικές που διανοίγονται με την έναρξη υλοποίησης του Γ. ΚΠΣ, οι ερευνητικές δραστηριότητες στη χώρα αναβαθμίζονται και αξιολογούνται ως ιδιαίτερα ικανοποιητικές σε σύγκριση με το παρελθόν.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Ελληνικό ερευνητικό δυναμικό σε θέματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας που διαχρονικά πετυχαίνει (παρά τον αυξανόμενο ανταγωνισμό και τις πιεστικές τεχνολογικές εξελίξεις) υψηλές επιδόσεις στα αντίστοιχα Κοινοτικά Προγράμματα Ε&ΤΑ (Πρόγραμμα- Πλαίσιο). Οι δραστήριες Ελληνικές ομάδες αποσπούν με άκρως ανταγωνιστικές διαδικασίες περίπου 4- 5% των πόρων από αυτά τα

- *Αναβάθμιση της ποιότητας του Ελληνικού ερευνητικού δυναμικού, δημιουργία νέων στελεχών αλλά και εμβολιασμός του παραγωγικού τομέα με ικανά στελέχη που θα έχουν εκπαιδευτεί σε Ελληνικά ή διεθνή ερευνητικά κέντρα και Πανεπιστήμια, μέσω της ενίσχυσης πρωτοβουλιών όπως ανθρώπινα δίκτυα διάδοσης επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης, συγχρηματοδοτήσεις, υποτροφίες ερευνών, άνοιγμα στις συνεργασίες με επιχειρήσεις στο εσωτερικό και με άλλους ερευνητικούς φορείς σε Ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργία θέσεων εργασίας στις επιχειρήσεις για δραστηριότητες τεχνολογικής καινοτομίας, βελτίωσης της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών ή βελτίωσης της παραγωγικής διαδικασίας κλπ.*
- *Ενίσχυση των νέο-ιδρυθέντων ερευνητικών ινστιτούτων της ΓΓΕΤ στην περιφέρεια (Θεσσαλονίκη, Ξάνθη, Πάτρα) για μία ισόρροπη κατανομή του ερευνητικού δυναμικού αλλά και για την εξυπηρέτηση των επιστημονικών αναγκαιοτήτων. Σε αυτά περιλαμβάνονται το Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεματικής που αποτελεί μέρος του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ) με έδρα τη Θεσσαλονίκη και με Βαλκανική προοπτική, το Ινστιτούτο Βιομηχανικών Συστημάτων (ΙΝΒΙΣ) στη Πάτρα, και το Ινστιτούτο Πολιτιστικής και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας (ΙΠΕΤ) με έδρα την Ξάνθη και στόχο την πολιτιστική ανάδειξη της Μακεδονίας και της Θράκης στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας.*
- *Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της υποδομής των ερευνητικών κέντρων αξιοποιώντας και ενισχύοντας το Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ) όχι μόνο για χρήση από την ελληνική ερευνητική κοινότητα αλλά και για διασύνδεσή του με τα επιστημονικά δίκτυα στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης (Βαλκανικές, Μεσογειακές και Παρευξείνιες χώρες).*
- *Ανάπτυξη Εθνικής ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης που θα προσφέρει την καλύτερη και φθηνότερη πρόσβαση στην πληροφορία που σχετίζεται με την επιστήμη και τη γνώση επιτρέποντας στους ερευνητές και στους απλούς πολίτες να έχουν στη διάθεσή τους τις βέλτιστες συνθήκες αναζήτησης και απόκτησης της απαραίτητης πληροφορίας και γνώσης.*
- *Ανάπτυξη Εθνικού Πληροφοριακού Συστήματος για E+T. Το έργο αφορά στη διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου για την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών Επιστημονικής και Τεχνολογικής Πληροφόρησης στο σύνολο της επιστημονικής κοινότητας της χώρας αλλά και πέραν αυτής. Το έργο εστιάζει σε δράσεις ανάπτυξης, οργάνωσης και διάθεσης ελληνικού -κυρίως- ψηφιακού περιεχομένου σχετικού με επιστήμη, έρευνα και τεχνολογία, και στην επίλυση τεχνολογικών προβλημάτων για τη δημιουργία αρχείων ψηφιοποιημένου περιεχομένου, που ανήκει σε διαφορετικούς τύπους*

(κείμενο, εικόνα, οπτικο-ακουστικό υλικό κλπ) και τη διάθεσή του με διαδικτυακές υπηρεσίες.

Αξιοποίηση των ερευνητικών- καινοτομικών έργων. Το μεγαλύτερο πρόβλημα με τα ερευνητικά-καινοτομικά έργα είναι η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων είτε γιατί δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες, είτε γιατί οι επιχειρήσεις θεωρούν τις δαπάνες για έρευνα πολυτέλεια, είτε γιατί δεν υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη. Είναι αναγκαίο να υπάρχει αυτή η συνεργασία και να βρεθούν τρόποι αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Για το σκοπό αυτό οι προτεινόμενες δράσεις είναι:

- *Ερευνητικές κοινοπραξίες* όπου συνεργάζονται σε μεγάλα έργα ιδιωτικοί φορείς και ερευνητικές ομάδες για την επίλυση πολύπλοκων ερευνητικών προβλημάτων που παρουσιάζουν όμως και οικονομική σημασία λόγω της αξιοποίησής τους από τους παραγωγικούς φορείς. Για την πληροφορική ήδη δίνεται έμφαση σε Ναυτιλία, Τουρισμό, Υγεία, Ηλεκτρονικό Εμπόριο κλπ. μέσω ειδικών επιδεικτικών έργων,
- *Ανάπτυξη της τεχνομεσιτίας* με σκοπό να επιταχυνθεί η ροή τεχνολογίας από το εξωτερικό και από τους φορείς παραγωγής και διαχείρισης επιστημονικών και τεχνολογικών πληροφοριών προς τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς της χώρας, αλλά και να ενισχύσει την ανάπτυξη της αγοράς νέων τεχνολογιών και του επαγγέλματος των τεχνομεσιτών στην Ελλάδα,
- *Ενίσχυση της σύνδεσης έρευνας και παραγωγής μέσω της ανάπτυξης γραφείων διαμεσολάβησης ΑΕΙ και ερευνητικών κέντρων* με τις επιχειρήσεις, της ενίσχυσης της υποδομής εργαστηρίων παροχής υπηρεσιών για να ευαισθητοποιηθούν στις απαιτήσεις της παραγωγής και να επιλύσουν άμεσα εξειδικευμένα προβλήματα της παραγωγής και της οικονομίας και τέλος μέσω της χορήγησης ειδικών κινήτρων σε επιχειρήσεις και ερευνητικούς φορείς που επιδεικνύουν συνεχή και αποδοτική συνεργασία σε κοινά καινοτόμα προγράμματα,
- *Εμπορική αξιοποίηση καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών* μέσω της από κοινού (ερευνητικών κέντρων και εταιρειών) αξιοποίησής τους (εμπορική εκμετάλλευση, κοινές επιχειρήσεις), αλλά και παροχή ισχυρών κινήτρων προς ερευνητές για τη δημιουργία εταιρειών "spin-off" για την εκμετάλλευση ερευνητικών καινοτόμων αποτελεσμάτων.

Επιστημονική έρευνα και καινοτομία στην υπηρεσία του πολίτη και της χώρας. Πέρα από την αξιοποίηση της έρευνας από τον επιχειρηματικό κόσμο, η επιστημονική έρευνα σε θέματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του Έλληνα

πολίτη, την ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας με υψηλές απαιτήσεις σύγχρονης γνώσης σε νέες τεχνολογίες και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων. Επίσης, μπορεί να δημιουργήσει νέους όρους οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας και στις σχέσεις μας με άλλες χώρες.

Πρόγραμμα Τεχνολογικής Προοπτικής Διερεύνησης στην Ελλάδα (Technology Foresight in Greece.) Συμπληρωματικά με τις παραπάνω ειδικές δράσεις της ΓΓΕΤ για την Κοινωνία της Πληροφορίας, συνέργειες αναμένονται να προκύψουν και από το σημαντικό πρόγραμμα Τεχνολογικής Προοπτικής Διερεύνησης που ξεκίνησε το 2001 με πρωτοβουλία της ΓΓΕΤ (στο πρότυπο ανάλογων εγχειρημάτων άλλων χωρών) και εντάσσεται στο ΕΠΑν. Στο Πρόγραμμα αυτό θα κληθούν να συμβάλουν το σύνολο του ερευνητικού, επιστημονικού και επιχειρηματικού δυναμικού καθώς και οι κοινωνικοί φορείς της χώρας με κύριο στόχο τη διερεύνηση της πορείας της Ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας στα επόμενα 15-20 χρόνια και ειδικότερα η επίτευξη της Ελληνικής εκδοχής της Κοινωνίας της Γνώσης και ο ρόλος που αναμένεται να διαδραματίζουν η επιστήμη, η έρευνα και η τεχνολογία και ιδιαίτερα οι ΤΠΕ στη διαμόρφωση του μέλλοντος.

5. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

5.1. Η δυναμική αναπροσαρμογή της εργασίας στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Η μεταλασσύμενη φύση της εργασίας. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας μεταβάλλουν με διάφορους τρόπους τη φύση της εργασίας: τα πληροφορικά συστήματα και τα δίκτυα επικοινωνιών καθιστούν την εργασία ανεξάρτητη από χρονικές και τοπικές παραμέτρους, ενώ οι αλλαγές των επιχειρηματικών πρακτικών ακυρώνουν σε μεγάλο βαθμό την έννοια των σταθερών εργασιακών καθηκόντων. Οι δύο αυτοί παράγοντες επηρεάζουν με τη σειρά τους τη συγκρότηση των θεσμών του εργασιακού βίου, όπως των συστημάτων οικονομικής ανταμοιβής και των τρόπων προστασίας και ρύθμισης της απασχόλησης.

Ένα νέο σύστημα απασχόλησης. Το σύστημα απασχόλησης που βασιζόταν στη μαζική παραγωγή με ένα μόνο επαγγελματικό προσόν, δεν υπάρχει πλέον. Στην ψηφιακή εποχή, η γνώση διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην αναμόρφωση και στην οργάνωση της εργασίας, δημιουργώντας μια οικονομία βασισμένη στα επαγγελματικά προσόντα και την προσαρμοστικότητα. Κάθε χρόνο, τουλάχιστον το 10% του συνόλου των θέσεων εργασίας εξαφανίζεται και αντικαθίσταται από νέες, σε νέες επιχειρήσεις, που απαιτούν νέα ειδικευμένα επαγγελματικά προσόντα. Η έννοια της σταθερής και βιώσιμης απασχόλησης μεταμορφώνεται συνεπώς ριζικά και γρήγορα, ενώ τίθεται υπό αμφισβήτηση η άποψη ότι η εργασία φυσιολογικά εκτελείται σε "κανονικό" χώρο εργασίας κατά τη διάρκεια "κανονικών" εργάσιμων ωρών.

Ανάγκη για προσαρμοστικότητα. Η υψηλή και έμμονη ανεργία και η κοινωνική πόλωση σε πολλές χώρες σήμερα είναι ενδεικτικές της αποτυχίας προσαρμογής στις συνεχείς διαρθρωτικές αλλαγές. Όσο αυξάνεται το κατώφλι δεξιοτήτων για τις θέσεις εργασίας, όσο οι θέσεις εργασίας για εργαζομένους με χαμηλή ειδίκευση γίνονται σπανιότερες, όσο τα ποσοστά ανεργίας των νέων παραμένουν υψηλά και διευρύνονται οι διαφορές αποδοχών ανάλογα με την εκπαίδευση, τόσο γίνεται αναγκαία η προσαρμοστικότητα. Παράλληλα, η καθαρή αύξηση σε θέσεις εργασίας είναι μεγαλύτερη στις χώρες που έχουν επενδύσει περισσότερο στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών και την ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού με νέες δεξιότητες, ικανό να αντεπεξέλθει στην νέα ζήτηση και τις εργασιακές θέσεις που δημιουργούνται από τις εφαρμογές νέων τεχνολογιών σε όλο και περισσότερους τομείς της οικονομίας.

Οι στόχοι της κυβερνητικής πολιτικής. Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις, στόχος της κυβερνητικής πολιτικής είναι η δημιουργία του θεσμικού πλαισίου και η ανάληψη πρωτοβουλιών ώστε:

- Να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας κυρίως σε νέους τομείς και επαγγέλματα με αυξανόμενη ζήτηση,
- Να αναπτυχθούν οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από προγράμματα για την κατάρτιση εργαζομένων και ανέργων,
- Να αναπτυχθούν νέες μορφές εργασίας όπως η τηλε-εργασία μέσα σε πλαίσιο το οποίο θα διαφυλάσσει τα δικαιώματα των εργαζομένων,
- Να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες, ενισχύοντας έτσι και την κοινωνική τους ένταξη.

5.2. Νέες τεχνολογίες και θέσεις εργασίας

Μία περίπλοκη αλλά θετική σχέση. Οι νέες μέθοδοι παραγωγής έχουν αναμφισβήτητα αρνητικές επιπτώσεις σε ένα μέρος του εργατικού δυναμικού. Εργαζόμενοι με δεξιότητες των οποίων η ζήτηση μειώνεται και όσοι εργάζονται σε τομείς οι οποίοι συρρικνώνονται υπό την πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού και της συνεχούς τεχνολογικής εξέλιξης αντιμετωπίζουν συχνά την ανεργία.

Παράλληλα, η ανάπτυξη αποδοτικότερων μεθόδων παραγωγής και νέων προϊόντων συνοδεύει τη διαδικασία των διαρθρωτικών αλλαγών και ενισχύει την εμφάνιση νέων τομέων δραστηριότητας που παρέχουν νέες ευκαιρίες εργασίας, έτσι ώστε συνολικά η απασχόληση να αυξάνεται παράλληλα με την ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών. Είναι απαραίτητο συνεπώς η αύξηση της παραγωγικότητας από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών να συμβαδίζει με την ταυτόχρονη ανάπτυξη της αγοράς, έτσι ώστε να έχει σαν επακόλουθο τη συνολική αύξηση των θέσεων εργασίας.

Μέχρι τώρα οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας έχουν αυξήσει την απασχόληση κυρίως στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και στα άτομα με υψηλές ειδικότητες, ενώ παρατηρείται μείωση στο δευτερογενή τομέα και στους εργαζόμενους με χαμηλές δεξιότητες. Οι επιχειρήσεις και οι κλάδοι με την περισσότερο καινοτόμο συμπεριφορά παρουσιάζουν παραγωγικότητα και αύξηση της απασχόλησης άνω του μέσου όρου. Επιχειρήσεις με μεγαλύτερη τεχνογνωσία υποσκελίζουν συστηματικά άλλες επιχειρήσεις. Άτομα με περισσότερη τεχνογνωσία και δεξιότητες καταλαμβάνουν καλύτερα αμειβόμενες θέσεις απασχόλησης.

5.3. Δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Το γενικό πλαίσιο πολιτικής. Οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας αγγίζουν σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομίας και συνεπώς την πλειονότητα των εργαζομένων ενώ ταυτόχρονα μεταβάλλουν τα πρότυπα των επαγγελματικών προσόντων σε μεγάλο αριθμό επαγγελμάτων. Το γενικό πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής για την απασχόληση στην Κοινωνία της Πληροφορίας συνδυάζει εξελίξεις στην τεχνολογία και παράλληλα στην αγορά εργασίας. Χαρακτηρίζεται από μεταρρυθμίσεις του θεσμικού πλαισίου προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης ευελιξίας στην αγορά εργασίας και ταυτόχρονα από μία στροφή από παθητικές σε ενεργητικές μορφές παρεμβάσεων με στόχο την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και την επίτευξη αύξησης της δυνατότητας για απασχόληση.

Η εμπειρία δείχνει ότι πολιτικές οι οποίες εστιάζονται στη διαφύλαξη με κάθε τρόπο θέσεων εργασίας σε φθίνοντες τομείς και επαγγέλματα καθυστερούν σοβαρά την ανανέωση του βιομηχανικού ιστού με δυσμενείς συνέπειες για τις υγιείς επιχειρήσεις. Είναι συνεπώς απαραίτητη η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου για την αγορά εργασίας όπου η αναδιάρθρωση θέσεων εργασίας και δεξιοτήτων μπορεί να γίνει ταχύτερα και ευκολότερα.

Αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Μία τέτοια πολιτική είναι και αποτελεσματική και κοινωνικά δίκαιη όταν συμπληρώνεται από καλοσχεδιασμένα και σύμφωνα με τις ανάγκες προγράμματα κατάρτισης και δια βίου εκπαίδευσης. Επιτυχημένη πολιτική είναι εκείνη που συνδυάζει στήριξη στην καινοτομία και διάχυση τεχνολογίας με προσπάθειες διαρκούς αναβάθμισης των ειδικεύσεων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων.

Ρυθμιστικές και επενδυτικές παρεμβάσεις. Για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε αναδυόμενους δυναμικούς τομείς και επαγγέλματα σε ζήτηση η πολιτεία προωθεί παρεμβάσεις με ρυθμιστικό και επενδυτικό χαρακτήρα:

- *Απευθείας υποστήριξη νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών εστιασμένων στις νέες τεχνολογίες μέσω κινήτρων και παροχής τεχνικής βοήθειας,*
- *Διαμόρφωση πρόσφορων συνθηκών για επενδύσεις με την ανάπτυξη επενδυτικών κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (venture capital) και την προσέλκυση ξένων επενδυτών,*
- *Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της απελευθέρωσης των υποδομών και των υπηρεσιών στις τηλεπικοινωνίες (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την κινητή τηλεφωνία) και την ανάπτυξη της πληροφορικής στο δημόσιο τομέα, της ενίσχυσης νέων υποκλάδων της βιομηχανίας*

πληροφορικής, της ενθάρρυνσης της εισαγωγής πληροφορικής σε όλους τους κλάδους της οικονομίας κλπ.,

- *Παρεμβάσεις στο φορολογικό σύστημα και στο σύστημα ασφάλισης με τη δημιουργία κινήτρων για νέες θέσεις εργασίας.*

Μέριμνα για την αντιμετώπιση της μείωσης της απασχόλησης σε συγκεκριμένους τομείς, επαγγέλματα και περιοχές. Οι αρνητικές επιπτώσεις της εισαγωγής νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών συνήθως επικεντρώνονται σε συγκεκριμένους τομείς και επαγγέλματα, ενώ συχνά έχουν και γεωγραφική διάσταση. Είναι συνεπώς απαραίτητες καλά εστιασμένες δράσεις:

- *Προγράμματα για την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού με δράσεις παροχής συμβουλών, υπηρεσιών επανειδίκευσης και ενίσχυσης της απασχόλησης κατά θύλακα ανεργίας,*
- *Κίνητρα για αναζωογόνηση περιοχών και κλάδων σε ύφεση μέσω φορολογικών απαλλαγών και άλλων ευνοϊκών ρυθμίσεων στα πλαίσια του αναπτυξιακού νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας,*
- *Προγράμματα πρόωρης συνταξιοδότησης για εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας οι οποίοι δύσκολα εντάσσονται σε νέα προγράμματα κατάρτισης.*

Πολιτικές για τις νέες δεξιότητες και την κατάρτιση. Ίσως η πλέον ορατή επίδραση των νέων τεχνολογιών στην αγορά εργασίας να αφορά στη μείωση της ζήτησης για εργαζόμενους με χαμηλές δεξιότητες και στην αντίστοιχη αύξηση της ζήτησης και των αποδοχών ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Αυτή η έμφαση στις δεξιότητες δημιουργεί την ανάγκη για νέα προγράμματα κατάρτισης και δια βίου μάθησης, εφόσον η γνώση και οι δεξιότητες που αφορούν τις νέες τεχνολογίες μεταβάλλονται διαρκώς.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων κατάρτισης πρέπει να παίζει ο ιδιωτικός τομέας, ο οποίος άλλωστε μπορεί να καταγράψει τις ανάγκες και την ζήτηση στην αγορά εργασίας και να δώσει κατευθύνσεις για ειδικότητες και προγράμματα. Από την πλευρά της η πολιτεία στοχεύει στην ικανοποίηση των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης ενός πληθυσμού που περιλαμβάνει άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού καθώς και άτομα που απασχολούνται αλλά η θέση τους είναι επισφαλής εξαιτίας της έλλειψης πρόσβασης σε δυνατότητες κατάρτισης.

Οι πολιτικές αυτές πρέπει να παράσχουν βασικές δεξιότητες για ενήλικες με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης και να υποστηρίξουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση του υπόλοιπου πληθυσμού. Μία σειρά πρωτοβουλιών της πολιτείας στοχεύει σε αυτή την κατεύθυνση:

- *Νέα προγράμματα σπουδών με έμφαση στη χρήση, αξιοποίηση και ανάπτυξη πληροφοριακών υπηρεσιών / προϊόντων,*
  - *Νέα προγράμματα βασικών δεξιοτήτων ανέργων και εργαζομένων για τη διάχυσή τους στο σύνολο του πληθυσμού της χώρας μέσω ευέλικτων μεθόδων κατάρτισης, Ιδιαίτερη φροντίδα δίδεται στην συμμετοχή σε αυτά τα προγράμματα ευπαθών ομάδων πληθυσμού και γυναικών.*
  - *Προγράμματα εξειδικευμένων δεξιοτήτων και εναλλασσόμενης κατάρτισης με στόχο την αξιοποίηση νέων άνεργων πτυχιούχων και τη μετατροπή τους σε στελέχη των νέων ΤΠΕ,*
  - *Προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών σε βασικές δεξιότητες με στόχο την καλύτερη λειτουργία τους ως «πολλαπλασιαστές» στο έργο της διάχυσης των νέων τεχνολογιών,*
-
- *Πιστοποίηση των δεξιοτήτων των καταρτιζομένων για διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της κατάρτισης*
  - *Προγράμματα δια βίου κατάρτισης σε κοινωνικές ομάδες που χρειάζονται νέες ή βελτιωμένες ικανότητες,*
  - *Ενίσχυση του εξειδικευμένου προσωπικού πληροφορικής του οποίου οι απαιτούμενες ικανότητες συνεχώς μεταβάλλονται, σε συνεργασία με τη βιομηχανία και τους εκπαιδευτικούς φορείς για την αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, την προώθηση της ευρωπαϊκής δομής ικανοτήτων επαγγελματιών πληροφορικής κλπ.,*

5.4. Αναγνώριση, προώθηση, και ανάπτυξη της τηλε-εργασίας

Νέες μορφές εργασίας στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η αγορά εργασίας μεταλλάσσεται διαρκώς, και σε ορισμένους τομείς με ραγδαίους ρυθμούς. Μία από τις πιο σημαντικές πτυχές αυτής της μετάλλαξης είναι η αυξανόμενη χρήση της τηλε-εργασίας. Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας δίνουν τη δυνατότητα σε πολλούς εργαζόμενους να εργαστούν από το σπίτι τους ή από άλλο χώρο σε απόσταση από τον συνήθη χώρο εργασίας τους, με τη βοήθεια ενός υπολογιστή και μίας τηλεφωνικής σύνδεσης. Παρότι το ποσοστό των εργαζομένων οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιες δυνατότητες παραμένει μικρό στη χώρα μας, η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι ως μορφή οργάνωσης της εργασίας η τηλε-εργασία θα εξαπλωθεί. Η πολιτεία καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να συνεργαστούν μαζί της στη διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου το οποίο θα ευνοεί τη διάδοση της τηλε εργασίας και παράλληλα θα διασφαλίζει τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Οι θετικές επιπτώσεις της τηλε-εργασίας. Στη σύγχρονη κοινωνία, η τηλε-εργασία έχει μία σειρά από θετικές επιπτώσεις. Δίνει καταρχάς νέες δυνατότητες στους εργαζόμενους για να επιλέξουν το πως διαθέτουν τον χρόνο τους. Μπορεί επίσης να βελτιώσει την καθημερινή ζωή, με την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση του κυκλοφοριακού φόρτου.

Επιπλέον, η τηλε-εργασία μπορεί να οδηγήσει σε χωροταξική αναδιανομή της αγοράς εργασίας και σε διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μετατοπίζοντας δραστηριότητες σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές, ενώ επιτρέπει την συμμετοχή στην αγορά εργασίας πληθυσμιακών ομάδων (γονείς δεσμευμένοι στο σπίτι, άτομα με ειδικές ανάγκες) για τις οποίες η απασχόληση με την κλασσική της μορφή παρουσιάζει δυσκολίες. Η πιο σημαντική επίδραση όμως της τηλε-εργασίας είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξει στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Σε διεθνές περιβάλλον στο οποίο ο ανταγωνισμός βασίζεται όλο και περισσότερο στην τεχνολογία και η γνώση αποτελεί σπάνιο πόρο, η χρήση της τηλε-εργασίας επιτρέπει σε Ελληνικές επιχειρήσεις να προσελκύσουν εργαζόμενους με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες και να παράγουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες στη βάση ενός ευέλικτου οργανωτικού σχήματος.

Πιθανοί κίνδυνοι. Η γενίκευση της τηλε-εργασίας δεν στερείται κινδύνων. Κίνδυνοι που πρέπει να ληφθούν υπ όψη είναι η εξαφάνιση των συλλογικών μορφών εργασίας, ο προσωρινός χαρακτήρας της εργασίας, η διαίρεση του εργατικού δυναμικού ανάμεσα σε έναν πυρήνα καλά αμειβομένων εργαζομένων με σίγουρες θέσεις εργασίας και σε ένα φλοιό κακοπληρωμένων και ανασφαλών εργαζομένων. Επίσης σημαντικός κίνδυνος είναι η δημιουργία ενός αισθήματος αποξένωσης από κοινωνικές διαδικασίες σε εργαζόμενους οι οποίοι συστηματικά εργάζονται αποκομμένοι από τον επαγγελματικό τους περίγυρο.

Προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου και σε βάθος ανάλυση των επιπτώσεων της τηλε-εργασίας. Η ανάπτυξη της τηλε-εργασίας πάνω σε υγιείς βάσεις έχει πολλές θετικές επιπτώσεις για την οικονομία και την κοινωνία και η πολιτεία πρέπει να την διευκολύνει με μία σειρά από παρεμβάσεις. Οι σημαντικότερες είναι:

- *Η προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, έτσι ώστε να υπάρχει μία ισορροπία ανάμεσα στις συνθήκες για την ταχύτερη ανάπτυξη της τηλε-εργασίας και την προστασία των εργαζομένων*
- *Η πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και διάχυση περιπτώσεων καλής πρακτικής τηλε-εργασίας*
- *Η προώθηση πιλοτικών/επιδεικτικών έργων με σκοπό τη δημιουργία δικτύων ανάμεσα σε εργοδότες που βρίσκονται σε μητροπολιτικά κέντρα και εμπειρογνώμονες σε απομακρυσμένες περιοχές, την*

ανάπτυξη τηλε-κέντρων σε απομακρυσμένες περιοχές, και την υποστήριξη της εμπορικής αξιοποίησης των υπηρεσιών τους.

6. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ : ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

6.1. Η τεχνολογία στην υπηρεσία της κοινωνίας

Στόχος της κυβερνητικής πολιτικής είναι η τεχνολογία να βρίσκεται στην υπηρεσία της κοινωνίας και όχι το αντίθετο. Αυτό σημαίνει ότι στην πορεία για την Κοινωνία της Πληροφορίας οι κυβερνητικές πρωτοβουλίες θα δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη των εφαρμογών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών οι οποίες βελτιώνουν την καθημερινή ζωή των πολιτών στη χώρα μας. Οι δυνατότητες που δίνουν οι νέες τεχνολογίες για ψηφιοποίηση και συστηματοποίηση της πληροφορίας, καθώς και για την μεταφορά της με μικρό κόστος ανοίγουν προοπτική για τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, για καλύτερες και ασφαλέστερες μεταφορές, και για βιώσιμη ανάπτυξη. Οι κυβερνητικοί στόχοι για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτούς τους τομείς είναι πολλαπλοί:

- Καλύτερη παροχή υπηρεσιών και πιο ορθολογική διαχείριση πόρων στην υγεία και την πρόνοια,
- Καλύτερη, συνεχής και ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας υγείας, με την ιατρική εξειδίκευση και εμπειρία, πόρο διαθέσιμο σε όλους,
- Καλύτερο περιβάλλον με τη χρήση τηλεματικών εφαρμογών για την εξοικονόμηση φυσικών πόρων,
- Παραγωγή νέων προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον με τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής,
- Καλύτερη διαχείριση οδικών, εναέριων και θαλάσσιων μεταφορών.

6.2. Βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας

Στην Κοινωνία της Πληροφορίας στόχος είναι να έχουν όλοι οι πολίτες πρόσβαση στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας φροντίδας υγείας, στα πλαίσια ενός αποκεντρωμένου συστήματος, όπου η ιατρική εξειδίκευση και εμπειρία είναι διαθέσιμη σε όλους. Οι τεχνολογίες της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών καλούνται να υποστηρίξουν την επίτευξη αυτών των βασικών στόχων.

Καλύτερη παροχή υπηρεσιών και ορθολογικότερη διαχείριση των πόρων στην υγεία και την πρόνοια. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας και στην ορθολογικότερη διαχείριση των πόρων προς όφελος του πολίτη. Η εισαγωγή ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων και η πρόσβαση των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας στην εθνική τηλεπικοινωνιακή υποδομή θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της συνεχούς φροντίδας υγείας, σε ότι αφορά στη διάγνωση, στη θεραπεία και στην αποκατάσταση του ασθενούς. Σε επίπεδο νοσοκομείου και υγειονομικής μονάδας αλλά και συνολικά μπορεί να μειωθεί το κόστος λειτουργίας με διαδικασίες ορθολογικής διαχείρισης.

Ανάπτυξη της τηλεϊατρικής. Η τηλεϊατρική μπορεί να σώσει ζωές σε επείγοντα περιστατικά ή σε περιπτώσεις όπου απαιτείται γρήγορη ιατρική ανταπόκριση και εξειδικευμένη φροντίδα. Παράλληλα μπορεί να προσφέρει ευρύ φάσμα εφαρμογών (ακτινολογία, νευρολογία, δερματολογία κτλ.) σε κοινότητες και άτομα, ανεπαρκώς εξυπηρετούμενων, αστικών ή αγροτικών περιοχών και νησιών. Μπορεί επιπλέον να βοηθήσει στην παραμονή ιατρών και υγειονομικού προσωπικού σε γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές, εξασφαλίζοντας συνεχή εκπαίδευση από απόσταση και συνεργασία με συναδέλφους. Η ανάπτυξη της πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα, την ασφάλεια και την αξιοπιστία των τηλεϊατρικών υπηρεσιών και εφαρμογών.

Πλαίσιο πολιτικής. Προκειμένου να βελτιωθεί η ιατρική εξυπηρέτηση, να δοθεί καλύτερη, συνεχής και ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας υγείας και πρόνοιας και ταυτόχρονα να γίνει μία ορθολογική και δίκαιη διαχείριση πόρων στην υγεία και στο σύστημα πρόνοιας, σχεδιάζεται και υλοποιείται σειρά δράσεων. Κεντρικός τους άξονας είναι η πεποίθηση ότι οι τεχνολογικές προκλήσεις για τα επόμενα χρόνια στον τομέα της υγείας και πρόνοιας έχουν άμεση σχέση με την ανάγκη για πρόσβαση σε περισσότερη και καλύτερη πληροφόρηση. Πολλές από τις δράσεις αυτές είναι προς το παρόν πιλοτικού χαρακτήρα, ενώ άλλες δεν έχουν ακόμα αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η πολιτεία δεσμεύεται για τη δημιουργία των απαραίτητων μηχανισμών για τη σχεδίαση, υλοποίηση και διαχείριση αυτών των πρωτοβουλιών μέσα σε περιβάλλον πλήρους διαφάνειας. Οι πιο σημαντικές πτυχές των δράσεων είναι:

- *Σχεδιασμός και ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για τη στήριξη διαδικασιών, διοικητικών υπηρεσιών, κλινικών αποφάσεων, επιδημιολογικών μελετών βασικής και κλινικής έρευνας κ.λ.π., σε όλες τις βαθμίδες φροντίδας υγείας και για κάθε τμήμα ή κλινική σε κάθε νοσοκομείο ή κέντρο υγείας.*

- *Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων που θα υποστηρίζουν τον στρατηγικό σχεδιασμό και τη διαχείριση του συστήματος φροντίδας υγείας σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.*
- *Ολοκλήρωση των ανωτέρω κατανεμημένων συστημάτων σε περιφερειακό ή και εθνικό επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη ενός ενιαίου και φιλικού περιβάλλοντος πρόσβασης στις υπηρεσίες από όλους τους χρήστες, λαμβάνοντας υπόψη και τις διαφορές που υπάρχουν στις απαιτήσεις διαφόρων ομάδω χρηστών που είναι είτε γιατροί, είτε πολίτες, είτε ευρύτερα αποδέκτες των υπηρεσιών υγείας,*
- *Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός κατανεμημένου Ηλεκτρονικού Ιατρικού Φακέλου. Παράλληλα θα πρέπει να γίνει η κατάλληλη κωδικοποίηση των ιατρικών πληροφοριών και η σχεδίαση πρωτοκόλλων για την ανταλλαγή ιατρικών φακέλων νοσοκομείων και φακέλων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας,*
- *Χρήση και εφαρμογή διεθνών προτύπων, όταν αυτά υπάρχουν, και παράλληλα ανάπτυξη ανοικτών και επεκτάσιμων συστημάτων τα οποία θα μπορούν εύελκτα να προσαρμόζονται στις νέες τεχνολογίες και στα διεθνή πρότυπα,*
- *Ανάπτυξη τηλεματικών εφαρμογών και σχετικών υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας (τηλε-συμβούλευση, τηλεδιάσκεψη, τηλε-εκπαίδευση). Ανάπτυξη υπηρεσιών ευφυούς πλοήγησης που στόχο έχουν τη διευκόλυνση των χρηστών, φιλτράροντας τον όγκο των πληροφοριών στον οποίο έχουν πρόσβαση,*
- *Δημιουργία βάσεων δεδομένων ποικίλου περιεχομένου για πληροφορίες διοικητικού χαρακτήρα (υπηρεσίες, υπεύθυνοι, τηλέφωνα κλπ) και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες,*
- *Ανάπτυξη της απαιτούμενης τηλεπικοινωνιακής υποδομής για την υποστήριξη των τηλεματικών εφαρμογών και υπηρεσιών υγείας.*
- *Ανάπτυξη τερματικού εξοπλισμού για άτομα με ειδικές ανάγκες σε λογικό κόστος και γενικότερα πρόβλεψη ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους στη σχεδίαση και χρήση νέων προϊόντων πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών,*
- *Ανάπτυξη πιλοτικών συστημάτων και τηλεϊατρικών εφαρμογών που σκοπό θα έχουν την αποτύπωση των δυνατοτήτων εφαρμογής των προβλεπόμενων συστημάτων και υπηρεσιών σε ευρεία κλίμακα,*

- *Οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του υγειονομικού προσωπικού και του προσωπικού διοίκησης και υποστήριξης στη λειτουργία των Πληροφοριακών Συστημάτων.*
- *Τέλος, κρίσιμη και αναγκαία είναι η λήψη θεσμικών μέτρων για την ασφαλιστική κάλυψη τηλεϊατρικών υπηρεσιών καθώς και για τη διασφάλιση του ιατρικού απόρρητου.*

Νέες υπηρεσίες υγείας και απασχόληση. Η χρήση των νέων τεχνολογιών στον τομέα της υγείας παρέχει παράλληλα και νέες ευκαιρίες για απασχόληση. Ήδη πολλές επενδύσεις από τον ιδιωτικό τομέα σε υπηρεσίες τηλεϊατρικής και εφαρμογές τηλεματικής έχουν δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Η συνεχιζόμενη ανάπτυξη νέων υπηρεσιών υγείας από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα αναμένεται να δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης σε σχέση με:

- *Επενδύσεις σε υπηρεσίες πολυμέσων και εφαρμογές τηλεϊατρικής,*
- *Ανάπτυξη τηλεματικών εφαρμογών και υπηρεσιών παράλληλα με την ενίσχυση προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης στην τηλεϊατρική και την τηλε-υγεία,*
- *Εγκατάσταση και λειτουργία της πληροφοριακής και επικοινωνιακής υποδομής στα νοσοκομεία και τις περιφερειακές υπηρεσίες υγείας και διασύνδεσή της με την εθνική επικοινωνιακή υποδομή για παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών,*
- *Επιμόρφωση και εκπαίδευση υγειονομικού, νοσηλευτικού και διοικητικού προσωπικού,*
- *Παγκοσμιοποίηση της προσφοράς τηλεματικών υπηρεσιών υγείας και επομένως άνοιγμα της αγοράς.*

6.3. Κοινωνία της Πληροφορίας και βιώσιμη ανάπτυξη

Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που επιτρέπει την αύξηση του εθνικού πλούτου με ταυτόχρονη διαφύλαξη του φυσικού πλούτου και του περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενιές. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μία σύγχρονη επιταγή που επιβάλλεται από την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Ένας από τους βασικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής για το περιβάλλον και την ενέργεια είναι και η ανάπτυξη γνώσης, μεθόδων και τεχνολογιών που συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι τεχνολογίες πληροφορίας σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τηλεπικοινωνιακής

υποδομής συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη γιατί μπορούν να ελαττώσουν τις αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται είτε με την «αποϋλοποίηση» πολλών διαδικασιών παραγωγής και συνεπώς τη μείωση στη χρήση ενέργειας και πρώτων υλών, είτε με ορθολογικότερη χρήση πόρων.

Πλαίσιο πολιτικής. Η πολιτεία χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας για μια βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από μια δέσμη μέτρων και εφαρμογών:

- Ενθάρρυνση παραγωγής με λιγότερα υλικά (αποϋλοποίηση). Μέτρα για τον περιορισμό της κατανάλωσης χαρτιού και ενέργειας με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και άλλων μέσων ηλεκτρονικής μεταφοράς πληροφορίας,
- Πολιτικές τηλε-εργασίας. Προώθηση της τηλεδιάσκεψης και της τηλε-εργασίας για τον περιορισμό των μετακινήσεων, του θορύβου, της κατανάλωσης ενέργειας, του κυκλοφοριακού προβλήματος και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης,
- Δασοπυρόσβεση και δασοπροστασία με την εγκατάσταση ηλεκτρονικών ανιχνευτών και συστημάτων επικοινωνίας εκτάκτου ανάγκης και τη δημιουργία δασικού κτηματολογίου,
- Τηλεμετρήσεις υδάτινων και ορεινών όγκων για πρόληψη καταστροφών και καλύτερη διαχείριση του περιβάλλοντος,
- Πληροφορική στην περιβαλλοντολογική βιομηχανία. Ενίσχυση της χρήσης της πληροφορικής στην παραγωγική διαδικασία για τη μείωση των ρύπων, την επιλογή των αποδοτικότερων τεχνολογιών αλλά και την παραγωγή νέων προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον,
- Πληροφορική στην ενέργεια. Ενίσχυση της χρήσης της πληροφορικής στην παραγωγή ενέργειας για την εκτίμηση του κύκλου ζωής, της ενεργειακής απόσβεσης και των εξωτερικών επιπτώσεων (externalities) των διαφορετικών τρόπων παραγωγής ενέργειας.

6.4. Οι μεταφορές στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Τεχνολογίες για σύγχρονες μεταφορές. Ο τομέας των μεταφορών μπορεί να αποκομίσει πολύπλευρα οφέλη από την εκμετάλλευση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας και την ενσωμάτωσή τους στη λειτουργία του. Τα οφέλη αυτά περιλαμβάνουν μείωση του χρόνου

πραγματοποίησης μιας διαδρομής, της απώλειας παραγωγικού χρόνου και της ρύπανσης του περιβάλλοντος καθώς και βελτίωση της ασφάλειας.

Η συλλογή, συστηματοποίηση και εκμετάλλευση πληροφορίας και η χρήση τηλεπικοινωνιακών δικτύων για τη μεταφορά της μπορεί να αυξήσει σημαντικά την αποδοτικότητα και τη λειτουργικότητα των υποδομών των μεταφορών. Χωρίς να υποκαθιστά τη δημιουργία νέων υποδομών, η προσέγγιση αυτή εστιάζεται στη βελτιστοποίηση της εκμετάλλευσης των υφισταμένων. Η εκμετάλλευση των σύγχρονων τεχνολογιών στον τομέα των μεταφορών προϋποθέτει υποδομή και τεχνογνωσία τόσο σε επίπεδο συστήματος όσο και σε επίπεδο χρήστη.

Χερσαίες μεταφορές. Οι σύγχρονες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται ευρέως στις δημόσιες και ιδιωτικές αστικές μεταφορές. Με δεδομένη την προσπάθεια αύξησης της επιβατικής κίνησης των μέσων μαζικής μεταφοράς, υιοθετείται σειρά πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην αύξηση του επιπέδου εξυπηρέτησης που μπορούν τα μέσα αυτά να παράσχουν, ενώ άλλες στοχεύουν στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών γενικότερα. Παράλληλα, η αναζωογόνηση των σιδηροδρόμων είναι μια από τις πρώτες προτεραιότητες πολιτικής αφού αυτό το μέσο μεταφοράς έχει τις λιγότερες εκπομπές ανά άτομο και χιλιόμετρο.

- Προτεραιότητα των μέσων μαζικής μεταφοράς. Η προσθήκη «ευφυίας» στο σύστημα σηματοδότησης σε συνδυασμό με τον εξοπλισμό των μέσων μαζικής μεταφοράς με πομπούς που θα ειδοποιούν για την θέση τους, κάνει δυνατή τη διαμόρφωση των φάσεων της σηματοδότησης ώστε να μειώνεται ο χρόνος διαδρομής,
- Διαχείριση στόλου οχημάτων. Τα οφέλη που θα προκύψουν από την εισαγωγή πληροφοριακών συστημάτων διαχείρισης του στόλου οχημάτων περιλαμβάνουν την αύξηση της χρήσης των οχημάτων, τη μείωση του χαμένου χρόνου που οφείλεται σε κακή δρομολόγηση ή αναπόφευκτες βλάβες, τη βελτίωση των ανταποκρίσεων και την αύξηση της αξιοπιστίας των δρομολογίων,
- Προληπτική συντήρηση. Στη πρακτική συντήρησης οχημάτων μέχρι σήμερα είτε τα εξαρτήματα αλλάζονται κατά τακτά χρονικά διαστήματα, είτε μόνο τα εξαρτήματα που παρουσιάζουν πρόβλημα αλλάζονται. Με τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων που θα παρακολουθούν συνεχώς την κατάσταση του οχήματος και με προληπτική συντήρηση, το κόστος των μεταφορών μειώνεται σημαντικά,
- Παροχή καθοδήγησης (guidance). Η παροχή καθοδήγησης, υπό τη μορφή απλών πληροφοριών μπορεί να συμβάλλει στη μείωση του κυκλοφοριακού προβλήματος στα αστικά κέντρα. Η εκμετάλλευση των

παρεχομένων πληροφοριών μπορεί να οδηγήσει τους χρήστες ΙΧ σε αλλαγή του μέσου, του χρόνου, ή απλά της διαδρομής μετακίνησης,

- Βελτίωση των συστημάτων ελέγχου κυκλοφορίας για τους σιδηροδρόμους. Τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν είναι η αύξηση της χρησιμοποίησης του δικτύου, αλλά και των συρμών, η αύξηση των λειτουργικών ταχυτήτων (που προκύπτει από τη μείωση των χρόνων αναμονής σε σταθμούς και στάσεις) και η αυξημένη ασφάλεια.

Θαλάσσιες μεταφορές. Η χρήση της πληροφορικής έχει επεκταθεί και στις θαλάσσιες μεταφορές και την εμπορική ναυτιλία, με θετικά αποτελέσματα για τους επιβάτες, αλλά και αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην παγκόσμια αγορά των εταιριών και των λιμανιών που χρησιμοποιούν με επιτυχία πληροφορικά συστήματα για την καλύτερη οργάνωση μεταφοράς επιβατών και φορτίων.

Στην Ελλάδα η εφαρμογή παρόμοιων συστημάτων στις θαλάσσιες μεταφορές αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία εξαιτίας του μεγέθους του ελληνικού εμπορικού στόλου, της σπουδαιότητας του τουρισμού, αλλά και της ελληνικής γεωγραφίας και των θετικών επιδράσεων στην ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των κατοίκων στα απομακρυσμένα νησιά. Στον τομέα αυτό σχεδιάζεται και υλοποιείται σειρά δράσεων από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, όπως:

- Ηλεκτρονικές κρατήσεις θέσεων. Το ισχύον σύστημα για ηλεκτρονικές κρατήσεις θέσεων και έκδοση εισιτηρίων θα επεκταθεί ώστε να καλύπτει όλα τα ταξιδιωτικά γραφεία και τις ναυτιλιακές εταιρίες.
- Πληροφοριακό σύστημα κυκλοφορίας πλοίων. Μελετάται και σύντομα εισέρχεται σε φάση υλοποίησης το εθνικό πληροφοριακό σύστημα κυκλοφορίας πλοίων (VTMIS), που αφορά θέματα έρευνας-διάσωσης, αστυνόμευσης, ρύπανσης, κλπ.
- Πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης. Η υπό εξέλιξη εισαγωγή ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς και η μελλοντική σε άλλα λιμάνια στην Ελλάδα θα συνεισφέρει στη δημιουργία πραγματικά σύγχρονων διαμετακομιστικών κέντρων για την Βαλκανική και την Μεσόγειο, Εκπαίδευση και επιμόρφωση. Οι δράσεις που υιοθετούνται για την επιμόρφωση του προσωπικού των πλοίων στις νέες τεχνολογίες στοχεύουν στη βελτίωση των υπηρεσιών στις μεταφορές και τις συγκοινωνίες αλλά και στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

7. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

7.1. Φιλόδοξη πολιτική για τον πολιτισμό στην ψηφιακή εποχή

Η ψηφιακή επανάσταση έχει καταστήσει τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα νέα παγκόσμια δίκτυα πληροφοριών πραγματικά μέσα δημιουργίας και επικοινωνίας. Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη βαδίζει παράλληλα με την ανάπτυξη περιεχομένου για τα νέα δίκτυα και ειδικά περιεχομένου με πολιτιστικό χαρακτήρα. Δίκτυα όπως το Internet διευκολύνουν την ευρεία διάδοση αυτού του περιεχομένου, δημιουργούν νέους τρόπους πρόσβασης στην καλλιτεχνική δημιουργία, και αλλάζουν ριζικά τη δομή και το περιεχόμενο της «πολιτιστικής βιομηχανίας». Η Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά δείχνει ότι τεχνολογία και πολιτισμός είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες. Δεν είναι συνεπώς παράδοξο ότι στη χώρα μας που κατέχει μεγάλο μερίδιο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, η αξιοποίηση της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών για την ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση, διαχείριση, προώθηση και προβολή του ελληνικού πολιτισμού και της σύγχρονης δημιουργίας αποτελεί σημαντική πτυχή της πολιτικής για τον πολιτισμό. Η πολιτιστική πολιτική για την Κοινωνία της Πληροφορίας στη χώρα μας επικεντρώνεται σε μια σειρά από στόχους:

- **Προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και σύγχρονης δημιουργίας.** Χρήση δικτύων όπως το Internet για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τον ελληνικό πολιτισμό και τα πολιτιστικά γεγονότα, αλλά και για την γενικότερη προβολή του Ελληνικού πολιτιστικού περιεχομένου.
- **Τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.** Χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής για την επιστημονική και διαχειριστική τεκμηρίωση μνημείων, συλλογών σε μουσεία και πινακοθήκες, εγγράφων και άλλων πολιτιστικών προϊόντων.
- **Οικονομική αξιοποίηση του πολιτιστικού περιεχομένου.** Προστασία πνευματικών δικαιωμάτων στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών εκδόσεων και χρήση των νέων τεχνολογιών για την οικονομική αξιοποίηση του πολιτιστικού περιεχομένου.
- **Καλλιτεχνική δημιουργία και έκφραση.** Στήριξη καλλιτεχνικής δημιουργίας η οποία χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες και νέους τρόπους έκφρασης σε όλους τους τομείς της πολιτιστικής δημιουργίας (θέατρο, μουσική, χορός, κινηματογράφος, εικαστικά, φωτογραφία).
- **Ενίσχυση και καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας.** Πρωτοβουλίες για την ενίσχυση και την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας με τη

χρήση των δικτύων πληροφόρησης στο νέο περιβάλλον παγκοσμιοποίησης.

- **Επαφή με την ελληνική ομογένεια.** Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για ουσιαστική επαφή με την ομογένεια (πληροφόρηση, διδασκαλία της γλώσσας, κοινές πρωτοβουλίες) και τη διαφύλαξη της ελληνικής ταυτότητας στην ψηφιακή εποχή.
- **Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004.** Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και προώθηση του ελληνικού πολιτιστικού περιεχομένου με την χρήση των νέων μέσων επικοινωνίας σε μια παράλληλη πολιτιστική Ολυμπιάδα.

7.2. Η μελλοντική μορφή της «πολιτιστικής βιομηχανίας»

Η «πολιτιστική βιομηχανία» στην Ευρώπη. Ο πολιτισμός και οι διάφοροι τομείς της καλούμενης «πολιτιστικής βιομηχανίας» έχουν μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό βάρος στην Ευρώπη. Στο σύνολο των σχετικών δραστηριοτήτων συμπεριλαμβάνονται εκτός από δραστηριότητες σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, δραστηριότητες όπως η μουσική βιομηχανία, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η οπτικο-ακουστική βιομηχανία, η λογοτεχνία και η εκδοτική βιομηχανία (ορισμένα θέματα που αφορούν αυτούς τους τομείς συζητούνται στο επόμενο κεφάλαιο). Με μια φράση η «βιομηχανία του περιεχομένου». Όλες αυτές οι πολύ δυναμικές, τόσο στον τομέα της δημιουργίας όσο και στον τομέα των υπηρεσιών, δραστηριότητες παρέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα στο πλαίσιο του παγκόσμιου ανταγωνισμού και αποτελούν πηγή πολιτιστικού πλούτου και διαφοροποίησης.

Νέοι τρόποι προσέγγισης του πολιτισμού. Η επανάσταση στην πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες η οποία μας μεταφέρει με υψηλή ταχύτητα στην Κοινωνία της Πληροφορίας, μεταλλάσσει τη δομή και το περιεχόμενο αυτής της «πολιτιστικής βιομηχανίας» δίνοντας νέες δυνατότητες καλλιτεχνικής δημιουργίας και επικοινωνίας με νέα μέσα. Η αυξανόμενη χρήση των τεχνολογιών πληροφόρησης με τη χρήση πολυμέσων επιδρά ολοένα και περισσότερο στον τρόπο που οι άνθρωποι προσεγγίζουν, αντιλαμβάνονται και κατανοούν το πολιτιστικό περιεχόμενο. Τα σύγχρονα τεχνολογικά επιτεύγματα αναμένεται να επαναπροσδιορίσουν τον παραδοσιακό ρόλο των μουσείων και των φορέων που διαχειρίζονται και κατέχουν την πολιτιστική κληρονομιά σε ότι αφορά στην τεκμηρίωση, στην παρουσίαση και στην προβολή της στο ευρύ κοινό.

Νέα πολιτιστικά προϊόντα και αγορές. Η παραγωγή πολιτιστικού περιεχομένου σε μορφή πολυμέσων θα δημιουργήσει νέα προϊόντα και νέες αγορές τόσο στην Ευρώπη όσο και στον υπόλοιπο κόσμο και κατά συνέπεια θα έχει αντίκτυπο και στην αγορά εργασίας σε τομείς όπου η προβολή του Πολιτισμού αποτελεί κρίκο της αλυσίδας παραγωγής (όπως ο τουρισμός, η εκπαίδευση, ή οι εκθέσεις). Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτιμάται ότι το 20% των Ευρωπαίων εκδηλώνει έντονο ενδιαφέρον για την πρόσβαση μέσω δικτύου στην πολιτιστική κληρονομιά. Η αγορά που δημιουργείται μόνο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μόνο για την απλή πρόσβαση στις συλλογές αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς, με προοπτική πενταετίας, υπολογίζεται ότι θα ανέρχεται στο ποσό των 2 δις EURO ετησίως.

Η πρόκληση για την Ελλάδα. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις η Ελλάδα και η Ιταλία κατέχουν το 30% της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς σε επίπεδο πνευματικών δικαιωμάτων. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η βιομηχανία ηλεκτρονικού πολιτιστικού περιεχομένου που αναπτύσσεται πλέον με ταχείς ρυθμούς μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη στη χώρα μας, ενώ επιπλέον μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη γενικότερη προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό.

7.3. Τεκμηρίωση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προβολή και αξιοποίηση του ελληνικού πολιτισμού

Μέσω του προγράμματος ΕΠΠΟΣ το Υπουργείο Πολιτισμού έχει προχωρήσει στη συστηματοποίηση της προσπάθειας για τεκμηρίωση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, χρήση των τεχνολογιών πολυμέσων για πολιτιστική εκπαίδευση και τουρισμό, καθιέρωση διαδικασιών για τον έλεγχο και την αξιοποίηση των πνευματικών δικαιωμάτων και του copyright καθώς και για την προώθηση των προϊόντων στην παγκόσμια αγορά και την προβολή του σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού. Οι δράσεις σε αυτήν την κατεύθυνση έχουν δύο στόχους:

- **Πολιτιστικό και κοινωνικό στόχο.** Μέσω της ευρείας διάχυσης της πολιτιστικής πληροφόρησης με τη χρήση των δικτύων και των πολυμέσων θα διευρυνθούν οι τρόποι παρουσίασης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης δημιουργίας.
- **Οικονομικό στόχο.** Η ορθολογική αξιοποίηση του Ελληνικού Πολιτισμού να αποφέρει οικονομικά οφέλη τόσο στο Ελληνικό Δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα (το CD-ROM που δημιούργησε το Μουσείο του Λούβρου το 1996 έχει ήδη πουλήσει περί τις 500.000 αντίτυπα με κέρδη για το Μουσείο που υπερβαίνουν τα 14,7 εκατ.

Ευρώ. Αναμένεται επίσης και σημαντική αύξηση των θέσεων εργασίας στους σχετικούς τομείς.

Οι δράσεις μέχρι σήμερα. Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη μία σειρά από δράσεις, όπως:

- *Η δημιουργία κόμβων με πολιτιστικό περιεχόμενο στο Internet.* Εκτός από τον κόμβο ΟΔΥΣΣΕΥΣ στην Αθήνα, σε μια προσπάθεια πιλοτικής γεωγραφικής επέκτασης της κάλυψης της πολιτιστικής κληρονομιάς και με την ευκαιρία της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης - Θεσσαλονίκη 1997 δημιουργήθηκε ο κόμβος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης,
- *Κόμβος για την ελληνική λογοτεχνία.* Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) από την ίδρυση του (1995) έχει δημιουργήσει κόμβο στο Internet, ενώ συμμετέχει και στο ΒΙΒΛΙΟΝΕΤ (ανώνυμη Εταιρεία με συμμετοχή εκδοτικών οργανισμών) με στόχο την ενημέρωση για όλες τις εκδόσεις που κυκλοφορούν στην Ελλάδα και με δυνατότητα παραγγελίας,
- *Παραγωγή πολιτιστικών πολυμέσων.* Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία εσωτερικής παραγωγής του πρώτου CD-ROM του Υπουργείου Πολιτισμού για την Ακρόπολη,
- *Συστήματα πληροφόρησης του κοινού.* Το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων έχει εγκαταστήσει στα πωλητήρια του σε σημαντικά Μουσεία και Αρχαιολογικούς χώρους της χώρας αυτόνομα συστήματα πληροφόρησης του κοινού (Information Points) μέσω των οποίων παρέχονται πληροφορίες για τις εκδόσεις και τα προς πώληση είδη του Οργανισμού,
- *Πνευματικά δικαιώματα.* Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας στα θέματα που αφορούν τα πνευματικά δικαιώματα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ενέργειες προς υλοποίηση. Η δεύτερη φάση υλοποίησης των έργων για την τεκμηρίωση και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, και την προβολή του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού προϋποθέτει την εγκαθίδρυση της απαραίτητης υποδομής. Τα έργα και οι δράσεις που θα υλοποιηθούν θα κινηθούν προς πολλές κατευθύνσεις:

- *Επιστημονική τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς για την παραγωγή θεματικών εικονικών δια- μουσειακών εκθέσεων.* Σε αυτή την κατεύθυνση θα δοθεί έμφαση στη δημιουργία κέντρων επιστημονικής ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης στα μουσεία και τις πινακοθήκες της χώρας. Η τεχνολογία των πολυμέσων και των δικτύων επιτρέπει τη δημιουργία

φωτογραφικές απεικονίσεις αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να παρέχεται αυτή η υπηρεσία μέσω δικτύου.

- Δημιουργία κόμβου μέσω του οποίου με διαδικασίες ηλεκτρονικού εμπορίου θα πωλούνται όλα τα προϊόντα του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων προς το κοινό του Internet.

7.4. Προστασία της ελληνικής γλώσσας, προώθηση ελληνικών θέσεων και επαφή με την ομογένεια

Η συντριπτική πλειοψηφία των πληροφοριών που διακινούνται στο Internet είναι στα Αγγλικά και προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας και η διάδοση του Internet να αντιμετωπίζονται συχνά σαν μία απειλή για την ελληνική πολιτισμική ταυτότητα, με το σκεπτικό ότι επιφέρουν την ομογενοποίηση της συμπεριφοράς και την επικράτηση της αγγλικής γλώσσας. Στην πράξη, η ταχύτατη ανάπτυξη νέων τεχνικών, η αποκέντρωση των κέντρων πληροφορίας, η δημιουργία απείρων δυνατοτήτων στα δίκτυα πληροφόρησης, ανοίγουν νέες δυνατότητες για τη διάχυση πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών που ευνοούν τον πολιτιστικό πλούτο και τη διαφοροποίηση. *Στόχος της κυβερνητικής πολιτικής είναι η χρήση των νέων δικτύων επικοινωνίας για την ενδυνάμωση της ελληνικής ταυτότητας και παρουσίας στο εξωτερικό, την προστασία της ελληνικής γλώσσας και την επαφή με την ομογένεια.* Η στρατηγική της κυβέρνησης σε αυτόν τον τομέα είναι βασισμένη στην πεποίθηση ότι η είσοδος στην Κοινωνία της Πληροφορίας δίνει νέες δυνατότητες ενδυνάμωσης της ελληνικής ταυτότητας και παρουσίας στο εξωτερικό. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινούνται και μια σειρά από δραστηριότητες με σκοπό την προστασία της ελληνικής γλώσσας στο περιβάλλον των δικτύων και την επαφή με την ομογένεια.

Ενίσχυση και καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας. Η επικράτηση της αγγλικής γλώσσας στο Διαδίκτυο εμποδίζει ως ένα βαθμό την πρόσβαση σε πληροφορίες για πολλούς Έλληνες πολίτες. Στόχος της πολιτείας είναι μια Κοινωνία της Πληροφορίας προσβάσιμη από όλους και για το σκοπό αυτό υπάρχουν ή σχεδιάζονται δραστηριότητες για την υποστήριξη ελληνικού περιεχομένου στο Διαδίκτυο:

- *Ελληνικό περιεχόμενο στο Διαδίκτυο.* Για τον εμπλουτισμό του ελληνικού περιεχομένου στο Διαδίκτυο, πέρα από τις παρεμβάσεις ενθάρρυνσης της έρευνας στην γλωσσική τεχνολογία (κεφάλαιο 3), υπάρχει και σχεδιάζεται σειρά δράσεων για την ψηφιοποίηση και ηλεκτρονική διάθεση πολιτιστικού και άλλου περιεχομένου,

- *Πρόσβαση σε πληροφορίες για την Ελλάδα.* Το Διαδίκτυο βρίσκεται ακόμα στην πρώτη περίοδο της ανάπτυξής του και εξακολουθεί να είναι δύσκολη η συλλογή πληροφοριών για συγκεκριμένα θέματα. Τα τελευταία δύο χρόνια υπάρχει μια θεαματική αύξηση των κόμβων οι οποίοι αφορούν την Ελλάδα και από την πλευρά της η πολιτεία έχει αρχίσει να διαθέτει ηλεκτρονικά σειρά πληροφοριών στα ελληνικά και σε ξένες γλώσσες.
- *Προώθηση ελληνικών θέσεων και επαφή με την ομογένεια.* Η διάσπαρτη ελληνική ομογένεια αποτελεί πλούτο αλλά και δύναμη για τη χώρα μας. Είναι απαραίτητο οι Έλληνες που εργάζονται και σπουδάζουν στο εξωτερικό αλλά και οι Έλληνες δεύτερης γενιάς να γίνουν «ενεργοί πολίτες» και να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης, πληροφόρησης και συμμετοχής στα δρώμενα στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, η σχέση αυτή είναι αμφίδρομη, και πρέπει οι Έλληνες πολίτες να έχουν τη δυνατότητα επικοινωνίας, ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών με την ελληνική ομογένεια. Ήδη, πολλοί κόμβοι ελληνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και οργανισμών στο Internet βοηθούν σε αυτήν την κατεύθυνση. Από την πλευρά της πολιτείας, οι πρωτοβουλίες εστιάζονται στους εξής στόχους:
- *Πληροφόρηση και επικοινωνία.* Μέσω του κόμβου της στο Internet, η Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού του Υπουργείου Εξωτερικών έχει αναπτύξει σειρά δράσεων πληροφόρησης και τακτικής επικοινωνίας με την ομογένεια.
- *Μάθηση από απόσταση.* Τα ελληνικά σχολεία στο εξωτερικό πάσχουν συχνά από έλλειψη καθηγητών και κατάλληλης ύλης. Στόχος είναι η ανάπτυξη και διάθεση μέσω των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

8. ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

8.1. Ένα νέο περιβάλλον για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

Από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στα μέσα επικοινωνίας. Όσο και αν οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας διεισδύουν σε ολοένα και περισσότερες πτυχές της καθημερινότητας, το πιο χειροπιαστό δείγμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας έχουν ήδη αρχίσει να μας χαρίζουν τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Νέες ευκαιρίες για τον πολίτη. Οι ψηφιακές τεχνολογίες προσφέρουν νέες δυνατότητες για προσφορά ραδιοτηλεοπτικών και άλλων υπηρεσιών. Ο τρόπος και η ίδια η έννοια της ενημέρωσης και της ψυχαγωγίας αλλάζουν με την ανάπτυξη της ψηφιακής συνδρομητικής τηλεόρασης, τον πολλαπλασιασμό των καναλιών και τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, και με την εξάπλωση του Internet, τις ηλεκτρονικές εφημερίδες και την ανταλλαγή πληροφοριών στο δίκτυο.

Νέες υποχρεώσεις της πολιτείας. Για τον απλό πολίτη η ενημέρωση και η ψυχαγωγία στο ψηφιακό τεχνολογικό περιβάλλον σημαίνει πολλαπλασιασμό των ευκαιριών ικανοποίησης των ιδιαίτερων προτιμήσεών του και υψηλή απόδοση του εξοπλισμού που διαθέτει. Για την πολιτεία όμως μεταφράζεται σε ανάγκη εξισορρόπησης στόχων οι οποίοι συχνά βρίσκονται σε αντιπαράθεση:

- Επιδίωξη της πολυφωνίας και της ελεύθερης έκφρασης μέσα από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας,
- Διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών και της συνοχής μιας δημοκρατικής κοινωνίας,
- Η ενθάρρυνση και προστασία της επιχειρηματικότητας στα νέα μέσα.

Παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και κρατικός έλεγχος. Η ράδιο τηλεοπτική ενημέρωση και ψυχαγωγία έχει μαζική απήχηση και τη δυνατότητα να επηρεάζει τις ατομικές συμπεριφορές και να διαμορφώνει έτσι μαζικές καταναλωτικές, πολιτικές κλπ. πρακτικές. Γι. Αυτό ανέκαθεν αντιμετωπιζόταν από την πολιτεία με σκεπτικισμό και καχυποψία, ενώ συχνά στο παρελθόν ο στενός έλεγχος των ραδιοτηλεοπτικών μέσων είχε χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά και αντιδημοκρατικά από το κράτος.

Διαφύλαξη της πολυφωνίας. Η πολιτεία έχει σαφή ρόλο διαφύλαξης της συνοχής και της πολυφωνίας όπως και προστασίας των μελών της σε μια δημοκρατική κοινωνία. Για το λόγο αυτό η νομοθεσία - και πολλές φορές

μάλιστα το ίδιο το Σύνταγμα - ρυθμίζει με αυστηρότητα και λεπτομέρεια τη λειτουργία των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και τα υπάγει λιγότερο ή περισσότερο σε άμεσο έλεγχο του κράτους.

Τεχνολογικοί περιορισμοί. Μέχρι πρόσφατα, εκτός από τους λόγους που καθιστούσαν αναγκαία την αυστηρή εποπτεία του ραδιοτηλεοπτικού χώρου από το κράτος υπήρχαν και φυσικοί και τεχνικοί περιορισμοί στην ανάπτυξη ραδιοτηλεοπτικών δραστηριοτήτων, όπως η σπανιότητα των συχνοτήτων και η μικρής κλίμακας αποδοτικότητα της αναλογικής τεχνολογίας, οι οποίοι έκαναν έντονη την ανάγκη αποτροπής συγκεντρώσεων οικονομικής ισχύος.

Τεχνολογική καινοτομία και μεταβολή των επιχειρηματικών δομών. Τις επιχειρηματικές δομές της υπάρχουσας ραδιοτηλεοπτικής αγοράς έρχεται να ανατρέψει πλήρως η διείδυση τεχνολογικών καινοτομιών όπως η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας στην επεξεργασία και μεταφορά του ραδιοτηλεοπτικού σήματος σε συνδυασμό με τεχνικές εφαρμογές κρυπτογράφησης του. Δημιουργούνται έτσι προϋποθέσεις επιχειρηματικής αξιοποίησης των συνήθων τεχνικών μέσων για την παροχή προς το κοινό μιας απέραντης ποικιλίας παράλληλων προγραμμάτων τα οποία θα προσανατολίζονται όχι στον μέσο τηλεθεατή, αλλά σε εξειδικευμένα ακροατήρια με ιδιαίτερες προτιμήσεις.

Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών στρέφεται από τους παραδοσιακούς τρόπους χρηματοδότησής της (όπως λ.χ. τη διαφήμιση) στην απ. ευθείας εμπορική εκμετάλλευση μικρότερων ή μεγαλύτερων «δεσμών» επί πληρωμή προγραμμάτων (pay t.v.) ή και απλώς ενός και μόνου προγράμματος (pay per view). Η σπουδαιότητα των μεταβολών αυτών δεν έγκειται μόνον στη διάνοιξη νέων επιχειρηματικών οριζόντων αλλά και –κατ' εξοχήν στην πρωτόγνωρη για τον θεατή-ακροατή δυνατότητα να καταρτίζει το ατομικό του πρόγραμμα ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, εκδηλώνοντας ενεργά τις προτιμήσεις του με τον αντίστοιχο προσανατολισμό της ατομικής του δαπάνης.

Πρόσβαση και περιεχόμενο, οι δύο πόλοι της παροχής ψηφιακών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών. Η ίδια η έννοια της κατοχής ενός ραδιοτηλεοπτικού σταθμού περιορίζεται ουσιαστικά σε αυτή της διαχείρισης μιας συνεχούς ροής ραδιοτηλεοπτικού περιεχομένου μεταξύ πολλών άλλων ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων ή νέων υπηρεσιών αμφίδρομης επικοινωνίας (λ.χ. πολυμέσων, διαδικτύου κ.α.) που προσφέρονται προς το κοινό στο πλαίσιο μίας ψηφιακής «δέσμης».

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία πρακτικά σημαίνουν ότι η δραστηριοποίηση στην αγορά ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών δεν εξαρτάται πλέον από την καθ. οιονδήποτε τρόπο κτήση του δικαιώματος χρήσης (λ.χ. με χορήγηση κρατικής άδειας) μιας από τις ελάχιστες συχνότητες του διαθέσιμου φάσματος. Σήμερα πια εξαρτάται από τη συνεργασία του προμηθευτή ραδιοτηλεοπτικού περιεχομένου (content provider) με προμηθευτές

πρόσβασης (access providers), δηλαδή με φορείς που κατέχουν ή διαχειρίζονται την αναγκαία τεχνολογική υποδομή (υπηρεσίες δικτύου, ψηφιοποίησης, συμπίεσης, πολυπλεξίας και μεταφοράς σήματος) καθώς επίσης και τεχνικές και άλλες εφαρμογές (συστήματα πρόσβασης υπό όρους, παραγωγή και διάθεση συσκευών πρόσβασης, διαχείριση δικτύων συνδρομητών, ανάπτυξη ηλεκτρονικών οδηγών προγράμματος ή διασύνδεσης εφαρμογών προγράμματος).

8.2. Απελευθέρωση και ανάγκη αναδιάρθρωσης των μηχανισμών ελέγχου της αγοράς

Οι επιπτώσεις της απελευθέρωσης της αγοράς ψηφιακών τηλεοπτικών υπηρεσιών. Δεν είναι λίγοι αυτοί που ισχυρίζονται ότι η «απελευθέρωση» της αγοράς ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών από τα τεχνολογικά της «δεσμά» χάρη στην είσοδο των νέων τεχνολογιών θα πρέπει να συνοδευτεί και από μια αντίστοιχη πλήρη «απελευθέρωσή» της από τα παλαιά της θεσμικά «δεσμά». Είναι ωστόσο αμφίβολο αν η θεσμική «απελευθέρωση» των ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών θα ήταν σε θέση να εξασφαλίσει, χάρη στους αυτοματισμούς της αγοράς, την ικανοποίηση των προτιμήσεων των θεατών λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία που παρουσιάζει η εναρμόνιση της ακώλυτης επιχειρηματικής δραστηριότητας με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την πολιτιστική πολυμέρεια και την ίδια τη δημοκρατική πολυφωνία.

Συγκέντρωση κεφαλαίου και κυριαρχία στις αγορές. Το πρόβλημα της διάρθρωσης των νέων αγορών ψηφιακών τηλεοπτικών υπηρεσιών είναι μεγάλο. Μολονότι η διείσδυση των νέων τεχνολογιών παρέχει την ευκαιρία κερδοφόρου δραστηριοποίησης μικρών επιχειρήσεων τεχνολογικής αιχμής για παροχή πρόσβασης ή για παροχή εξειδικευμένου περιεχομένου, τόσο η αγορά παροχής πρόσβασης όσο και η αγορά περιεχομένου εμφανίζουν διεθνώς ιδιαίτερα έντονες τάσεις οριζόντιας και κάθετης συγκέντρωσης.

Συγκεντρωτικές τάσεις στην παροχή πρόσβασης και περιεχομένου. Από την πλευρά της παροχής περιεχομένου επιχειρηματικοί κολοσσοί αποκτούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μεγάλων πακέτων ψυχαγωγικών παραγωγών ιδιαίτερης αποδοτικότητας (λ.χ. παραγωγές ΗΠΑ) ή τα δικαιώματα μετάδοσης σημαντικών αθλητικών γεγονότων εξασφαλίζοντας έτσι και τον έλεγχο των επιμέρους τηλεοπτικών σταθμών. Παράλληλα ισχυρά επιχειρηματικά σύνολα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της συνδρομητικής τηλεόρασης επεκτείνουν σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο το δίκτυό τους με θυγατρικές εταιρείες.

Όσον αφορά στην παροχή πρόσβασης, οι επενδύσεις μεγάλης κλίμακας που απαιτούνται για την ανάπτυξη των τεχνολογικών υποδομών μοιραία καθιστούν απρόσιτη τη σχετική αγορά σε μικρούς «παίκτες» ενώ οι λοιπές

υπηρεσίες πρόσβασης απορροφώνται από μεγάλους τηλεπικοινωνιακούς ή ραδιοτηλεοπτικούς φορείς.

Τέλος, η σύγκλιση των τεχνολογιών απονέμει στους παροχείς πρόσβασης τον κυρίαρχο ρόλο του φύλακα των πυλών (gatekeepers) απ. όπου οι προμηθευτές περιεχομένου είναι υποχρεωμένοι να διέλθουν για να διανείμουν την προσφερόμενη υπηρεσία τους στο κοινό τους. Έτσι είναι σε θέση να υπαγορεύουν προνομιακά τους σχετικούς όρους πρόσβασης και να επηρεάζουν τις σχετικές αγορές περιεχομένου τόσο ως προς την κατεύθυνση του εμπορικού αποκλεισμού ορισμένων (ιδίως όταν οι προμηθευτές πρόσβασης είναι οι ίδιοι και προμηθευτές περιεχομένου) όσο και ως προς την κατεύθυνση της πολιτικής ή πολιτισμικής χειραγώγησης των ακροατηρίων.

Η ανάγκη αναδιάρθρωσης των μηχανισμών ελέγχου της αγοράς. Η εθνική μας νομοθεσία ήδη από το 1995 διαθέτει ένα αξιόλογο οπλοστάσιο για την αντιμετώπιση των συγκεντρωτικών τάσεων. Η πρόσφατη αναθεώρηση του Συντάγματος επιβεβαίωσε με τον πιο πανηγυρικό τρόπο τον σταθερό προσανατολισμό των θεσμικών εγγυήσεων της μαζικής ενημέρωσης στην προστασία της πολυφωνίας και του ανταγωνισμού. Το σύστημα των θεσμικών αυτών εγγυήσεων στηρίζεται αφ. ενός στην διαφάνεια του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και της χρηματοδότησης των μέσων και, αφ. ετέρου στην καθιέρωση σειράς κωλυμάτων και ασυμβιβάστων που αποβλέπουν στην αποφυγή της συγκέντρωσης στα ίδια πρόσωπα της ιδιοκτησίας ή διεύθυνσης περισσοτέρων μέσων ή άλλων ιδιοτήτων, η σύγχυση των οποίων εγκυμονεί κινδύνους.

Ωστόσο, οι δραστικές μεταβολές στην αγορά ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών που επιφέρει η έλευση της Κοινωνίας της Πληροφορίας αναδεικνύει την ανάγκη συμπλήρωσης ή και μερικής αντικατάστασης των υφιστάμενων θεσμικών εγγυήσεων με ευέλικτους μηχανισμούς που θα αποβλέπουν λιγότερο στην επιβολή προκαταβολικών εμποδίων στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης με βάση τους εικαζόμενους κινδύνους και περισσότερο στην άμεσο, ακριβή και αποτελεσματικό εντοπισμό και άρση της αθέμιτης επιρροής που τυχόν ασκείται πραγματικά στην αγορά και στο σχηματισμό των πολιτικών ή καταναλωτικών προτιμήσεων των πολιτών.

Το θεσμικό πλαίσιο της παροχής συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών. Ο προβληματισμός αυτός οδήγησε την κυβέρνηση στη συνολική ρύθμιση της αγοράς συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών ήδη από το 1998, προσδίδοντας έτσι στη χώρα μας την πρωτοπορία μεταξύ των ευρωπαϊκών εταίρων της όσον αφορά στην νομοθετική αντιμετώπιση των ζητημάτων που εγείρει η διεξόδωση των νέων τεχνολογιών στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Με τη ρύθμιση αυτή καθιερώνεται ένα διαφανές και αντικειμενικό σύστημα για την παροχή συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών ενώ αναδιοργανώνονται και συμπληρώνονται οι υφιστάμενες θεσμικές εγγυήσεις νομιμότητας στη λειτουργία της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς ώστε να

ανταποκρίνονται με πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο στα ζητήματα που θέτουν οι ραγδαίες εξελίξεις στην ραδιοτηλεοπτική αγορά. Οι ρυθμίσεις:

- αναγνωρίζουν την ποικιλία των επιχειρηματικών και τεχνικών δραστηριοτήτων και την ποικιλία των εταιρικών σχημάτων ή επιχειρηματικών συνεργασιών με τις οποίες οργανώνεται το εγχείρημα
- λαμβάνουν υπόψη τους τη διαφοροποίηση μεταξύ παροχής πρόσβασης και περιεχομένου και μεταθέτουν τους προβλεπόμενους από το νομοθετικό πλαίσιο της παραδοσιακής ραδιοτηλεόρασης περιορισμούς και ασυμβίβαστα, στις σχέσεις μεταξύ επιχειρηματικών παραγόντων, που θέτουν σε πραγματικό κίνδυνο τον ελεύθερο ανταγωνισμό και την πολυφωνία. Το βάρος έτσι των μηχανισμών ελέγχου της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς μεταφέρεται από την επιδίωξη πλήρους διαφάνειας, μέσω ονομαστικοποιήσεων, στην απετροπή της πραγματικής επικυριαρχίας, ενός επιχειρηματικού συνόλου στις σχετικές αγορές. Ταυτόχρονα, προσδιορίζονται και εξειδικεύονται τα κριτήρια που επιτρέπουν την αποτελεσματική διαπίστωση τέτοιων καταχρήσεων στη ραδιοτηλεοπτική αγορά.

Παρά την πληρότητά του σε ότι αφορά στη ρύθμιση της αγοράς συνδρομητικών ράδιο-τηλεοπτικών υπηρεσιών, το νέο νομικό πλαίσιο δεν αποπειράται τη ρύθμιση των αμφίδρομων υπηρεσιών επικοινωνίας, ενημέρωσης, ψυχαγωγίας ή διευκόλυνσης εμπορικών συναλλαγών οι οποίες ενδέχεται να αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ίδιας τεχνολογικής και επιχειρηματικής δομής χάρη στη σύγκλιση των τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας και μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η πολιτεία, καθοδηγούμενη και από τον προσανατολισμό που υποδεικνύει η προγραμματική αναφορά του αναθεωρημένου Συντάγματος στο δικαίωμα όλων για συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας, δεσμεύεται για τη συμπλήρωση του νομοθετικού πλαισίου στο εγγύς μέλλον.

8.3. Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και διασφάλιση της πολιτικής και πολιτισμικής πολυφωνίας

Πολυφωνία και δημοκρατικές αξίες. Οι συνέπειες ενεργειών οι οποίες αντιβαίνουν στον ελεύθερο ανταγωνισμό στο χώρο της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς αγγίζουν την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών και την ίδια την ποιότητα της δημοκρατίας. Η προστασία των θεμελιωδών αυτών αξιών συνδέεται μέσα στην Κοινωνία της Πληροφορίας με την ταυτόχρονη διασφάλιση του ελεύθερου ανταγωνισμού οικονομικών πρωτοβουλιών, πολιτικών αντιλήψεων και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων.

Σύστημα εγγύησης των δικαιωμάτων. Το σύστημα εγγύησης των δικαιωμάτων αυτών συγκροτείται όχι μόνο από τους κανόνες που αφορούν την «εξωτερική πολυμέρεια» αλλά και από κανόνες που αφορούν την «εσωτερική πολυμέρεια» (περιεχόμενο προγραμμάτων κλπ.): κάθε είδους παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών προς το κοινό πρέπει να ανταποκρίνεται κατά περιεχόμενο σε ορισμένους ελάχιστους όρους που συνδέονται με τα μείζονα κοινωνικά αγαθά της αξίας του ανθρώπου, της δημοκρατίας και της πολιτισμικής ποικιλομορφίας.

Γι' αυτό και η ρύθμιση της αγοράς συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών επεξέτεινε και στις νέες μορφές μαζικής ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, τις οποίες αφορά, όλες τις εγγυήσεις που το νομοθετικό πλαίσιο της παραδοσιακής ραδιοτηλεόρασης προβλέπει για την προστασία της προσωπικότητας, της αξιοπρέπειας και του ιδιωτικού βίου των τηλεθεατών-ακροατών, την προστασία των ανηλίκων και των προσώπων με ειδικές ανάγκες, την προστασία του καταναλωτή κλπ. Την επέκταση των εγγυήσεων και της προστασίας των συνταγματικών δικαιωμάτων των πολιτών σε κάθε μορφή μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, όπως λ.χ. στην περίπτωση των ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων μέσω Διαδικτύου, στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας, προάγει και επισφραγίζει η πρόσφατη συνταγματική κατοχύρωση του γενικού δικαιώματος στην πληροφόρηση και στη συμμετοχή στη Κοινωνία της Πληροφορίας. Την εξειδίκευση των δικαιωμάτων αυτών και των σχετικών εγγυήσεων πρόκειται να ρυθμίσει ειδικός νόμος την ψήφιση του οποίου προβλέπουν τα σχετικά άρθρα του Συντάγματος, σε σύντομο χρόνο.

Η ρυθμιστική αρχή. Η πολύπλοκη φύση των τεχνολογικών καινοτομιών και των νέων μορφών συναλλακτικής δραστηριότητας αλλά και των ζητημάτων δεοντολογίας όσον αφορά στο διακινούμενο περιεχόμενο (λ.χ. προστασία ιδιωτικού βίου και παιδικής ηλικίας) εντείνει τις ανάγκες της εποπτείας της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η πολιτεία έκρινε ότι τον ρόλο αυτό μπορεί να διαδραματίσει το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης γι. αυτό, τόσο με την ψήφιση του Ν. 2863/2000 όσο και με την πρόσφατη αναθεώρηση, κατοχύρωσε την πλήρη ανεξαρτησία του από την υπόλοιπη διοίκηση και του απένειμε την αποκλειστική αρμοδιότητα ελέγχου της λειτουργίας των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κάθε μορφής, ασχέτως της χρησιμοποιούμενης από αυτούς τεχνολογίας μετάδοσης, καθώς και την αποκλειστική αρμοδιότητα επιβολής αυστηρών κυρώσεων σε όσους εξ αυτών παραβιάζουν την κείμενη νομοθεσία.

Έλεγχος και Κοινωνία των Πολιτών. Με παράλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες, η Πολιτεία μερίμνησε για την ενθάρρυνση νέων και διάχυτων στο κοινωνικό σώμα θεσμών και μορφών ελέγχου του περιεχομένου των μεταδιδόμενων ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Πρόκειται κατ. αρχήν για τον αυτοέλεγχο που καλούνται πλέον να ασκήσουν τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης και οι ενώσεις μέσω των Επιτροπών Δεοντολογίας που μπορούν πλέον να ιδρύουν με πρωτοβουλία τους με βάση σχετικές συμβάσεις αυτοδέσμευσης. Ταυτόχρονα όμως επιδιώκεται και η τόνωση και διευκόλυνση

της εποπτείας των γονέων στα ανήλικα τέκνα τους μέσω της κατάλληλης αναλυτικής κατά κατηγορίες σήμανσης της καταλληλότητας των μεταδιδόμενων προγραμμάτων. Η επέκταση και εξειδίκευση των μέσων ελέγχων και της προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη καθώς και της τόνωσης της ευαισθησίας και εγρήγορσης της κοινωνίας των πολιτών στο πεδίο των νέων μορφών ηλεκτρονικής μαζικής επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, βρίσκεται μέσα στις βασικές προτεραιότητες της ενεργού πρωτοβουλίας για τη νομοθετική ρύθμιση της συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Σύγκλιση των ρυθμιστικών αρχών. Η σύγκλιση της τεχνολογίας των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και της πληροφορικής δημιουργεί διαρκώς νέες υπηρεσίες, η ταξινόμηση των οποίων, σε μια από τις κατηγορίες είναι εξαιρετικά δυσχερής ή και αδύνατη. Το φαινόμενο αυτό, το οποίο διαρκώς εντείνεται και επεκτείνεται με την διείσδυση της Κοινωνίας της Πληροφορίας στη καθημερινή μας ζωή έχει ως συνέπεια την έντονη ασάφεια όσον αφορά στο ποια είναι η εκάστοτε αρμόδια ρυθμιστική και ελεγκτική αρχή. Γι' αυτό και στο πλαίσιο του προβληματισμού που αναπτύσσεται σχετικά με το περιεχόμενο της νομοθετικής πρωτοβουλίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας, περίοπτη θέση κατέχει η συζήτηση σχετικά με την σκοπιμότητα της θεσμικής σύγκλισης ή και συγχώνευσης των σήμερα υφιστάμενων εκ παραλλήλου αρμοδίων ανεξαρτήτων αρχών.

8.4. Ο ρόλος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης

Παρά τα μέτρα της πολιτείας για τη διασφάλιση του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού και της πολιτικής και πολιτισμικής πολυφωνίας, την προστασία της προσωπικότητας του πολίτη και των ανηλίκων, την αντικειμενικότητα της ενημέρωσης και την ποιότητα της ψυχαγωγίας, η αγορά των συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών εμφανίζει ορισμένες τάσεις που υπονομεύουν την προοπτική να καταστεί η Κοινωνία της πληροφορίας μια πραγματική Κοινωνία των Πολιτών.

Πρόσβαση για όλους. Η εμπορική αποδοτικότητα της συνδρομητικής ραδιοτηλεόρασης δημιουργεί ισχυρές τάσεις μετακίνησης των σημαντικότερων ενημερωτικών και ψυχαγωγικών παραγωγών προς συνδρομητικούς σταθμούς. Έτσι μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες που αδυνατούν να ανταποκριθούν στην επιβάρυνση περισσοτέρων ή και μιας συνδρομής στερούνται όχι μόνο της πρόσβασης στα σημαντικότερα περιεχόμενα που διατίθενται στην αγορά αλλά και της πλούσιας πολιτισμικής διαπαιδαγώγησης που είναι απαραίτητη για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία των Πολιτών.

Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η εξασφάλιση της πρόσβασης του καθενός σε minimum αντικειμενικής ενημέρωσης και ποιοτικής ψυχαγωγίας καθώς και η τόνωση των δεσμών πολιτικής και κοινωνικής αλληλεγγύης αποτέλεσε ανέκαθεν και θα εξακολουθεί να αποτελεί στο μέλλον κατ' εξοχήν αντικείμενο δημόσιας λειτουργίας. Αυτός είναι και ο κύριος ρόλος που αναλαμβάνει η δημόσια ραδιοτηλεόραση μέσα στην Κοινωνία της Πληροφορίας: ένας ρόλος που περιλαμβάνει τόσο την παραγωγή πολιτισμικά ποικιλόμορφων και υψηλής ποιότητας ενημερωτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων, όσο και τη μετάδοσή τους σε ελεύθερης λήψης και καθολικά προσβάσιμους διαύλους.

Ο ρόλος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης δεν περιορίζεται μόνον στην εξασφάλιση της καθολικότητας της υπηρεσίας αλλά επεκτείνεται και - με γνώμονα πάντα τη σωστή διαχείριση του δημοσίου χρήματος -- στη δυναμική εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών στην κατεύθυνση της ανάπτυξης συνδρομητικών προγραμμάτων με προσιτούς στο ευρύ κοινό όρους πρόσβασης. Τα προγράμματα αυτά θα αποσκοπούν τόσο στη διάσωση πολιτισμικών ιδιομορφιών ή μορφών λόγου και τέχνης με περιορισμένη εμπορική απήχηση (λ.χ. όπερα, παραδοσιακή μουσική κ.α.) αλλά και στην ανάδειξη πρωτοποριακών καλλιτεχνικών ρευμάτων με εξειδικευμένα ακροατήρια (σύγχρονη κλασική μουσική, μοντέρνο θέατρο, χορός κλπ).

Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτεία δίνει στη δημόσια ραδιοτηλεόραση τη δυνατότητα να εισέλθει στην Κοινωνία της Πληροφορίας εξασφαλίζοντάς της πιστώσεις, προερχόμενες από τα οικονομικά ανταλλάγματα που καταβάλουν οι κάτοχοι άδειας παροχής συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα ενεργού συμμετοχής του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα στην αγορά συνδρομητικών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών με την ίδρυση για το σκοπό αυτό θυγατρικής εταιρείας στην οποία θα μπορούν να συμμετέχουν και άλλοι δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς, που κατέχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία ή διαθέτουν ελκυστικά για το κοινό πακέτα προγράμματος.

Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογικών δυνατοτήτων που διανοίγει η Κοινωνία της Πληροφορίας και η σύγκλιση των τεχνολογιών δεν περιορίζεται στο πεδίο της παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού αλλά επεκτείνεται και στον καθοδηγητικό ρόλο και στη διοργάνωση υποδειγματικών επιχειρηματικών συνεργασιών με άλλους ιδιωτικούς παροχείς πρόσβασης ή περιεχομένου που ανήκει στην δημόσια ραδιοτηλεόραση. Στην κατεύθυνση αυτή ακριβώς κινείται και η σύσταση θυγατρικής εταιρείας της ελληνικής δημόσιας τηλεόρασης με σκοπό την ανάπτυξη συνεργασιών για την παροχή ψηφιακών ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών.

Τέλος, η ανάγκη εξασφάλισης της καθολικής πρόσβασης του κοινού στα προγράμματα που είναι ουσιώδη για την πλήρη συμμετοχή του στην κοινωνική ζωή είναι πηγή όχι μόνο υποχρεώσεων για το κράτος αλλά και περιορισμών για τους ιδιώτες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της συνδρομητικής ράδιο-τηλεόρασης.

Χαρακτηριστικότερη περίπτωση τέτοιων περιορισμών ίσως αποτελεί η επιβαλλόμενη από την Οδηγία 97/36 Ε.Ε. απαγόρευση της άσκησης εκ μέρους

των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών αποκλειστικών δικαιωμάτων για τη μετάδοση μεγάλων αθλητικών ή πολιτιστικών γεγονότων κατά τρόπο που το ευρύ κοινό να μην έχει τη δυνατότητα γενικευμένης ελεύθερης πρόσβασης.

---

9. Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΜΟΧΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

9.1. Ισότιμη συμμετοχή των περιφερειών στον παγκόσμιο ιστό

Κοινωνία της Πληροφορίας και περιφερειακή πολιτική. Αν πρέπει να επιλέξουμε έναν τομέα στον οποίο μπορεί κατεξοχήν να συμβάλει η ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας, τότε αυτός της περιφερειακής πολιτικής εμφανίζεται ως ο καταλληλότερος. Σε ποιο άλλο πεδίο έχει μεγαλύτερη σημασία η απελευθέρωση από τους γεωγραφικούς περιορισμούς που υπόσχονται οι νέες τεχνολογίες; Οι απομακρυσμένοι «πλησιάζουν» το κέντρο, όσοι είναι απομονωμένοι έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν, το κόστος «μετακίνησης» από και προς δυσπρόσιτες περιοχές μειώνεται, όσοι δεσμεύονται από την έλλειψη τοπικών ευκαιριών έχουν στη διάθεσή τους όχι μόνον εθνικούς αλλά και παγκόσμιους πόρους, οι μικροί μπορούν να ανταγωνιστούν τους μεγάλους.

Από την περιφερειακή ανάπτυξη στην ισότιμη συμμετοχή. Τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών και οι συναφείς υπηρεσίες αναδεικνύονται ήδη σε ρόλο ισοδύναμο με τις συνηθισμένες συγκοινωνιακές υποδομές, όπως οι αυτοκινητόδρομοι, το σιδηροδρομικό δίκτυο και οι λιμενικές εγκαταστάσεις. Η ίδια η φύση της νέας τεχνολογίας, που αποδεσμεύει από τοπικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς, προσφέρει την αφορμή για δραστικό μετασχηματισμό του οικονομικού και κοινωνικού γίγνεσθαι. Στο πλαίσιο αυτό, δεν τίθεται πλέον θέμα «περιφερειακής ανάπτυξης» με την καθιερωμένη έννοια του όρου, αλλά ισότιμης συμμετοχής όλων στον παγκόσμιο χώρο, όπου αναδεικνύονται νέες δομές, υπηρεσίες και φορείς.

Όπως η χώρα μας στο σύνολό της καλείται να αντιμετωπίσει στο πλαίσιο της αναδυόμενης Κοινωνίας της Πληροφορίας τα προβλήματα που προκαλούνται από τη γεωγραφική της θέση και την απόστασή της από τα διεθνή κέντρα αποφάσεων, έτσι καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε κατ. αναλογία και τα προβλήματα που υπάρχουν στο εσωτερικό της, όσον αφορά στη σχέση των διαφόρων περιφερειών με το κέντρο.

Βασικός σκοπός της πολιτικής για την Κοινωνία της Πληροφορίας στις περιφέρειες είναι ο περιορισμός της απομόνωσης και η ένταξή τους στον παγκόσμιο χώρο μέσω της διαμόρφωσης συγκεκριμένου σχεδίου ανά περιφέρεια με άξονες:

- την αξιοποίηση των τοπικών ιδιομορφιών και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων,
- την ενίσχυση των επενδύσεων στους τομείς της υποδομής, της παραγωγής και της χρήσης προϊόντων, εφαρμογών και υπηρεσιών για την Κοινωνία της Πληροφορίας,

- τη βελτίωση της ποιότητας ζωής,
- την ενίσχυση της συμμετοχής των κατοίκων στα κοινά, καθώς και την προώθηση γενικότερων εθνικών στόχων

Οι εφαρμογές της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην περιφέρεια.

Στο πλαίσιο αυτό, όλοι οι τομείς δράσης που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια έχουν εφαρμογή στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο. Η αποτελεσματικότερη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και η καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, η αναβάθμιση όλων των επιπέδων της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η πληρέστερη παροχή υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, η τόνωση όλων σχεδόν των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, η ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, η προβολή και η διάδοση του τεράστιου πολιτιστικού πλούτου της χώρας μας, η διαχείριση των φυσικών μας πόρων, και, βέβαια, η αύξηση των δυνατοτήτων ενημέρωσης και συμμετοχής στα κοινά είναι θέματα που αντιμετωπίζονται όχι μόνον στο εθνικό, αλλά και στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

9.2. Θεσμικό και αναπτυξιακό πλαίσιο για την ανάληψη πρωτοβουλιών

Η ανάπτυξη της περιφέρειας, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η Κοινωνία της Πληροφορίας, είναι βασικός σκοπός της κυβερνητικής πολιτικής. Οι γεωγραφικές, δημογραφικές, διοικητικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας εμφανίζονται ανάγλυφα στο περιφερειακό επίπεδο και συνιστούν πρόκληση ενόψει των δυνατοτήτων της.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιφέρειας. Οι ελληνικές περιφέρειες διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους, όχι μόνον από πλευράς οικονομικής ανάπτυξης αλλά και από πλευράς χαρακτηριστικών και ενδογενούς δυναμικού. Διαφοροποιήσεις εμφανίζονται, επίσης, στο εσωτερικό της ίδιας περιφέρειας, καθώς άλλες περιοχές είναι πλούσιες και άλλες φτωχότερες, διαφορετικά προβλήματα απασχολούν τις νησιωτικές και άλλα τις ορεινές ή τις πεδινές περιφέρειες, ορισμένες χαρακτηρίζονται από αγροτικό, άλλες από βιομηχανικό ή τουριστικό χαρακτήρα.

Η Ελλάδα στην Ευρώπη και στα Βαλκάνια. Η συμμετοχή της χώρας μας στις διαδικασίες που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ενοποίηση, αλλά και η γεωγραφική και ιστορική της θέση κοντά στις άλλες χώρες των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου είναι δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν το ρόλο της στις εξελίξεις. Τα χαρακτηριστικά αυτά συντελούν

ώστε η Ελλάδα να αναδεικνύεται σε κέντρο ανάπτυξης της ευρύτερης γεωγραφικά περιοχής και του αντίστοιχου οικονομικού χώρου, με ρόλο συντονιστικό για τις σχετικές κοινοτικές πρωτοβουλίες.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη μνεία αρμόζει στη σημασία των Περιφερειών της βόρειας Ελλάδας για την επίτευξη του συγκεκριμένου ρόλου, αφού οι περιοχές αυτές αποτελούν τις πύλες της χώρας μας αλλά και της Ε.Ε. προς τις άλλες χώρες των Βαλκανίων και του Εύξεινου Πόντου. Η προώθηση και υλοποίηση φιλόδοξων έργων μεγάλης κλίμακας στους τομείς των επικοινωνιών και των εφαρμογών για την Κοινωνία της Πληροφορίας θα πρέπει να συνδυάζονται με ανάλογους άξονες και «εξόδους» προς τις άλλες Βαλκανικές και τις Παραευξείνιες χώρες, ενώ ανάλογη μέριμνα απαιτείται στο σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων σε περιφέρειες όπως η Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου όσον αφορά στις άλλες χώρες της Ανατολικής Μεσογείου.

~~Οι νέες τεχνολογίες θα εντείνουν ή θα μειώσουν τις περιφερειακές ανισότητες.~~ Στην Κοινωνία της Πληροφορίας διαφαίνονται αυξημένες δυνατότητες άρσης της απομόνωσης, διεθνών ή διασυνοριακών συνεργασιών, νέων ευκαιριών απασχόλησης και οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και εξασφάλισης ίσων ευκαιριών στις επερχόμενες εξελίξεις. Εντούτοις, ο τρόπος με τον οποίο θα λειτουργήσει η άρση της απομόνωσης εξαρτάται από τον δυναμισμό του τοπικού παραγωγικού ιστού και από την ικανότητα των επιχειρήσεων μιας περιφέρειας να διευρύνουν τις αγορές τους και να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά σε μία ευρύτερη, εθνική ή υπερεθνική, αγορά.

Στις περιφέρειες εκείνες που εμφανίζουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή υστέρηση, που δεν διαθέτουν ελάχιστο όριο «κρίσιμης μάζας» τοπικού επιχειρηματικού δυναμικού και υποδομών και οι οποίες υστερούν σημαντικά από πλευράς διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, απαιτούνται παρεμβάσεις που θα επιταχύνουν τους ρυθμούς εξέλιξης ώστε να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι περιθωριοποίησης.

Πολιτικό πλαίσιο των παρεμβάσεων. Το πολιτικό πλαίσιο των κυβερνητικών παρεμβάσεων καθορίζεται από τη συνεχή ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, σε συνδυασμό με τη δημιουργία ισχυρών δήμων. Για το σκοπό αυτό, προωθήθηκαν και εφαρμόζονται ήδη τόσο ο Νόμος για την Περιφέρεια (2503/97), όσο και το Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» (Ν. 2539/97) για την ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

Με τις μεταρρυθμίσεις αυτές η περιφερειακή διοικητική μονάδα αναλαμβάνει το βάρος των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, λειτουργώντας σαν συνδετικός κρίκος ανάμεσα στις τοπικές ανάγκες και στις μεγάλες εθνικές προτεραιότητες. Οι νέοι δήμοι κατοχυρώνονται ως ισχυρά πολιτικά όργανα και ενιαίο κέντρο διοίκησης, με μέγεθος και οικονομικά μέσα κατάλληλα για αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων που αφορούν στις τοπικές υποθέσεις, τη βελτίωση της οργάνωσης και των υπηρεσιών τους και την ολοκληρωμένη προσέγγιση του τοπικού αναπτυξιακού σχεδιασμού, με αμεσότερη δημοκρατική συμμετοχή.

Αναπτυξιακές και επενδυτικές παρεμβάσεις. Το αναπτυξιακό και επενδυτικό σκέλος των παρεμβάσεων στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο εκφράζεται τόσο μέσα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ν. 2680/00) όσο και από τον ανανεωμένο αναπτυξιακό νόμο (2601/98) για τις ιδιωτικές επενδύσεις στις διάφορες περιοχές της χώρας. Οι θεσμικές, πολιτικές και αναπτυξιακές αυτές παρεμβάσεις δημιουργούν νέο περιβάλλον για την ανάπτυξη των ελληνικών περιφερειών. Στο περιβάλλον αυτό που ευνοεί την αποκέντρωση της εξουσίας και την προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών, η σημασία των εφαρμογών προς την Κοινωνία της Πληροφορίας πολλαπλασιάζεται, με την εξασφάλιση τριών προϋποθέσεων:

- *Απαραίτητη τεχνολογική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη σύγχρονης τηλεπικοινωνιακής αλλά και ραδιοτηλεοπτικής υποδομής η οποία να καλύπτει το σύνολο σχεδόν της χώρας με ελάχιστο σύνολο υπηρεσιών σε προσιτές τιμές.*
- *Απαραίτητη κοινωνική και δημοκρατική προϋπόθεση είναι η σε βάθος ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την αναγκαιότητα του εκσυγχρονισμού και, ταυτόχρονα, για την ενίσχυση της δυνατότητας απορρόφησης των νέων τεχνολογιών σε συγκεκριμένους τομείς,*
- *Τέλος, απαιτούμενη οργανωτική και λειτουργική προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση επιτόπιας παρουσίας ενημερωμένων χειριστών. (γιατρών, δασκάλων) όπου αναπτύσσονται εφαρμογές για την Κοινωνία της Πληροφορίας (βλ. Κεφάλαια 3 και 6).*

9.3. Άξονες δράσεων και αρχές εφαρμογής

Με βάση τα παραπάνω, τα βασικά σημεία του πλαισίου πολιτικής για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην περιφέρεια είναι τρία:

- *Κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου και σχεδίου δράσεων για την Κοινωνία της Πληροφορίας σε κάθε περιφέρεια, με προσήλωση στις τοπικές ιδιαιτερότητες, τη διάρθρωση των τοπικών συστημάτων παραγωγής, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τις ανάγκες κάθε περιφέρειας αλλά και συγκεκριμένων περιοχών μέσα σε μία περιφέρεια,*
- *Εκπόνηση και εφαρμογή προγράμματος ενημέρωσης και κινητοποίησης, ώστε να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν ευρύτερη συμμετοχή όλων των τοπικών κοινωνικών εταίρων στην κατάρτιση και υλοποίηση των σχεδίων,*

- *Συγκρότηση μηχανισμού παρακολούθησης και συντονισμού των προγραμμάτων για την Κοινωνία της Πληροφορίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των Περιφερειών και των δύο βαθμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και της αναγκαίας συστράτευσης ιδιωτικού, κοινωνικού και δημόσιου τομέα κάθε περιφέρειας στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Ο μηχανισμός αυτός θα αποτελεί μέρος του ευρύτερου συστήματος παρακολούθησης των δράσεων για την Κοινωνία της Πληροφορίας (βλ. Κεφάλαιο 12).*

Στόχος: η διαμόρφωση ρεαλιστικής στρατηγικής. Στόχος των σχεδίων αυτών είναι η διαμόρφωση ρεαλιστικής στρατηγικής και η εξειδίκευσή της σε συγκεκριμένες εφαρμογές, διασφαλίζοντας την ευρεία συμμετοχή του τοπικού δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να αντιμετωπίζεται όχι μόνον η θέση της συγκεκριμένης περιφέρειας σε σχέση με τις υπόλοιπες, αλλά και η τυχόν εσωτερική (οικονομική, γεωγραφική και κοινωνική) ανομοιογένεια διαφορετικών περιοχών της περιφέρειας (όπως, για παράδειγμα, στα νησιά του Αιγαίου, όπου υπάρχει κάποια διαφοροποίηση από νησί σε νησί ή της Στερεάς Ελλάδας, αναφορικά με την Ευρυτανία, την Εύβοια και τις «εσωτερικές» ζώνες της Φωκίδας).

Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης (κοινωνικής, οικονομικής, τεχνολογικής, κ.λπ.), των αναγκών και των απαιτήσεων, σε συνδυασμό με την πλήρη καταγραφή συναφών δράσεων και έργων που εκτελούνται σε κάθε περιφέρεια, αποτελούν το θεμέλιο για να διατυπωθεί η στρατηγική προοπτική και ρεαλιστικά σενάρια ένταξης νέων υπηρεσιών και εφαρμογών της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Εξειδίκευση σε περιορισμένες εφαρμογές. Τα σχέδια των Περιφερειών για την Κοινωνία της Πληροφορίας θα πρέπει να εξειδικευτούν για συγκεκριμένο αριθμό επιλεγμένων εφαρμογών με την εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας που θα αποτελέσουν τη βάση του σχεδίου εφαρμογής. Κάθε μία από τις μελέτες αυτές θα πρέπει να αντιμετωπίζει διεξοδικά θέματα όπως το ευρύτερο περιβάλλον της υπό διερεύνηση εφαρμογής, τα χαρακτηριστικά των χρηστών, τις πιθανές τους ανάγκες, το μέγεθος της απαιτούμενης προσπάθειας για την κάλυψη των αναγκών, κλπ.

Τα Περιφερειακά Σχέδια για την Κοινωνία της Πληροφορίας θα πρέπει να παρουσιάζουν συγκεκριμένη πολιτική για την ανάπτυξη της προσφοράς και της παραγωγής νέων τεχνολογιών, της τηλεπικοινωνιακής υποδομής και της ζήτησης για νέες υπηρεσίες.

Επικοινωνία και πληροφόρηση. Σε καθεστώς ελλειμματικής γνώσης και ενημέρωσης δυσχεραίνεται η διεύθυνση και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας, προκαλούνται αντιστάσεις που στηρίζονται στην προκατάληψη και την άγνοια, περιορίζεται η δυνατότητα συμμετοχής

στη λήψη αποφάσεων και στις επιλογές που εν τέλει θα καθορίσουν το πρόσωπο της νέας κοινωνίας. Χωρίς να παραγνωρίζεται η σημασία άλλων ζητημάτων, η πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται πλέον σαν κάτι απόμακρο ή σαν πολυτέλεια. Οι δυσκολίες και τα προβλήματα άγνοιας ή προκατάληψης εμφανίζονται, συνήθως, εντονότερα στο τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο όπου, όμως, μπορούν και πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο συγκεκριμένων και εστιασμένων δράσεων.

Για το σκοπό αυτό και παράλληλα με την εκπόνηση του σχεδίου, σε κάθε Περιφέρεια θα σχεδιάζονται και θα διεξάγονται ενέργειες πληροφόρησης και εκπαίδευσης / ενημέρωσης των τοπικών κοινωνιών, ώστε να εξασφαλιστεί η συστράτευση ιδιωτικού, κοινωνικού και δημόσιου τομέα της περιφέρειας στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προωθηθούν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες δράσεις:

- ~~Ενημερωτικές εκδόσεις, γενικού, εκλαϊκευμένου και εξειδικευμένου περιεχομένου (για διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας ή κατηγορίες πληθυσμού),~~
- Διεξαγωγή ημερίδων και συνεδρίων (για γενικότερου, εξειδικευμένου και τοπικού ενδιαφέροντος θέματα),
- Συγκρότηση forum συζήτησης των σχετικών θεμάτων, σε τοπικό και ευρύτερο επίπεδο,
- Ορισμός τοπικών «ανταποκριτών» για διευκόλυνση της διάχυσης στο πλαίσιο της δομής εφαρμογής,
- Ενημέρωση φορέων και ενθάρρυνση της συμμετοχής τους σε διεθνείς συναντήσεις, fora, επιτροπές, κ.λ.π.

Δομή συντονισμού και εφαρμογής. Η ευρύτητα και η ποικιλία των θεμάτων Κοινωνίας της Πληροφορίας, η ανάγκη εκπόνησης και εφαρμογής συγκεκριμένων προγραμμάτων σε συνδυασμό με την απαίτηση ενεργοποίησης όσο το δυνατόν μεγαλύτερου τμήματος των τοπικών κοινωνιών, επιβάλλουν τη συγκρότηση ενός μηχανισμού παρακολούθησης και συντονισμού που θα καλύπτει τις περιφερειακές και τοπικές ανάγκες.

Η δομή αυτή όχι μόνον εντάσσεται στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των αρμοδιοτήτων των περιφερειακών, νομαρχιακών και τοπικών αρχών, αλλά αποσκοπεί και στη διασφάλιση της κατά το δυνατόν ευρύτερης συμμετοχής και κινητοποίησης του τοπικού πληθυσμού, καθώς και στην ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται:

- Ένταξη στις δραστηριότητες και υπηρεσίες κάθε Περιφέρειας και Νομαρχίας υπευθύνου ή γραφείου για την Κοινωνία της Πληροφορίας και δημιουργία δικτύου τοπικών αντιπροσώπων, που θα ενταχθεί στον αντίστοιχο εθνικό μηχανισμό (βλ. Κεφάλαιο 12).

- Ολοκλήρωση και λειτουργία του πληροφοριακού συστήματος του ΥΠΕΘΟ για την παρακολούθηση των έργων που εκτελούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Κινητοποίηση τοπικών αναπτυξιακών φορέων (π.χ. δημοτικές επιχειρήσεις, επιμελητήρια, σύνδεσμοι, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί), εταιριών (τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής, εκπαίδευσης, κ.λ.π.) και περιφερειακών ακαδημαϊκών, τεχνολογικών και ερευνητικών ιδρυμάτων.
- Συνεργασίες των παραπάνω σε όλους τους δυνατούς συνδυασμούς, αλλά επιλογή και ορισμός ενός (δημοτική ή αναπτυξιακή επιχείρηση, δημόσιος οργανισμός τοπικός επαγγελματικός σύνδεσμος, διεπιμελητηριακή εταιρία) σε συντονιστικό ρόλο (*local champion*) ανά περιφέρεια. Η επιλογή αυτή θα γίνει σε ανταγωνιστικό πλαίσιο με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, όπως η τεχνική ικανότητα και αποδοχή στο τοπικό επίπεδο, η επίσημη ιδιότητα, και η υποδομή για την υλοποίηση.

Μεθοδολογικοί άξονες. Η εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης σε κάθε Περιφέρεια θα ακολουθήσει συγκεκριμένους άξονες, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση του κεντρικού μηχανισμού παρακολούθησης και εφαρμογής της πολιτικής προς την Κοινωνία της Πληροφορίας (βλ. Κεφάλαιο 12), σημαντικότεροι των οποίων είναι:

- Εναρμόνιση τοπικών δράσεων σε νομαρχιακό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ώστε να αποφευχθούν επικαλύψεις και σπατάλη πόρων, με επιλογή των έργων που θα εφαρμοστούν σε διαπεριφερειακό επίπεδο και προσδιορισμό των δράσεων που θα εφαρμοστούν σε τοπικό επίπεδο, κατά τρόπον ώστε δράση που αφορά στον ίδιο θεματικό τομέα να υλοποιηθεί σε περιορισμένο αριθμό διαφορετικών περιφερειών,
- «Ανταγωνιστική». διαδικασία για την επιλογή των φορέων υλοποίησης συγκεκριμένων δράσεων στο τοπικό επίπεδο αλλά και για την ανάδειξη των βέλτιστων πρακτικών που θα εφαρμοστούν από όλους στο εθνικό ή διαπεριφερειακό επίπεδο,
- Εστίαση σε θεματικούς τομείς υψηλού ενδιαφέροντος και χρησιμότητας για την τοπική κοινωνία με (κατά προτεραιότητα) χρήση και εκμετάλλευση υπάρχουσας και δοκιμασμένης τεχνολογίας,
- Αξιοποίηση υλοποιημένων και υλοποιούμενων συναφών έργων σε διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες,
- Προώθηση, κατά προτίμηση αλλά όχι αποκλειστικότητα, εφαρμογών τηλε-εργασίας σε αστικές περιοχές και εφαρμογών τηλε-εκπαίδευσης,

τηλεϊατρικής και τηλε-πληροφόρησης σε δυσπρόσιτες και μη αστικές περιοχές.

9.4. Ενδεικτικές περιπτώσεις δράσεων στις περιφέρειες

Με βάση την εμπειρία από τις δράσεις για την Κοινωνία της Πληροφορίας που εφαρμόστηκαν και εφαρμόζονται στο τρέχον Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης καθώς και τις καταρχήν προτάσεις των ίδιων των Περιφερειών στη διαδικασία κατάρτισης του Συνοπτικού Πλαισίου Ανάπτυξης για το Γ. Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, επισημαίνονται ενδεικτικά έργα που μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο εφαρμογής της πολιτικής.

Δράσεις εθνικής ή διαπεριφερειακής εμβέλειας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

- Συνέχιση και περαιτέρω ανάπτυξη των έργων πληροφορικής και δικτύωσης στις περιφέρειες, νομαρχίες και δήμους,
- *«Τηλεπικοινωνιακή Εγνατία».* (περιφέρειες Ηπείρου, Δυτικής, Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης),
- *Οργάνωση δικτύου αστικών κέντρων* (περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Αττικής, Στερεάς Ελλάδας και Κεντρικής Μακεδονίας),
- *Συγκρότηση κέντρων τηλε- εξυπηρέτησης του πολίτη* (στο πρότυπο του 1502, αφορά στις περισσότερες περιφέρειες),
- *Δημιουργία τοπικών κέντρων για την πληροφόρηση* καθώς και μηχανισμών τεχνικής, διοικητικής και χρηματοδοτικής υποστήριξης προγραμμάτων και επενδύσεων για να καλυφθεί η έλλειψη κατάλληλου τοπικού φορέα καθοδήγησης και πληροφόρησης των ενδιαφερομένων επενδυτών (αφορά στις περισσότερες περιφέρειες),
- *Δημιουργία δικτύου για βιοκαλλιεργητές* σε συνεργασία με τοπικές ενώσεις, την αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας, καθώς και αντίστοιχους οργανισμούς πιστοποίησης (περιφέρειες Θεσσαλίας, Πελοποννήσου),
- *Ενίσχυση συγκεκριμένων κατηγοριών τοπικών επαγγελματιών και επιχειρήσεων* για την απόκτηση συστημάτων, την εκπαίδευση του προσωπικού και τη σύνδεσή τους σε μεγάλα συστήματα του Δημοσίου ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των πρώτων και τις δυνατότητες των

δεύτερων (π.χ. φοροτεχνικά/ λογιστικά γραφεία με το TAXIS, μεταφορείς ή / και εκτελωνιστές με το Ο.Π.Σ. Τελωνείων, Γραφεία Μελετών με το MIS του ΥΠΕΘΟ, κ.ο.κ.) - αφορά στις περισσότερες Περιφέρειες.

Δράσεις και έργα σε συγκεκριμένες Περιφέρειες. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ανάδειξη της Κρήτης σε (ψηφιακό) «Κέντρο Εφαρμογών για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου»,
- Η δημιουργία κέντρου για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών στα Βαλκάνια και η ανάπτυξη ηλεκτρονικού διαμετακομιστικού εμπορικού κέντρου (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας), στο γενικότερο πλαίσιο της ανάδειξης της Θεσσαλονίκης σε «Μητροπολιτικό Κέντρο των Βαλκανίων»,
- Προβολή αρχαιολογικού πλούτου και έργου (περιφέρειες Πελοποννήσου, Κεντρικής Μακεδονίας, Ν. Αιγαίου),
- Προβολή περιβαλλοντικού και οικολογικού πλούτου (περιφέρειες Θεσσαλίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης),
- Ειδική μεταχείριση απομακρυσμένων νησιών σε θέματα βιβλιοθηκών, πληροφορικής και ξένων γλωσσών στα σχολεία (περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, Στερεάς Ελλάδα και Ηπείρου),
- Τουριστική προβολή, αξιοποίηση και προβολή του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, κέντρα πληροφόρησης επισκεπτών / τουριστών, ενίσχυση επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών πληροφορικής / τηλεματικής που θα εξυπηρετούν τουριστικές επιχειρήσεις (περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης),
- Εφαρμογές τηλεματικής (π.χ. συστήματα τηλε-επισκόπησης) για τον έλεγχο και την αντιμετώπιση της ρύπανσης (περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Αττικής και Δυτικής Μακεδονίας),
- Εφαρμογές τηλεϊατρικής (Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδα, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου),
- Δημιουργία δικτύων συνεργασίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων (περιφέρειες Δυτικής Ελλάδα, Θεσσαλίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης),

- *Ενίσχυση του ενδογενούς δυναμικού για την παραγωγή καινοτομικών προϊόντων και εφαρμογών για την Κοινωνία της Πληροφορίας (περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας),*
  - *Ηλεκτρονική διασύνδεση και σύστημα τηλεδιάσκεψης για διοικητικές δραστηριότητες (περιφέρειας, νομαρχιών, δήμων), καθώς και επικοινωνίας των πολιτών με τις αντίστοιχες υπηρεσίες (Περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Κεντρικής Μακεδονίας).*
-

10. ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ

10.1. Τηλεπικοινωνιακές υποδομές και δίκτυα: οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας

Η εθνική υποδομή επικοινωνιών. Η εθνική υποδομή επικοινωνιών αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Περιλαμβάνει ενσύρματες, ασύρματες, επίγειες, δορυφορικές τηλεπικοινωνίες, δίκτυα υπολογιστών, συστήματα μετάδοσης και μεταγωγής, ψηφιακή τηλεόραση, μεγάλο φάσμα τερματικού εξοπλισμού όπως και υπηρεσίες και εφαρμογές λογισμικού, βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικά αρχεία και ψηφιακές βιβλιοθήκες. Η υποδομή αυτή κάνει δυνατή τη γρήγορη, φιλική και με χαμηλό κόστος αποθήκευση, ανάκτηση, διακίνηση και επεξεργασία της ψηφιοποιημένης πληροφορίας υπό τη μορφή φωνής, δεδομένων, εικόνας.

Τα συστατικά μιας εθνικής υποδομής επικοινωνιών πρέπει να στοχεύουν σε μια συνολική πλατφόρμα υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας. Για τις επιχειρήσεις, τα δίκτυα και οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας είναι εργαλεία εκσυγχρονισμού και ανταγωνιστικότητας. Για τον πολίτη, αποτελούν μέσο για μεγαλύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες κάθε είδους και βελτίωση της ποιότητας ζωής. Για την κοινωνία, προσφέρουν νέες μεθόδους επικοινωνίας και κοινωνικού διαλόγου, διεύρυνση της δημοκρατίας και μείωση κοινωνικών και γεωγραφικών διακρίσεων. Για τη χώρα μας συνολικά, δίνουν τη δυνατότητα προβολής και προώθησης ελληνικών θέσεων και συμφερόντων, διαφύλαξης της ελληνικής κληρονομιάς και ταυτότητας, και επαφής με το ευρύτερο ελληνικό έθνος και τη διασπορά.

Πολιτική για τις επικοινωνίες. Η ανάπτυξη της βασικής τηλεπικοινωνιακής υποδομής στην Ελλάδα είχε γίνει μέχρι πρόσφατα με δημόσια και Κοινοτική χρηματοδότηση στο πλαίσιο των επενδυτικών προγραμμάτων του ΟΤΕ. Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών σημαίνει ότι ήδη σήμερα η ανάπτυξη της υποδομής επικοινωνιών (βασική υποδομή τηλεφωνίας, υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, κινητή τηλεφωνία, πρόσβαση στο διαδίκτυο) επιτυγχάνεται με επενδύσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα με τη βοήθεια ενός ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο ευνοεί τον ελεύθερο ανταγωνισμό και συνεπώς λειτουργεί ως κίνητρο για τη βελτίωση των υπηρεσιών και τη συνεχή καλύτερευση της σχέσης κόστους και απόδοσης.

Στόχος είναι η δημιουργία συνθηκών για ευρεία παροχή ποιοτικά προηγμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε εύλογο κόστος. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, η πολιτεία προωθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα για τις επικοινωνίες με πολλαπλούς στόχους, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι:

- *Ολοκλήρωση της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών και της εναρμόνισης του θεσμικού πλαισίου με το αντίστοιχο Κοινοτικό, και οργάνωση του ραδιοεπικοινωνιακού χώρου,*
- *Παροχή καθολικής υπηρεσίας και προώθηση της ανάπτυξης νέων ολοκληρωμένων υπηρεσιών,*
- *Περαιτέρω ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών με έμφαση στις υποδομές που επιτρέπουν παροχή υπηρεσιών ευρείας ζώνης, ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές της χώρας,*
- *Ανάπτυξη εθνικών δικτύων και διασυνδέσεων με αντίστοιχα διεθνή.*

Ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο. Ο ρυθμός περαιτέρω ανάπτυξης της υποδομής, θα εξαρτηθεί από τα επενδυτικά προγράμματα των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, τόσο αυτών που ήδη είναι στην αγορά όσο και των νέων. Η στρατηγική επιλογή του έλληνα νομοθέτη να «αποκεντρώσει» τη ρυθμιστική και κανονιστική λειτουργία των τηλεπικοινωνιών, οδήγησε, στη με γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή ενός δευτερογενούς κανονιστικού πλαισίου, που προσφέρει ένα καθαρό πλαίσιο λειτουργίας των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων και το οποίο είναι δυνατό να αλλάξει ανάλογα με τις συνθήκες και τη λειτουργία της αγοράς με σκοπό τη παροχή καλύτερων υπηρεσιών στον τελικό καταναλωτή. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται και η προσέλκυση νέων επενδύσεων από το εξωτερικό στην Ελλάδα.

Η διαδικασία της ποιοτικής και ποσοτικής εκτίμησης των αναγκών υποδομής προϋποθέτει τη γνώση πληροφοριών και δράσεων που καλύπτουν τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και συνεπώς απαιτεί συνεργασία ανάμεσα σε δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς, επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, επαγγελματικούς και τοπικούς φορείς. Πολιτική της κυβέρνησης είναι να εξασφαλισθεί η συμπληρωματικότητα δράσεων, με βέλτιστη χρήση των πόρων, σε πλαίσιο υγιούς ανταγωνισμού.

Στην ανάπτυξη της υποδομής σημαντικό ρόλο θα παίζει και το κράτος (δημόσια διοίκηση, δημόσιες υπηρεσίες, τοπική αυτοδιοίκηση) ως μεγάλος χρήστης και πάροχος πληροφοριακών υπηρεσιών. Επιλέγοντας σύγχρονους τρόπους επικοινωνίας και συναλλαγής με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις η πολιτεία δείχνει την αναγκαιότητα νέων προσεγγίσεων και διαδίδει νέες επικοινωνιακές πρακτικές, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η ηλεκτρονική πληρωμή, το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Ο γεωπολιτικός ρόλος της Ελλάδας στην ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών κόμβων. Η ανάπτυξη ασφαλούς, αξιόπιστης, ευέλικτης και ικανούς χωρητικότητας τηλεπικοινωνιακής υποδομής, θα επιτρέψει τη διέλευση διεθνών λεωφόρων διακίνησης της πληροφορίας μέσα από το εθνικό δίκτυο και θα δώσει τη δυνατότητα στη χώρα μας να παίζει το ρόλο της ως το

10.3. Βασικές αρχές στην ανάπτυξη εθνικής υποδομής επικοινωνιών

Ελεύθερη πρόσβαση στα δίκτυα και την πληροφορία. Η πρόσβαση στα δίκτυα και την πληροφορία θα πρέπει να είναι ελεύθερη για τους χρήστες και για όσους επιθυμούν να παρέχουν υπηρεσίες. Η προώθηση συγκεκριμένων κανονιστικών και τεχνολογικών κατευθύνσεων (π.χ. καθιέρωση προτύπων), σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο, έχει καθοριστική σημασία για την επίτευξη του στόχου αυτού.

Προώθηση και προστασία του ανταγωνισμού. Η ενθάρρυνση και προστασία του ανταγωνισμού έχει αποφασιστική σημασία για την ανάπτυξη της υποδομής, ιδιαίτερα στο περιβάλλον της σύγκλισης των τεχνολογιών. Επιβάλλεται ο καθορισμός ασφαλιστικών δικλείδων στον τερματικό εξοπλισμό, στα λειτουργικά συστήματα λογισμικού και στα δίκτυα μετάδοσης. Επειδή η δομή και τα χαρακτηριστικά της αγοράς είναι δυναμικά και ευμετάβλητα, τα μέτρα αυτά χρειάζονται συνεχή παρακολούθηση και προσαρμογή. Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών με την εξαιρετική δυναμική του αλλά και το περίπλοκο των ρυθμίσεων του, απαιτεί ουσιαστική και συνεχή παρακολούθηση. Για το σκοπό αυτό ον.2867/2000 σε εφαρμογή του και της νομοθεσίας της ΕΕ, έδωσε στην ΕΕΤΤ τη δυνατότητα όχι μόνο ελέγχου και εφαρμογής ν.703/77 περί ανταγωνισμού αλλά και εισαγωγής ex ante νομοθετικών μέτρων που συμβάλλουν καθοριστικά στην εγκαθίδρυση συνθηκών ανταγωνισμού και την αποφυγή κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης ή την υιοθέτηση περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών της Κρίνεται αναγκαία η λήψη μέτρων. Στα πλαίσια αυτά λαμβάνονται μέτρα που προωθούν τον υγιή ανταγωνισμό σε θέματα διασύνδεσης, αριθμοδότησης, διαχείρισης του φάσματος, αδειοδότησης και δια- λειτουργικότητας.

- **Διασύνδεση.** Η διασύνδεση είναι σημαντικός παράγοντας σε μια ανταγωνιστική αγορά γιατί επιδιώκει να εξασφαλίσει επικοινωνία από οποιοδήποτε άκρο ενός δικτύου σε οποιοδήποτε άλλο άκρο ενός άλλου δικτύου και να εγγυηθεί το δικαίωμα του κάθε νεοεισερχομένου να διασυνδεθεί με τα υπάρχοντα δίκτυα. Τα δίκτυα πρέπει να διασυνδέονται με καθεστώς διαφάνειας και δίκαιης συμμετοχής στους σπάνιους πόρους χωρίς διακρίσεις. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ελεύθερη πρόσβαση αρχικά προσδιορίζεται με την έννοια της παροχής ανοικτού δικτύου (open network provision) και επιδιώκει να εξασφαλίσει ανοικτή πρόσβαση στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και υπηρεσίες. Η εναρμόνιση αφορά στις δι-επαφές του δικτύου (network interfaces), τις συνθήκες χρήσης και τις αρχές τιμολόγησης με προσανατολισμό στο κόστος, και στηρίζεται στις αρχές της αντικειμενικότητας και των μη- διακρίσεων (non-discrimination).). Ήδη έχει εγκριθεί, μετά από τις αναγκαίες τροποποιήσεις, το Υπόδειγμα

Προσφοράς Διασύνδεσης του ΟΤΕ, ενώ με την ελεγκτική παρέμβαση της έχουν λυθεί σημαντικά προβλήματα εφαρμογής του.

- *Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο.* Η αποδέσμευση του τοπικού βρόχου δίνει την δυνατότητα σε νόμιμα δικαιούχους οργανισμούς (τηλεπικοινωνιακούς παρόχους) να χρησιμοποιούν το δίκτυο πρόσβασης του ΟΤΕ για να παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στους καταναλωτές. Σχεδόν όλοι οι πρώην κρατικοί Ευρωπαϊκοί τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί μεταξύ αυτών και ο ΟΤΕ, ανέπτυξαν το μεγαλύτερο μέρος του «μεταλλικού» δικτύου πρόσβασης, για το οποίο απαιτούνται τεράστιες επενδύσεις, προστατευόμενοι από ένα μονοπωλιακό καθεστώς. Η δυνατότητα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από δικαιούχους οργανισμούς, μέσω των δικτύων πρόσβασης των πρώην κρατικών Ευρωπαϊκών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών αξιολογείται στο έπακρο όλες τις δυνατότητες της «μεταλλικής» δικτυακής υποδομής. Έτσι η αποδέσμευση του τοπικού βρόχου δίνει την ευκαιρία ταχύτερης ανάπτυξης του ανταγωνισμού, επιταχύνει την εφαρμογή νέων τεχνολογιών (πχ xDSL) στα δίκτυα πρόσβασης, επιτρέποντας την παροχή νέων υπηρεσιών (πχ γρήγορη πρόσβαση στο διαδίκτυο), με άμεσο αποτέλεσμα οι καταναλωτές να απολαμβάνουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε προσιτές και ανταγωνιστικές τιμές. Παράλληλα, έχει προχωρήσει και η έγκριση των προσφορών του ΟΤΕ για την Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο (πλήρη και μεριζόμενη) και με βάση αυτές τις προσφορές τέθηκαν οι βάσεις για την πλήρη εφαρμογή και υλοποίηση της αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο.

Αριθμοδότηση (numbering) και διευθυνσιοδότηση (addressing). Η ανάπτυξη της επικοινωνιακής υποδομής οδήγησε στην εκπόνηση και εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης (ΕΣΑ) και την εφαρμογή ενός πλαισίου διαχείρισης των αριθμών. Η εισαγωγή του νέου Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης ξεκίνησε στις 8 Ιουλίου 2001 με την έναρξη της παράλληλης λειτουργίας του παλιού σχεδίου αριθμοδότησης με ένα μεταβατικό 10ψήφιο σχέδιο αριθμοδότησης. Στις 20 Ιανουαρίου 2002 η περίοδος παράλληλης λειτουργίας λήγει και ισχύει αποκλειστικά το μεταβατικό 10ψήφιο σχέδιο αριθμοδότησης. Η οριστική εισαγωγή του νέου ΕΣΑ θα γίνει στις 3 Νοεμβρίου 2002 για αριθμούς σταθερής τηλεφωνίας και στις 19 Ιανουαρίου 2003 για τα κινητά. Μέχρι την 1/1/2003 θα ολοκληρωθεί και το θεσμικό πλαίσιο και η εφαρμογή της προεπιλογής φορέα και της φορητότητας αριθμών. Με την προεπιλογή φορέα δίνεται η δυνατότητα στον πελάτη να προεπιλέγει τον πάροχο μέσω του οποίου θα πραγματοποιεί συγκεκριμένου τύπου κλήσεις χωρίς να είναι απαραίτητη η πληκτρολόγηση του αντίστοιχου κωδικού επιλογής φορέα. Η φορητότητα αριθμών επιτρέπει μεταξύ άλλων στον πελάτη να διατηρεί τον αριθμό του όταν αλλάζει παροχέα δικτύου ενισχύοντας έτσι τον ανταγωνισμό. Η διαδικασία της σύγκλισης εισάγει και το παρεμφερές

θέμα της διευθυνσιοδότησης. Στα πλαίσια του ηλεκτρονικού εμπορίου το ζήτημα αυτό σχετίζεται με την εκχώρηση ονομάτων και τη διαχείρισή τους, και οδηγεί σε θέματα αυθεντικότητας και κρυπτογράφησης. Η αριθμοδότηση απαιτεί συνεργασία σε Ευρωπαϊκή κλίμακα, ενώ η διευθυνσιοδότηση έχει παγκόσμια διάσταση λόγω της παγκοσμιοότητας του Internet.

- *Διαχείριση φάσματος.* Το φάσμα και ειδικότερα οι ραδιοσυχνότητες αποτελούν σπάνιο εθνικό πόρο κι έχουν ιδιαίτερη σημασία για την επικοινωνιακή υποδομή κυρίως στις ασύρματες (επίγειες και δορυφορικές) επικοινωνίες. Σε πολλές χώρες η δυνατότητα χρήσης φάσματος παραχωρείται με τη χρέωση παγίων ή περιοδικών τελών που καθορίζονται βάσει διαδικασίας πλειοδοσίας. Για την εξασφάλιση πανευρωπαϊκής λειτουργίας, έχουν καθοριστεί κοινές ζώνες συχνοτήτων για όλα τα κράτη μέλη για τα συστήματα κινητής και δορυφορικής επικοινωνίας. Στη χώρα μας παρατηρείται το φαινόμενο παράνομης χρήσης του φάσματος συχνοτήτων το οποίο δημιουργεί προβλήματα στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, στους χρήστες, και εγκυμονεί κινδύνους για την ασφάλεια, ενώ αφαιρεί από την πολιτεία έσοδα από την εκμετάλλευση ενός σπάνιου εθνικού πόρου. Η πολιτεία δεσμεύεται για την λήψη μέτρων για αποτελεσματική και ασφαλή διαχείριση του φάσματος με τη υιοθέτηση λεπτομερειακού χάρτη κατανομής φάσματος και κανονισμού εκχώρησης συχνοτήτων.
- *Αδειοδότηση.* Η αδειοδότηση καθορίζει τις τεχνικές προϋποθέσεις (ουσιώδεις απαιτήσεις) αλλά και τις συνθήκες ανταπόκρισης προς το δημόσιο συμφέρον που πρέπει να πληρεί ένας οργανισμός που ζητά άδεια παροχής υπηρεσιών. Όσο οι υποδομές αναπτύσσονται και το περιβάλλον ωριμάζει οι περιορισμοί εισόδου πρέπει να απλοποιούνται. Για το σκοπό αυτό δραστηριοποιείται η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Η οποία έχει προβεί σε εκτενείς παρεμβάσεις στον τομέα αυτών ελέγχοντας τη δραστηριότητα των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων και επιβάλλοντας τα ανάλογα πρόστιμα σε περίπτωση παραβάσεων

10.4. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών

Θετικές επιπτώσεις. Αποτέλεσμα της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών διεθνώς είναι καλύτερες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες σε χαμηλότερες τιμές για επιχειρήσεις και καταναλωτές. Παράλληλα, δεδομένου του μεγάλου βάρους του τηλεπικοινωνιακού τομέα στις οικονομίες, η απελευθέρωση έχει λειτουργήσει και σαν μοχλός ανάπτυξης σε πολλούς άλλους τομείς με αύξηση των επενδύσεων, της παραγωγικότητας και της

απασχόλησης. Ειδικότερα για την απασχόληση, διεθνείς συγκρίσεις δείχνουν ότι δημιουργούνται περισσότερες νέες θέσεις εργασίας σε περιβάλλον απελευθέρωσης από ότι σε περιβάλλον τηλεπικοινωνιακού μονοπωλίου.

Ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου. Συνειδητοποιώντας τα άμεσα και μεγάλα οφέλη για την εθνική οικονομία και ανάπτυξη που προσφέρει ο τομέας των τηλεπικοινωνιών η πολιτεία δεσμεύεται στην έγκαιρη ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου με τη άμεση ενσωμάτωση των αντίστοιχων Κοινοτικών Οδηγιών στο Ελληνικό Δίκαιο και τη συμπλήρωση της δευτερογενούς νομοθεσίας. Το ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο θα προωθήσει την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και θα στηρίζει τις νέες επενδυτικές δραστηριότητες σε εναλλακτικά δίκτυα, άλλες υποδομές και παροχή νέων ή συμβατικών υπηρεσιών. Η σαφής διατύπωση και ο έλεγχος κανόνων ανταγωνισμού και μέτρων εφαρμογής είναι αναγκαία. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται μια «πρώιμη» βεβαιότητα στην αγορά ως προς τις προθέσεις του νομοθέτη, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων οργανισμών και επιχειρήσεων στο νέο τηλεπικοινωνιακό περιβάλλον.

Η πορεία προς την απελευθέρωση απαιτεί την παρουσία και δράση μιας ανεξάρτητης και ισχυρής ρυθμιστικής αρχής που θα έχει ως σκοπό τον έλεγχο της χαρασσόμενης, από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, πολιτικής και την επιβολή της αποτελεσματικής εφαρμογής της. Στο πλαίσιο αυτό η πολιτεία θα στηρίζει την ανεξαρτησία της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων με γνώμονα πάντα την προώθηση του υγιούς ανταγωνισμού, την ορθολογική οργάνωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα, την αποτελεσματική λειτουργία της ΕΕΤΤ και την προστασία του χρήστη.

Η απελευθέρωση της αγοράς και η ανάπτυξη του ανταγωνισμού απαιτούν και την άρση ιστορικών ανισοτήτων όπως και τη διαφάνεια στην τιμολόγηση. Η αναπροσαρμογή του τιμολογίου του ΟΤΕ περιλαμβάνει μείωση τιμών στις διεθνείς και υπεραστικές κλήσεις και αύξηση στις αστικές κλήσεις. Η τιμολογιακή πολιτική πρέπει να είναι προσανατολισμένη στο κόστος. Με τη βοήθεια κοστολογικών λογιστικών συστημάτων ο ΟΤΕ θα μπορέσει να παρέχει πληροφορίες και να δικαιολογεί την κοστολογική βάση της τιμολογιακής πολιτικής του.

Προτεραιότητες πολιτικής. Για την ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου για την απελευθέρωση, οι προτεραιότητες πολιτικής είναι :

- Η υιοθέτηση των Κοινοτικών Οδηγιών απελευθέρωσης και εναρμόνισης με τις οποίες εγκαθιδρύεται καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού
- Λήψη των νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία των ήδη απελευθερωμένων υπηρεσιών

ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία θεωρείται θεμελιώδες δικαίωμα για κάθε πολίτη.

Η μεταβαλλόμενη έννοια της καθολικής υπηρεσίας. Η καθολική υπηρεσία έχει διπλό ρόλο: κοινωνικό (ως μέσο αποφυγής αποκλεισμών) αλλά και αναπτυξιακό (στηρίζει την αναπτυξιακή διαδικασία). Ορίζεται ως σύνολο υπηρεσιών, προδιαγεγραμμένης ποιότητας, που είναι διαθέσιμο σε όλους τους χρήστες ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση ή άλλους περιοριστικούς παράγοντες (π.χ. άτομα με ειδικές ανάγκες) και, υπό το πρίσμα των εκάστοτε ειδικών εθνικών συνθηκών, είναι οικονομικά προσιτή.

Το περιεχόμενο της καθολικής υπηρεσίας είναι δυναμικά καθοριζόμενο, καθώς προβλέπεται ότι οι τηλεπικοινωνιακές υποδομές συνεχώς θα βελτιώνονται. Υπό το πρίσμα αυτό, τόσο η Ε.Ε. όσο και άλλοι παγκόσμιοι οργανισμοί (π.χ. ΟΟΣΑ) δίνουν ιδιαίτερη σημασία στο περιεχόμενο και τη δυναμική έννοια της καθολικής υπηρεσίας και υποστηρίζουν ότι το πρώτο βήμα προς την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας θα έχει σαν αφετηρία την καθολική υπηρεσία.

Στη χώρα μας σήμερα η καθολική υπηρεσία προσφέρεται από τον ΟΤΕ και το περιεχόμενό της εστιάζεται κυρίως σε υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας μέσω σταθερής σύνδεσης, επιτρέποντας και τη χρήση τηλεφωτοτυπίας καθώς και την αποστολή δεδομένων σε χαμηλές ταχύτητες. Επιπλέον, προβλέπεται η παροχή υπηρεσιών τηλεφωνητή, αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, αναζήτησης σε καταλόγους, καθώς και κοινόχρηστων τηλεφωνικών συσκευών, με ταυτόχρονη μέριμνα για αντίστοιχες παροχές και σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Με την πρόοδο της τεχνολογίας, την εξέλιξη της αγοράς και τις μεταβολές των απαιτήσεων των χρηστών οι "καθολικές υπηρεσίες" μπορούν να τροποποιηθούν ώστε να συμπεριλαμβάνουν :

- την επιδότηση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές κατηγορίες,
- τη δυνατότητα σύνδεσης σχολείων, βιβλιοθηκών, κέντρων υγείας και Νοσοκομείων στο, παγκόσμιο Ιστό (Internet) σε ειδικές τιμές.

Σε πολλές χώρες (όπως και στην Ε.Ε.), ιδιαίτερη έμφαση δίδεται σε θέματα κοστολόγησης και χρηματοδότησης της καθολικής υπηρεσίας (ενόψει της απελευθέρωσης της αγοράς), καθώς η ανάπτυξή της αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά βασικές δραστηριότητες όπως είναι η εκπαίδευση ή/και η επαγγελματική κατάρτιση των πολιτών. Ως βασική αρχή απαραίτητες είναι πληροφορίες (και η πρόσβαση των χρηστών σε αυτές) σχετικά με το κόστος και τις τιμές των υπηρεσιών, με την ποιότητά τους και με το κατά πόσον ικανοποιούνται οι στόχοι διασφάλισης αυτής της ποιότητας.

Η κοστολόγηση της καθολικής υπηρεσίας σημαίνει ακριβή και μη αμφισβητήσιμο προσδιορισμό του κόστους των αντιοικονομικών

υποχρεώσεών της, καθώς με βάση αυτούς τους υπολογισμούς θα καθορίζεται και ο τρόπος χρηματοδότησής της. Το κόστος παροχής της καθολικής υπηρεσίας υπολογίζεται με βάση το καθαρό κόστος, δηλαδή ως η διαφορά μεταξύ του κόστους λειτουργίας ενός οργανισμού με υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας και αντίστοιχης λειτουργίας χωρίς αυτή την υποχρέωση. Ο υπολογισμός του κόστους πρέπει να γίνεται ξεχωριστά για κάθε υπηρεσία, γεωγραφική περιοχή, ειδικές ομάδες πολιτών και άτομα με ειδικές ανάγκες, και να στηρίζεται σε διαδικασίες που να εξασφαλίζουν αντικειμενικότητα, διαφάνεια, εξάλειψη διακρίσεων και αναλογικότητα.

Υπόχρεοι συνεισφοράς στο κόστος της καθολικής υπηρεσίας θα είναι όσοι παρέχουν δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ή/και δημοσίως διαθέσιμες υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας. Σύμφωνα με την οδηγία της Ε.Ε. για παροχή ανοικτού δικτύου, δύο είναι οι προτεινόμενοι τρόποι χρηματοδότησης της καθολικής υπηρεσίας: η δημιουργία ανεξάρτητου ταμείου καθολικής υπηρεσίας σε εθνικό επίπεδο και η πληρωμή επιπρόσθετου τέλους από όσους συνδέονται στο δίκτυο.

Και στις δύο περιπτώσεις, προαπαιτείται η πιστοποίηση του κόστους από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Στην περίπτωση δημιουργίας ανεξάρτητου ταμείου, αυτό διοικείται από ανεξάρτητο φορέα, υπεύθυνο για τη συλλογή των συνεισφορών από τους υπόχρεους και τις αντίστοιχες πληρωμές.

Αναγνωρίζοντας την σημασία των Ευρυζωνικών υπηρεσιών στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ελλάδα, η κυβέρνηση προχωρά μέσα στο 2002 στον συντονισμό των σχετικών ενεργειών, πάντα σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, μέσα από δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας.

11. ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

11.1. Ο νομοθέτης μπροστά σε καινοφανή προβλήματα

Η Κοινωνία της Πληροφορίας σε συνδυασμό με τις διαδικασίες της σταδιακής απελευθέρωσης και παγκοσμιοποίησης των αγορών θέτουν νέα προβλήματα για την Πολιτεία και το νομοθέτη. Στην ψηφιακή εποχή, το δίκαιο και οι κανονιστικές ρυθμίσεις καλούνται να επιτύχουν μια ισορροπία ανάμεσα σε δύο εξίσου σημαντικούς στόχους:

- Την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως της πρόσβασης στην πληροφορία, της ιδιωτικότητας, των συνθηκών εργασίας, της πνευματικής δημιουργίας και της προστασίας των καταναλωτών στην Κοινωνία της Πληροφορίας,
- Τη δημιουργία ενός θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο θα ενθαρρύνει την παραγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών και γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Νέα αγαθά, νέες υπηρεσίες. Μία πρώτη δυσκολία βρίσκεται στον προσδιορισμό της φύσης των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται, ανταλλάσσονται, διακινούνται στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Οι κανόνες, η ίδια η σύλληψη και διάρθρωση της νομοθετικής ύλης, οι διαδικασίες του νομοθετείν, είναι προσανατολισμένα στα δεδομένα της βιομηχανικής κοινωνίας. Οι μηχανισμοί ρύθμισης και οι βασικές αρχές, όπως η εισαγωγή συστημάτων αδειοδότησης, που εκπονήθηκαν και δοκιμάστηκαν στους - παραδοσιακούς πλέον - τομείς των τηλεπικοινωνιών και της ραδιοτηλεόρασης δεν είναι πάντα κατάλληλοι για τη ρύθμιση και επίλυση των προβλημάτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Νέο δίκαιο για την Κοινωνία της Πληροφορίας. Η Κοινωνία της Πληροφορίας σημαίνει την εκ θεμελίων ανατροπή του κανονιστικού συστήματος; Αφετηρία της προσέγγισης μας είναι η «οικονομία των μέσων». Η παραγωγή νέων ρυθμίσεων καθεαυτή επιτείνει την πολυπλοκότητα και την αδιαφάνεια. Η εισαγωγή νέων κανόνων είναι αναγκαία και χρήσιμη μόνο εφόσον οι υπάρχοντες αδυνατούν να δώσουν λύσεις.

Αδυναμίες του κανονιστικού πλαισίου. Το σημερινό κανονιστικό πλαίσιο παρουσιάζει δύο αδυναμίες που δυσχεραίνουν και μειώνουν τη ρυθμιστική ικανότητά του ως προς τις σχέσεις στην Κοινωνία της Πληροφορίας: αφενός είναι προσανατολισμένο στη ρύθμιση «στατικών» καταστάσεων που εξελίσσονται και αλλάζουν με σχετική βραδύτητα, και αφετέρου αφορά σε σχέσεις του «υπαρκτού», του «εμπράγματος» κόσμου ενώ

όλο και περισσότερες δραστηριότητες συντελούνται σε μία «άυλη» πραγματικότητα.

Ανάγκη για νέες ισορροπίες. Η νέα αυτή πραγματικότητα επιβάλλει την επανεξέταση των όρων πρόσβασης στην πληροφορία αλλά και των όρων κτήσης και χρήσης της. Η ανάγκη για νέους κανόνες για την προστασία δεδομένων, την προστασία της ιδιωτικότητας, την εμπορική χρήση υλικού που προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία κλπ. είναι προφανής. Αναμφίβολα προκύπτουν και εδώ συγκρούσεις δικαιωμάτων καθώς συχνά στην επιδίωξη εκμετάλλευσης πληροφοριών αντιτάσσεται το συμφέρον προστασίας των πληροφοριών ή άλλων δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτές. Οι λύσεις αναζητούνται με γνώμονα την εξισορρόπηση των συμφερόντων στο καλύτερο σημείο.

~~**Ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο για τις νέες τεχνολογίες.** Η τεχνολογική ανάπτυξη αφορά τομείς οι οποίοι ρυθμίζονται από ειδικούς κανόνες. Ωστόσο η σύγκλιση των τομέων των τηλεπικοινωνιών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των τεχνολογιών της πληροφόρησης δεν είναι άμοιρη συνεπειών για τη θεσμοθέτηση των κανόνων που αφορούν και ρυθμίζουν τους επιμέρους τομείς, κανόνες που αναφέρονται και υπακούουν σε λογικές, επιλογές, ρυθμίσεις και αρχές διαφορετικές από τομέα σε τομέα.~~

Η σύγκλιση είναι κυρίως τεχνολογικό φαινόμενο με οικονομικές επεκτάσεις. Δεν αίρει όμως τις διαφορές μεταξύ των διάφορων κοινωνικών αγαθών και αξιών. Η σύγκλιση των τεχνολογιών δεν συνεπάγεται αυτονότητα την «σύγκλιση των νομοθεσιών» και την αναγωγή όλων των κανόνων σε μία και μόνη ρυθμιστική προσέγγιση, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για το περιεχόμενο ή εάν αφορά στη μετάδοσή του, εάν πρόκειται για το δικαίωμα πληροφόρησης ή τις προδιαγραφές ποιότητας προϊόντων.

Επίσης δεν πρέπει να αγνοούνται τα ειδικά χαρακτηριστικά των αγορών κάθε τομέα. Το ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα για παράδειγμα δεν είναι είδος software ώστε να εξομοιώνεται με αυτό. Ακόμη και εάν η δραστηριοποίηση του νομοθέτη σε όλα αυτά τα πεδία έχει ως κοινό έρεισμα νομιμοποίησης την «Κοινωνία της Πληροφορίας» θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σύγκλιση αλλά ταυτόχρονα και οι διαφορές και κυρίως η συνταγματική/νομοθετική βάση και ο σκοπός των επιμέρους ρυθμίσεων.

Για τους λόγους αυτούς, η πολιτεία δεσμεύεται για τη συνεχή επανεξέταση του ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου όπως και για την ενίσχυση του ρόλου των ρυθμιστικών αρχών με βάση τις συνεχείς (και συχνά απρόβλεπτες) εξελίξεις στην τεχνολογία αλλά και τη διεθνή εμπειρία.

Νομοθετική παρέμβαση ή αυτορρύθμιση; Πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας έχει ο ιδιωτικός τομέας. Αυτό θέτει το ερώτημα εάν και σε ποιο βαθμό είναι αναγκαία η παρέμβαση του νομοθέτη ή εάν θα πρέπει να λειτουργήσουν οι δυνάμεις και οι ανάγκες της αγοράς για να ρυθμίσουν τα συμφέροντα και τις σχέσεις στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Το αίτημα της απορρύθμισης αλλά και - - συμπληρωματικά ή «διορθωτικά» -- η προβολή της αυτορρύθμισης ως εναλλακτικής δυνατότητας στον «παραδοσιακό κανόνα δικαίου» είναι κατανοητά εφόσον η αποδέσμευση από γραφειοκρατικές, αργές, δυσκίνητες διαδικασίες έχει σαν αποτέλεσμα μεγαλύτερη τεχνολογική αλλά πρωτίστως οικονομική απόδοση των εφαρμογών της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Η παρέμβαση του νομοθέτη παραμένει ωστόσο αναγκαία για να εξασφαλίσει την εξισορρόπηση των συμφερόντων, να διασφαλίσει ότι η Κοινωνία της Πληροφορίας θα ρυθμίζεται από τις αρχές της ισότητας και της ελευθερίας και να εγγυηθεί τη δημοκρατική δομή και προσανατολισμό της.

Οι μεταλλαγές που συνεπιφέρουν οι νέες τεχνολογίες σε όλα τα πεδία δεν πρέπει να οδηγήσουν στην ανατροπή των βασικών αρχών που διέπουν ένα δημοκρατικό κράτος δικαίου: σεβασμός των δικαιωμάτων, διαφάνεια και ασφάλεια δικαίου. Οι κανόνες του ανταγωνισμού από μόνοι τους δεν μπορούν να προσφέρουν αυτές τις εγγυήσεις. Η προστασία του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού είναι αναγκαία συνθήκη για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας αλλά δεν αρκεί για την κατοχύρωση του πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού πλουραλισμού.

Η Πολιτεία θα διασφαλίσει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην υποδομή και την πληροφορία εγγνώμενη παράλληλα τις συνθήκες για ποικιλία δυνατοτήτων και προσφορών στην αγορά. Θα εγγυηθεί την είσοδο και συμμετοχή όλων των «παικτών» στην αλυσίδα της βιομηχανίας της Κοινωνίας της Πληροφορίας (χρήστες, service providers, network operators κλπ.). Η συμμετοχή όλων των παραγόντων στο σχεδιασμό, και την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι μεγάλης σημασίας.

Στο πλαίσιο αυτής της συμμετοχής η χρησιμότητα της *εκπόνησης δεσμευτικών κανόνων και από τους ίδιους τους συμμετέχοντες* αποτελεί, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη νομοθεσία και τους μηχανισμούς εφαρμογής που έχουν εισαχθεί, κατάλληλο εργαλείο προσδιορισμού, εξισορρόπησης και προστασίας των ποικίλων συμφερόντων. Συχνά δε και εφόσον εκκινεί από τις αρχές που έχει προσδιορίσει η Πολιτεία φέρνει τον κανόνα δικαίου πιο κοντά στις ανάγκες και τις αναμονές όλων των συμμετεχόντων στις διαδικασίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας και αυξάνει την εμπιστοσύνη.

11.2. Η πρόσβαση στην πληροφορία και η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δικαιωμάτων των πολιτών

Ελευθερία της πληροφόρησης και προστασία της ιδιωτικής ζωής. Η ελευθερία της πληροφόρησης και η προστασία της ιδιωτικής ζωής συνιστούν εγγενή χαρακτηριστικά της δημοκρατικής δομής και οργάνωσης της κοινωνίας. Τα αγαθά αυτά αντιμετωπίζονται – και συχνά είναι – ως συγκρουόμενα και αλληλοαναιρούμενα. Εντάσσονται όμως σε κανονιστικό

σύστημα με σημείο αναφοράς την ικανότητα επικοινωνίας των πολιτών. Αποτελούν μέρος μιας συνολικής ρύθμισης της χρήσης της πληροφορίας και της οργάνωσης των πληροφοριακών διαύλων και ροών στην κοινωνία. Είναι ταυτόχρονα τμήμα μιας διαδικασίας εξισορρόπησης εξουσιών, δημόσιων και ιδιωτικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών που εδραιώνουν την ισχύ τους στην πληροφορία και την επικοινωνία.

Πρόσβαση για όλους σε νέες υπηρεσίες επικοινωνίας και πληροφόρησης. Η ικανότητα συμμετοχής των πολιτών στα κοινά προϋποθέτει την πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης. Η διάθεση των πληροφοριών, η πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης είναι λειτουργική βάση μιας πλουραλιστικής δημοκρατίας, καθώς μόνο ο πληροφορημένος πολίτης μπορεί να είναι ενεργός πολίτης. Η Κοινωνία της Πληροφορίας στοιχειοθετεί υπ' αυτήν την έννοια τμήμα της «ανοιχτής κοινωνίας». Η εξέλιξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας δεν πρέπει να οδηγήσει σε ανισότητες και «αναλφαβητισμούς», σε διάκριση των πολιτών σε έχοντες πρόσβαση στη γνώση και την πληροφόρηση και σε πληροφοριακά αποκλεισμένους.

Συνολικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την πρόσβαση των πολιτών στα δίκτυα επικοινωνίας. Το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα που είχε κατοχυρωθεί ήδη με το νόμο 1599/86 επιβεβαιώθηκε και εξειδικεύτηκε με τις ρυθμίσεις του νόμου 2690/99 «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας». Ο νομοθέτης, με αφετηρία το συνταγματικό δικαίωμα της πληροφόρησης, θα διασφαλίσει περαιτέρω με θεσμικά, κανονιστικά και οργανωτικά μέτρα την ίση πρόσβαση στην πληροφορία, τη μετάδοση και λήψη της πληροφορίας και πιο συγκεκριμένα θα δημιουργήσει συνολικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την πρόσβαση των πολιτών στα δίκτυα επικοινωνίας και στις νέες υπηρεσίες επικοινωνίας και πληροφόρησης. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης. Στο πλαίσιο των υπηρεσιών επικοινωνίας και πληροφόρησης θα επανεξεταστεί το περιεχόμενο, οι εγγυήσεις και οι (θεσμικοί, πραγματικοί και οργανωτικοί) όροι άσκησης του δικαιώματος και ιδίως η άσκηση των δημοσιογραφικών ελευθεριών στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης.

Η ιδιωτική ζωή και τα δικαιώματα των πολιτών της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Συστατικό στοιχείο της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι η συλλογή και αξιοποίηση πληροφοριών. Σε αυτές ανήκουν και πληροφορίες που αφορούν τα πρόσωπα, οι λεγόμενες προσωπικές πληροφορίες ή προσωπικά δεδομένα. Η ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογικών δυνατοτήτων, η επέκταση της χρήσης των προσωπικών πληροφοριών από το κράτος και τους ιδιώτες συνεπιφέρει ωστόσο πολλούς κινδύνους για την ιδιωτική ζωή, τα δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες.

Η προστασία των πληροφοριών που καλείται να παράσχει ο νομοθέτης αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για μια δημοκρατική πολιτεία που βασίζεται στην ελευθερία δράσης και συμμετοχής των πολιτών της και στην άσκηση των θεμελιωδών ατομικών ελευθεριών τους χωρίς οι ενέργειες, οι συμπεριφορές

και οι συνήθειές τους να γίνονται αντικείμενο καταγραφής, καταχώρησης και εκμετάλλευσης από τρίτους.

Η ιδιωτικότητα στο Internet. Το Internet έχει αρχίσει να μεταβάλλει τον τρόπο που ζούμε και επικοινωνούμε, σκεφτόμαστε και λειτουργούμε ως πολίτες, εργαζόμενοι, καταναλωτές. Το Διαδίκτυο εξελίσσεται σε μέσο μαζικής επικοινωνίας και συναλλαγών, ενώ ταυτόχρονα μεταβάλλεται από «κλειστό» forum ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων σε παγκόσμιο «παζάρι». Ωστόσο η ενδοδικτυακή δραστηριότητα υποκρύπτει κινδύνους για την ιδιωτικότητα που συχνά αγνοούν οι χρήστες, καθώς κάθε «επίσκεψη» και «πλοήγηση» αφήνει «ψηφιακά ίχνη» και επιτρέπει τη δημιουργία βιοπορτραίτων για τον καθένα από εμάς.

Ο κυβερνοχώρος δεν είναι μία περιοχή εκτός δικαίου. Η πολιτική που αφορά στο Internet διαμορφώνεται βάσει σαφώς καθορισμένων αρχών και αξιών. Στο πλαίσιο αυτό, και με την επιφύλαξη της προστασίας άλλων συμφερόντων όπως η καταπολέμηση παράνομων συμπεριφορών, εξετάζεται η διασφάλιση της δυνατότητας ανώνυμης ή/και ψευδώνυμης χρήσης των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω Διαδικτύου καθώς και η διασφάλιση της ενημέρωσης και των άλλων δικαιωμάτων των χρηστών.

Η ύπαρξη επαρκών εγγυήσεων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών ελευθεριών των πολιτών δεν αφορά μόνο το δημοκρατικό χαρακτήρα της μεταβιομηχανικής εποχής. Οι εγγυήσεις αυτές είναι κρίσιμες για τη συμμετοχή στη ροή πληροφοριών και συναλλαγών και κατά συνέπεια ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία κλίματος ασφάλειας και ευρείας εμπιστοσύνης στη χρήση των παγκόσμιων δικτύων.

11.3. Ο καταναλωτής στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Απώλεια της ανωνυμίας του καταναλωτή. Η ραγδαία ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου συνεπιφέρει μείζονες αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες και συμπεριφορές των ανθρώπων. Τα δίκτυα από αγωγοί ροής δεδομένων μεταβάλλονται καθαυτά σε αγορές. Προϊόντα και υπηρεσίες προσφέρονται, προβάλλονται και διακινούνται δια των νέων μέσων. Οι μέθοδοι προσέγγισης αλλάζουν ριζικά: η προσέγγιση του καταναλωτή δια της εικονικής πραγματικότητας είναι αμεσότερη και ευκολότερη από την προσέγγιση του ανώνυμου πελάτη ενός εμπορικού καταστήματος. Η ανωνυμία του παραδοσιακού καταναλωτή συρρικνώνεται περαιτέρω από τις δυνατότητες τηλε-αγορών και τηλε-πληρωμών και την ευρύτατη χρήση πιστωτικών και "έξυπνων" καρτών.

Η επιθετική διαφήμιση με τα νέα τεχνικά μέσα, η «ποιότητα» των νέων προϊόντων που παραγγέλλονται ή/και παρέχονται ψηφιακά, η διεθνοποίηση των συναλλαγών και η έλλειψη γνώσεων για τις νέες δυνατότητες και τις συνέπειες τους, εντείνουν την ανασφάλεια του καταναλωτή. Η προστασία του

συνιστά ένα από τα πλέον σοβαρά ζητήματα που τίθενται σε συνδυασμό με τη σύναψη συμβάσεων μέσω ηλεκτρονικών μέσων ή τη χρήση των νέων τεχνολογιών για την προώθηση πωλήσεων.

Οι επιλογές της Κυβέρνησης όπως αποτυπώθηκαν στο Ν. 2251/94 για την «προστασία των καταναλωτών» υπήρξαν καινοτόμες και ριζοσπαστικές και έθεσαν τις βάσεις της προστασίας των δικαιωμάτων του καταναλωτή στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Η προστασία του καταναλωτή ανεξάρτητα της «πλατφόρμας» κατανάλωσης αφορά τόσο στη θέση του καταναλωτή ως αντισυμβαλλόμενου όσο και στα άλλα θεμελιακά συμφέροντά του όπως η προστασία του ιδιωτικού βίου, η ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες, η διαφάνεια της τιμολόγησης, η πρόσβαση σε δικαστήρια ή άλλα δικαιοδοτικά όργανα σε περίπτωση αντιδικίας με αλλοδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες καθώς και η άμυνα έναντι αθέμιτων και περιοριστικών όρων συναλλαγών.

~~Η Οδηγία για τη Διαφάνεια που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο, κατοχυρώνει την προστασία των καταναλωτών καθώς εισάγει έναν μηχανισμό σύμφωνα με τον οποίο ορίζεται ότι τα παράπονα για ζημιές που προκύπτουν από λανθασμένες ή παραπλανητικές πληροφορίες ή υπηρεσίες θα εξετάζονται από τις αρχές και τα δικαστήρια της χώρας στη δικαιοδοσία της οποίας θα εμπίπτει ο παρέχων τις υπηρεσίες.~~

11.4. Η προστασία της πνευματικής δημιουργίας

Η προστασία της πνευματικής δημιουργίας είναι μία από τις περιοχές στις οποίες οι τεχνικές και νομικές λύσεις που σχετίζονται με τους όρους χρήσης της πληροφορίας είναι πρωτεύουσας σημασίας. Ο παραδοσιακός ρόλος του copyright, να ενισχύει τη δημιουργικότητα και να προστατεύει το δημιουργό, δοκιμάζεται από τις εξελίξεις, την εμφάνιση πολλών "δημιουργών", την ψηφιακή αξιοποίηση και διάδοση των έργων με πρωτόγνωρες μορφές, καθώς η ευκολία και η ακρίβεια της "αντιγραφής" ανατρέπει τη διάκριση πρωτότυπου και αντίγραφου. Τα συγγραφικά και συγγενικά δικαιώματα διαδραματίζουν βασικό ρόλο για την ενθάρρυνση της διαθεσιμότητας κρίσιμης μάζας περιεχομένου στα παγκόσμια δίκτυα πληροφόρησης, δεδομένου ότι τα νέα προϊόντα και υπηρεσίες θα βασίζονται ή θα μεταφέρουν υλικό που προστατεύεται. Η ψηφιοποίηση και η σύγκλιση των τεχνολογιών επικοινωνιών και υπολογιστών επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο τα έργα και το λοιπό προστατευμένο υλικό δημιουργείται, δημοσιεύεται, διαδίδεται και αντιγράφεται. Οι νέες αυτές εξελίξεις επιβάλλουν ανάλογη αναπροσαρμογή των καθεστώτων προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ιδιαίτερη ρύθμιση απαιτεί και το θέμα της ονοματοδοσίας και καταχώρησης ονομάτων χώρου (domain names) στο πεδίο .gr . Μεταξύ άλλων και κυρίως χάριν της προστασίας του ανταγωνισμού - και οπωσδήποτε υπό το πρίσμα των διεθνών εξελίξεων - θα πρέπει να εξεταστεί εάν χρειάζεται η μετάβαση από την αρχή "first come, first served" στην καθιέρωση μιας ιδιαίτερης διαδικασίας για αποφυγή συγκρούσεων και νοθεύσεων του ανταγωνισμού. Οι διαπραγματεύσεις για την ονοματοδοσία διεξάγονται σε διεθνές επίπεδο και η Ελλάδα συμμετέχει μαζί με τους Ευρωπαίους εταίρους της.

11.5. Ηλεκτρονικές συναλλαγές: ενίσχυση μέσω της διασφάλισης

Η χρήση των παγκόσμιων δικτύων για επιχειρηματικούς και επαγγελματικούς σκοπούς αυξάνεται συνεχώς. Όλο και περισσότερες συναλλαγές και πληρωμές πραγματοποιούνται μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του Διαδικτύου. Η εξέλιξη αυτή έχει επιφέρει προφανή θετικά αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις και γενικότερα για τους συναλλασσόμενους αλλά κυρίως ουσιαστικές αλλαγές για την ίδια τη δομή της οικονομίας και της εργασίας. Η απόφαση για την έκταση και το είδος της ηλεκτρονικής συναλλαγής εναπόκειται αναμφίβολα στις επιχειρήσεις και στους πελάτες της.

Ρυθμιστέα ύλη. Τη ρυθμιστέα ύλη αποτελούν οι όροι υπό τους οποίους είναι έγκυρη και δεσμευτική για τα μέρη η ηλεκτρονική κατάρτιση συμβάσεων καθώς και τα ζητήματα ασφάλειας του συστήματος που είναι απαραίτητα για την αποδοχή και τη λειτουργία του. Ένα βήμα για τη δημιουργία εμπιστοσύνης στο σύστημα είναι η θέσπιση ελάχιστων κανόνων και προτύπων για ψηφιακές υπογραφές που θα περιλαμβάνουν τη σύσταση αρχών αρμόδιων για πιστοποίηση. Οι ψηφιακές υπογραφές θα έχουν πλήρη αναγνώριση όσον αφορά στις τυπικές απαιτήσεις και την αποδοχή τους.

Νομοθετικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές. Το νομοθετικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές ολοκληρώθηκε ήδη σε κοινοτικό επίπεδο αλλά τα σχετικά ζητήματα εξετάζονται παράλληλα σε εθνική κλίμακα. Οι νέες ρυθμίσεις αφορούν τον προσδιορισμό των βασικών απαιτήσεων που περιλαμβάνουν την προσωπική φερεγγυότητα, τη χρήση αξιόπιστων συστημάτων και την καταχώρηση ιδιωτικών κλειδιών/ ψηφιακών υπογραφών. Επίσης αντιμετωπίζονται ζητήματα ευθύνης με την καθιέρωση ελάχιστων κανόνων ευθύνης για τους παρέχοντες υπηρεσίες σε σχέση με το περιεχόμενο των υπηρεσιών αυτών.

Κρυπτογράφηση. Η κρυπτογράφηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εδραίωση εμπιστοσύνης χρηστών και συναλλασσομένων μέσω των δικτύων και συνακόλουθα την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Η χρήση της κρυπτογράφησης απαιτεί ωστόσο τη χάραξη ενός κανονιστικού

πλαίσιου που αφενός θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες αλλά και στη δυναμική της αγοράς και αφετέρου θα εξασφαλίζει την εμπιστοσύνη στη διαχείριση των κλειδιών μέσω της ίδρυσης έμπιστων τρίτων μερών (trusted third parties) αποστολή των οποίων θα είναι η διανομή και η καταχώρηση των κλειδιών.

Παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης. Η παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης, συναφών με τις ηλεκτρονικές υπογραφές, είναι ελεύθερη και δεν υπόκειται σε προηγούμενη άδεια ή έγκριση ή άλλο μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος.

Δασμολογικά και φορολογικά θέματα. Κρίσιμο ζήτημα είναι τέλος η ρύθμιση δασμολογικών και φορολογικών θεμάτων που σχετίζονται με τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές δεν θα πρέπει να έχουν ούτε ευνοϊκότερη ούτε δυσμενέστερη αντιμετώπιση απ' ότι οι συμβατικές συναλλαγές. Είναι ωστόσο αναγκαίο (μεταξύ άλλων και για τη διασφάλιση της φορολογικής ισότητας) να υπάρξει αποτελεσματικός έλεγχος και φορολόγηση αυτών των συναλλαγών. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού επιβάλλει τη διεθνή συνεργασία και ρύθμιση ώστε να αποφευχθούν περιπλοκές όπως π.χ. η πολλαπλή φορολόγηση επιχειρήσεων.

11.6. Το δίκαιο για την εργασία στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Οι επιπτώσεις της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην εργασία και την απασχόληση είναι ριζικές. Οι νέες τεχνολογίες δεν φέρνουν βέβαια το «τέλος της εργασίας» αλλά αλλάζουν τη δομή των επιχειρήσεων, τη μορφή, τις συνθήκες και το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων αλλά και την ίδια τη δομή της εργασίας. Στην "αυγή της εποχής της τηλε-εργασίας" οι έννοιες του χώρου και χρόνου εργασίας ακόμη και η έννοια του εργαζόμενου αποκτούν νέο περιεχόμενο.

Οι αλλαγές αυτές αναπόφευκτα πρέπει να βρουν τη νομοθετική τους αποτύπωση για την εύρυθμη λειτουργία των εργασιακών σχέσεων. Το κοινωνικό και νομικό πλαίσιο πρέπει να προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνεται στα νέα δεδομένα. Δύο είναι οι άξονες του δικαίου της απασχόλησης στην Κοινωνία της Πληροφορίας: α) είναι αναγκαία η άρση των εμποδίων στην ανάπτυξη νέων μορφών εργασίας β) οι νέες μορφές εργασίας δεν πρέπει να οδηγήσουν σε έλλειμμα δικαιωμάτων και προστασίας των απασχολούμενων.

Υπό το πρίσμα αυτό θα χρειαστεί να «αναθεωρηθούν» και συμπληρωθούν τόσο το ατομικό όσο και το συλλογικό εργατικό δίκαιο αλλά και ζητήματα που άπτονται της ασφαλιστικής νομοθεσίας. Στο πεδίο αυτό εντάσσονται ο νομικός προσδιορισμός της τηλε-εργασίας και του «τηλε απασχολούμενου», η αμοιβή και η κοινωνική προστασία, η άσκηση του διευθυντικού δικαιώματος στην τηλε- εργασία, η προσαρμογή των δικαιωμάτων των εργαζομένων που αφορούν την εκπροσώπηση και

συμμετοχή σε συλλογικές διαπραγματεύσεις, η αναπροσαρμογή των κανονισμών που αφορούν την ασφάλεια και την υγιεινή και τα θέματα της προστασίας εναντίον των διακρίσεων στην απασχόληση.

11.7. Νέο ποινικό δίκαιο για τον κυβερνοχώρο.

Η παραβατικότητα δεν είναι άγνωστη στον κυβερνοχώρο. Στις «λεωφόρους των πληροφοριών» οι γνωστές μορφές εγκλημάτων (απάτη, δυσφήμιση, ξέπλυμα χρήματος, προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας) βρίσκουν νέα μέσα, ενώ παρατηρούνται νέες μορφές κολάσιμης συμπεριφοράς (hacking, προσβολή ιδιωτικής ζωής, προβολή αθέμιτου περιεχομένου). Η εγκληματικότητα αφορά ευρύ φάσμα τομέων: εθνική ασφάλεια, προστασία ανηλίκων (παιδική πορνογραφία), οικονομικά εγκλήματα (απάτη, πειρατεία πιστωτικών καρτών, ξέπλυμα χρήματος), προστασία της προσωπικότητας και της φήμης («ηλεκτρονική παρενόχληση», συκοφαντική δυσφήμιση), πνευματική ιδιοκτησία (διανομή χωρίς άδεια των έργων που προστατεύονται από τις διατάξεις για την πνευματική ιδιοκτησία).

Το ποινικό δίκαιο είναι καταρχήν προσανατολισμένο σε ποινικές συμπεριφορές και πράξεις που συντελούνται στον «πραγματικό κόσμο». Όμως, ό,τι είναι παράνομο έξω από το δίκτυο εξακολουθεί να είναι παράνομο και μέσα στο δίκτυο. Η παροχή προστασίας στους πολίτες προϋποθέτει τη διαρκή επανεξέταση και ανανέωση των ρυθμίσεων του δικαίου. Κεντρικά ζητήματα που απασχολούν το νομοθέτη είναι αφενός ο προσδιορισμός των εγκλημάτων που συντελούνται στον κυβερνοχώρο και αφετέρου ο προσδιορισμός της ποινικής ευθύνης και της δικαιοδοσίας καθώς δεν είναι πάντα προφανές και σαφές ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο και ποιες διωκτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές πρέπει να επιληφθούν των σχετικών υποθέσεων.

Προβλήματα που χρήζουν επείγουσας αντιμετώπισης παρουσιάζει ο προσδιορισμός της ευθύνης και των (αποτελεσματικών) κυρώσεων καθώς η αλυσίδα της επικοινωνίας αποτελείται από πολλούς κρίκους, συχνά μάλιστα εγκατεστημένους σε διαφορετικές χώρες. Ακριβώς λόγω τουαποκεντρωμένου και διεθνικού χαρακτήρα του Διαδικτύου τα ζητήματα αυτά απαιτούν υπερεθνική αντιμετώπιση και λύση. Η χώρα μας συμμετέχει ενεργά σε όλα τα διεθνή fora όπου συζητείται το πρόβλημα της τεχνολογικής εγκληματικότητας.

11.8. Βασικές αρχές για την εξέλιξη του δικαίου στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Η τεχνολογία οδηγεί σε μεταλλαγή της κοινωνίας, του κράτους και της οικονομίας. Η μεταλλαγή αυτή θέτει σε δοκιμασία όχι μόνο τη ρυθμιστική

επάρκεια του δικαίου αλλά και τα κλασικά μοντέλα νομικής σκέψης και απαιτεί τον αναπροσανατολισμό της από τους θεσμούς της βιομηχανικής κοινωνίας σε αυτούς της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Στην Κοινωνία της Πληροφορίας κάθε νομοθετικός κανόνας είναι εξ ορισμού προσωρινός και βραχύβιος. Η πρώτη δυσκολία για τη νομοθετική παρέμβαση αφορά στην «αβεβαιότητα» του νομοθέτη καθώς καλείται να ρυθμίσει ένα αντικείμενο άγνωστο και μεταβλητό με ρυθμούς και κατευθύνσεις εξέλιξης όχι πάντοτε προδιαγνώσιμους. Ο ρυθμός παραγωγής του δικαίου υπολείπεται καταφανώς του ρυθμού προόδου της τεχνολογίας και συχνά οι νομοθετικές ρυθμίσεις αφορούν προηγούμενα στάδια της εξέλιξης των νέων τεχνολογιών. Η ίδια η φύση των νέων τεχνολογιών όχι απλώς αποκλείει «τελικές» απαντήσεις αλλά εξαναγκάζει σε συνεχή αναθεώρηση των ρυθμίσεων αλλά και των ρυθμιστικών εργαλείων.

Οι νομοθετικές απαντήσεις υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Οι νομοθετικές απαντήσεις είναι κατ' ανάγκη προσωρινές μεταξύ των άλλων και επειδή η τεχνολογία των δικτύων παγκοσμιοποιεί την επικοινωνία και τις αγορές. Η Κοινωνία της Πληροφορίας δεν εγκλωβίζεται σε εθνικά σύνορα. Είναι συνεπώς αμφίβολο αν οι εθνικές νομοθεσίες είναι σε θέση να ρυθμίσουν αποτελεσματικά πολλά από τα ζητήματα που εγείρονται. Ασυνέπειες και αποκλίσεις στη νομοθεσία των κρατών μπορεί να δυσχεράνουν και αυτήν την εθνική εφαρμογή του νόμου. Αναζητούμε «παγκοσμιοποιημένες» λύσεις παρότι αυτές προκύπτουν από εξαιρετικά αργές και σύνθετες διαδικασίες και ως προϊόντα συμβιβασμών αντιστοιχούν συχνά στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο είναι αναγκαία η διεθνής συνεργασία η οποία, έστω και με αργούς ρυθμούς, εκδηλώνεται σε πεδία όπως η πνευματική ιδιοκτησία ή το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Αναζήτηση τεχνολογικά ουδέτερων κανονιστικών λύσεων. Η ανάγκη αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων επιβάλλει την αναζήτηση τεχνολογικά ουδέτερων κανονιστικών λύσεων και ταυτόχρονα την προσπάθεια χρήσης νέων τεχνολογικών εφαρμογών ως εργαλείων για την προώθηση της εφαρμογής του νόμου. Σε πολλές περιπτώσεις η τεχνολογία μπορεί να ανταποκριθεί στα αιτήματα προστασίας (ιδιωτικού βίου, δικαιωμάτων, πνευματικής ιδιοκτησίας) και να παραγάγει νέες μορφές ελέγχου της διανομής του περιεχομένου. Μόνο ο συνδυασμός νομοθετικών και - εναλλακτικών, φιλικών προς τα δικαιώματα - τεχνολογικών λύσεων μπορεί να εγγυηθεί την προστασία των πολιτών.

Αποφυγή αποσπασματικής προσέγγισης και ευέλικτες, ανοιχτές διαδικασίες παραγωγής και εφαρμογής του δικαίου. Σε μία φάση μετάβασης, έστω και ραγδαίας, αναπόφευκτα θα ισχύουν παράλληλα συστήματα δικαίου. Θα πρέπει ωστόσο να αποφευχθεί μία «αποσπασματική προσέγγιση». Στα πεδία όπου διαπιστώνεται ότι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δεν μπορεί να επιλύσει αποτελεσματικά και πειστικά τα ζητήματα που τίθενται, θα

πρέπει να αναπτυχθεί καινοτόμος αντίληψη που να εκσυγχρονίζει τις ρυθμίσεις για υφιστάμενες υπηρεσίες και να καθιερώνει νέους κανόνες που θα αντανακλούν το τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον. Σημαντικότερη όμως από το περιεχόμενο των κανόνων είναι η αναζήτηση μιας νέας διαδικασίας θέσπισής τους. Με απαρέγκλιτο γνώμονα τις δημοκρατικές αρχές θα πρέπει να αναζητηθούν διαδικασίες παραγωγής και εφαρμογής του δικαίου ταχείες, ευέλικτες και ανοιχτές.

Συμμετοχή των πολιτών. Κανένα κανονιστικό πλαίσιο δεν υποκαθιστά την ανάγκη ενημέρωσης των πολιτών για τις εξελίξεις, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Οι πολίτες πρέπει να είναι υποκείμενα της διαδικασίας μετάβασης στην Κοινωνία της Πληροφορίας και όχι αντικείμενα ή θεατές της διαδικασίας ή έστω καταναλωτές των εφαρμογών και των προϊόντων της.

---

12. ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΟΧΟ ΣΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

12.1. Πλαίσιο δράσης με συγκεκριμένους μηχανισμούς υλοποίησης

Οι κυβερνητικές δράσεις για τη Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα συνοδεύονται από παρεμβάσεις και μηχανισμούς υλοποίησης, έτσι ώστε να μεταφραστούν σε πρακτικά οφέλη για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία γενικότερα στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Στόχος είναι η συνέπεια και ο συντονισμός στην υλοποίηση του προγράμματος, διασφαλίζοντας τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

Παρεμβάσεις σε πολλά επίπεδα. Οι απαραίτητες παρεμβάσεις αφορούν θεσμικές και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις, ρυθμιστικές και κανονιστικές πρωτοβουλίες, μέτρα για την αποφασιστική συμβολή κάθε κυβερνητικής υπηρεσίας στην συνολική προσπάθεια, για το συνολικό συντονισμό του κυβερνητικού έργου, την εξασφάλιση ισόρροπης ανάπτυξης της Κοινωνίας της Πληροφορίας σε όλη τη χώρα, τη συμμετοχή στις διεθνείς εξελίξεις, και την ενημέρωση και συμμετοχή των πολιτών μέσα από δημόσιο διάλογο.

Όπως διαφαίνεται και από την ανάλυση των διαφόρων θεμάτων στα επιμέρους κεφάλαια, τα θέματα Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι κατεξοχήν οριζόντια. Κάθε Υπουργείο ή εποπτευόμενος φορέας όπως επίσης και κάθε περιφέρεια, έχει ορισμένα προγράμματα ή δράσεις για την ανάπτυξη εφαρμογών πληροφορικής και επικοινωνίας. Αποτέλεσμα είναι συχνά οι δράσεις να μην είναι συντονισμένες και να αλληλοκαλύπτονται.

Βασικές αρχές. Σχετικά με τη δημιουργία, την ενίσχυση ή την επιτήρηση των μηχανισμών υλοποίησης της συνολικής στρατηγικής για την Κοινωνία της Πληροφορίας, είναι χρήσιμο να διατυπωθούν ορισμένες αρχές:

- *Η ευθύνη για τη σχεδίαση, υλοποίηση, εποπτεία και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων συγκεκριμένων προγραμμάτων και δράσεων ανήκει στα επιμέρους Υπουργεία και φορείς, ανάλογα με τους τομείς πολιτικής οι οποίοι θεσμικά τους ανήκουν. Για παράδειγμα, το πλαίσιο για την απελευθέρωση των επικοινωνιών είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, η εποπτεία εισαγωγής πληροφορικών συστημάτων στη δημόσια διοίκηση είναι αρμοδιότητα του ΥΠΕΣΔΔΑ, η ενίσχυση επιχειρήσεων μέσω των νέων τεχνολογιών πληροφορικής είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, οι εφαρμογές στην υγεία είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Υγείας, κ.ο.κ.,*

- *Οι συχνές συναρμοδιότητες χρήζουν κοινής δράσης από τους συναρμόδιους φορείς ως προς το σχεδιασμό, την εποπτεία και την υλοποίηση, είτε με απευθείας συνεννόηση μεταξύ των φορέων είτε στο πλαίσιο ευρύτερων σχημάτων και φορέων συντονισμού. Ενδεικτικά, τα θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της Εθνικής Επιτροπής Ηλεκτρονικού Εμπορίου, το θεσμικό πλαίσιο κατοχύρωσης των ηλεκτρονικών μέσων συναλλαγών με τη δημόσια διοίκηση σχεδιάζεται από κοινού από το ΥΠΕΣΔΔΑ και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, κλπ.,*
  - *Αξιοποιούνται πλήρως και ενισχύονται οι υφιστάμενοι μηχανισμοί υποστήριξης λήψης αποφάσεων και εποπτείας συγκεκριμένων χώρων όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο, οι ρυθμιστικές αρχές για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τις τηλεπικοινωνίες, κλπ.*
-
- *Προωθείται ενεργά η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, σε πνεύμα διαφάνειας και διακριτών ρόλων, μέσω μηχανισμών όπως το υπό ίδρυση Συμβούλιο Πληροφορικής του ΥΠΕΣΔΔΑ, το e-Business Forum και η Εθνική Επιτροπή Ηλεκτρονικού Εμπορίου υπό τη εποπτεία του Υπουργείου Ανάπτυξης.*
  - *Καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα που αφορούν την Κοινωνία της Πληροφορίας, όπως και συμμετοχής τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, με την διοργάνωση ημερίδων σε συγκεκριμένα θέματα, κλπ.*

12.2. Θεσμικές και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις

Αναδιοργάνωση των υπηρεσιών πληροφορικής στο δημόσιο τομέα. Για την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών πληροφορικής στο δημόσιο τομέα έτσι ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίξουν τις νέες εφαρμογές, επαναπροσδιορίζεται και ενισχύεται ο ρόλος των μονάδων πληροφορικής σε κάθε Υπουργείο, δημιουργούνται Επιτροπές για την Πληροφορική, προσαρμόζονται οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις προσλήψεων δημοσίων υπαλλήλων στο νέο περιβάλλον.

Βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για δημόσια έργα πληροφορικής. Θεσμοθετούνται κανόνες και διαδικασίες που επιταχύνουν παρόμοια έργα σε καθεστώς μεγαλύτερης διαφάνειας με βάση συγκεκριμένα τεχνικά, λειτουργικά, οργανωτικά και διοικητικά πρότυπα. εισάγεται σταδιακά το σχήμα της ανάθεσης εργασιών σε τρίτους (outsourcing) και η περιγραφή των εργασιών αυτών σε επίπεδο παρεχόμενης υπηρεσίας (service level).

Μελετάται η καθιέρωση της προμήθειας τυποποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών πληροφορικής μέσω προγραμματικών συμφωνιών.

12.3. Πρωτοβουλίες ρυθμιστικού και κανονιστικού χαρακτήρα

Ενίσχυση του ρόλου και των συνθηκών λειτουργίας των εποπτικών και κανονιστικών οργάνων. Θωρακίζεται θεσμικά ο ρόλος των αυτόνομων ρυθμιστικών αρχών (Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, Επιτροπή Ανταγωνισμού, Αρχή Προστασίας Δεδομένων) και ενισχύεται πρακτικά η λειτουργία τους με καλύτερη στελέχωση, μεγαλύτερη αυτονομία και επάρκεια πόρων.

Επανεξέταση του μελλοντικού ρόλου των εποπτικών και κανονιστικών οργάνων στο πλαίσιο των νέων τεχνολογικών εξελίξεων. Η τεχνολογική εξέλιξη οδηγεί στη σύγκλιση των τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας και μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η πολιτεία θα εξετάσει την περαιτέρω εξέλιξη του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου με τις διακριτές εποπτικές αρχές για την προσφορά τηλεπικοινωνιακών και ραδιο- τηλεοπτικών υπηρεσιών με βάση τις εξελίξεις στην τεχνολογία και την αγορά και τη διεθνή εμπειρία.

Επανεξέταση κινήτρων και μηχανισμών στήριξης για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ορθολογική διαχείριση του δημοσίου χρήματος. Σειρά υφισταμένων κινήτρων και μηχανισμών στήριξης δημόσιων φορέων και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα είναι παρωχημένοι και ακατάλληλοι για το σκοπό τον οποίο επιχειρούν να εξυπηρετήσουν. Η πολιτεία θα επανεξετάσει αυτούς τους μηχανισμούς με βάση τις αρχές της αποκέντρωσης των διαδικασιών αποφάσεων και την παροχή της δυνατότητας επιλογής της τεχνολογικής λύσης από τους ίδιους τους χρήστες όπου αυτό είναι δυνατό.

Βελτίωση των διαδικασιών αξιολόγησης. Ο δημόσιος τομέας δε διαθέτει επαρκείς και αξιόπιστες διαδικασίες αποτίμησης των οικονομικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων των δράσεών του. Αποτέλεσμα είναι η έλλειψη πληροφοριών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην επαναστοχοθέτηση και βελτίωση των δράσεων και των μηχανισμών υλοποίησης.

Η πολιτεία δεσμεύεται για την υιοθέτηση παρόμοιων διαδικασιών, έτσι ώστε για τη χρηματοδότηση κάθε κυβερνητικής δράσης για την Κοινωνία της Πληροφορίας να είναι απαραίτητη η διατύπωση από τον προτείνοντα φορέα σειράς πληροφοριών: λεπτομερείς και συγκεκριμένοι στόχοι, εναλλακτικά μέσα για την εφαρμογή, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, μηχανισμοί εποπτείας, διαδικασίες αποτίμησης, κλπ.

Καθιέρωση Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας. Στη χώρα μας υπάρχει σήμερα έλλειψη στατιστικών και άλλων στοιχείων τα

οποία να δίνουν μια σαφή εικόνα της κατάστασης ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών, τα προβλήματα και τις ελλείψεις που δημιουργούνται, και να βοηθούν στον καθορισμό ποσοτικών στόχων και τη διαμόρφωση μελλοντικής πολιτικής.

Η δημιουργία Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας με ρόλο την παρακολούθηση, απογραφή και αναφορά των τάσεων διεθνώς και στην Ελλάδα, κρίνεται αναγκαία για τη βελτίωση των γνωστικών βάσεων πάνω στις οποίες διαμορφώνεται η κυβερνητική στρατηγική και δράσεις. Η πολιτεία θα προωθήσει τη δημιουργία Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, είτε ως νέου αυτόνομου οργανισμού, είτε ως μέρος υπάρχοντος ερευνητικού ιδρύματος ή πανεπιστημίου με ειδίκευση σε αυτά τα θέματα.

12.4. Η χρηματοδότηση των δράσεων για την Κοινωνία της Πληροφορία

Η οικονομική συγκυρία σήμερα χαρακτηρίζεται από τη συμπίεση των συνολικών κρατικών δαπανών και την ανάγκη ιεράρχησης και αξιολόγησης πρωτοβουλιών με γνώμονα την αποδοτικότητά τους. Σε σύγκριση με άλλες κρατικές δαπάνες, στα προγράμματα που αφορούν την Κοινωνία της Πληροφορίας συχνά δεν διαφαίνεται η άμεση σκοπιμότητα, γιατί τα οφέλη τείνουν να είναι μεσοπρόθεσμα και να διαχέονται στην οικονομία και την κοινωνία.

Αυτή η δυσκολία έχει στο παρελθόν πολλές φορές οδηγήσει στην περιθωριοποίηση πρωτοβουλιών που αφορούσαν άυλες επενδύσεις για την Κοινωνία της Πληροφορίας, σε αντίθεση με άλλα έργα υποδομής ή απευθείας επενδύσεις, ακόμα και σε περιπτώσεις που η απόδοση άλλων επενδύσεων ήταν μικρότερη.

Η Πολιτεία, αναγνωρίζοντας την πρωταρχική σημασία της επιτυχούς υλοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας για το μέλλον της χώρας, δεσμεύτηκε για τη χρηματοδότηση του προγράμματος για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

12.5. Συμμετοχή της χώρας στις διεθνείς εξελίξεις

Η Πολιτεία συμμετείχε για τις προσεχείς διεθνείς συζητήσεις και διαφόρων κυβερνητικών υπηρεσιών. Στη διεθνή εξέλιξη σειρά συζητήσεων για τη διαμόρφωση

Μ
αφορ
μέλλο
την Κοι

12.5. Ενεργή α

Προετοιμασία
συντονισμός των α
κοινότητα βρίσκεται ο

εικονικών εκθέσεων οι οποίες σε πραγματικές συνθήκες είναι συχνά αδύνατο να πραγματοποιηθούν, συνδυάζοντας στοιχεία πολυμέσων που αφορούν αντικείμενα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα παραγόμενα προϊόντα θα έχουν είτε τη μορφή CD-ROM είτε θα προσφέρονται μέσω του INTERNET από τον κόμβο ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Το σύνολο όλων αυτών των αρχείων θα αποτελεί την ψηφιακή βιβλιοθήκη τέχνης του Ελληνικού Πολιτισμού,

- *Πολιτισμός, τεχνολογίες πολυμέσων και εκπαίδευση.* Η εκπαίδευση σε θέματα πολιτισμού αποτελεί μία από τις σημαντικότερες δραστηριότητες. Σε αρκετά μουσεία πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα και παράγεται αξιόλογο εκπαιδευτικό υλικό. Με τη βοήθεια των τεχνολογιών πληροφόρησης είναι δυνατή η παγκόσμια απήχηση αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων,

---

- *Πολιτισμός, τεχνολογίες πολυμέσων και τουρισμός.* Η μελλοντική σχέση του τουρισμού με τον πολιτισμό ορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη εφαρμογών πολυμέσων με πολιτιστικό περιεχόμενο. Τα πολυμέσα μπορούν να αυξήσουν τη γνώση, την αντίληψη και τελικά την εκτίμηση των χρηστών για τον ελληνικό πολιτισμό. Μπορούν επίσης να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των "εικονικών" επισκεπτών (μέσω δικτύου) για μια πραγματική επίσκεψη. Δράσεις που θα πραγματοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν :
  - Δημιουργία πολυγλωσσικών εφαρμογών με εικονικές πολιτιστικές διαδρομές στην Ελλάδα μέσω δικτύου.
  - Δημιουργία εφαρμογών που θα λειτουργούν σε σταθμούς πληροφόρησης (Info-kiosks) και θα εγκατασταθούν σε σημεία πρόσβασης τουριστών. (με δυνατότητες και on-line ενημέρωσης για τρέχουσες πολιτιστικές εκδηλώσεις, κράτησης θέσεων κ.ο.κ.)
  - Δημιουργία δικτύου πωλήσεων ηλεκτρονικών εκδόσεων με τη μορφή CD ROM στα Μουσεία και στους Αρχαιολογικούς χώρους της χώρας.
- *Μηχανισμοί και διαδικασίες για έλεγχο και αξιοποίηση των πνευματικών δικαιωμάτων και του copyright και την προώθηση των προϊόντων στην αγορά.* Σημαντική παράμετρο στην οικονομική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν τα πνευματικά δικαιώματα που κατέχει το Υπουργείο Πολιτισμού. Οι συναφείς δράσεις θα είναι προς δύο κατευθύνσεις :
  - Συστηματοποίηση πώλησης φωτογραφιών και παραχώρησης δικαιωμάτων για συμβατικές και ηλεκτρονικές εκδόσεις με την υλοποίηση πληροφοριακού συστήματος και βάσης δεδομένων με

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δράσης για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ελλάδα έχει υλοποιηθεί σε κάποιο βαθμό έως σήμερα.

Πιο συγκεκριμένα έχει πραγματοποιηθεί το έργο "ΣΥΖΕΥΞΙΣ" με σκοπό τη διαμόρφωση ενός ενιαίου τεχνικού και λειτουργικού περιβάλλοντος επικοινωνίας των δημοσίων υπηρεσιών μεταξύ τους αλλά και με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των βασικών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης στη χώρας μας είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο. Αυτή τη στιγμή όλα τα υπουργεία, οι περισσότερες διοικητικές αρχές και σχεδόν όλες οι δημόσιες υπηρεσίες έχουν ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο, ενώ οι προσφερόμενες υπηρεσίες επεκτείνονται συνεχώς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα δημοσίων υπηρεσιών-οι οποίες παρέχουν δυνατότητα συναλλαγών μέσα από το Διαδίκτυο είναι η εφορία με το TAXISnet, το ΙΚΑnet κλπ.

Θα λέγαμε ότι το ποσοστό απορροφητικότητας του σχεδίου είναι ικανοποιητικά μεγάλο μέχρι σήμερα, η εσωτερική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης έχει διευκολυνθεί αρκετά. Επίσης η επικοινωνία και αρκετές συναλλαγές του πολίτη με διάφορες υπηρεσίες γίνετε μέσα από το Διαδίκτυο, αν και δεν υπάρχει ακόμα δυνατότητα για αρκετές σημαντικές συναλλαγές να πραγματοποιηθούν μέσω Διαδικτύου, οι οποίες όμως θα μπορούν να γίνονται στο κοντινό μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ INTERNET:

1. www.eu.int
2. www.euro-info.gr
3. www.ucnet.uoc.gr
4. europa.eu.int

---

5. www.infosoc.gr
6. www.euro-hellas.gr
7. www.gsis.gov.gr
8. www.ikanet.gr
9. www.taxisnet.gr